

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
YARATICI DRAMA PROGRAMI**

**MURATHAN MUNGAN OTOBİYOGRAFİSİNİN YARATICI
DRAMA YOLUYLA İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SENEM DEMİR

**ANKARA
TEMMUZ, 2019**



**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
YARATICI DRAMA PROGRAMI**

**MURATHAN MUNGAN OTOBİYOGRAFİSİNİN YARATICI
DRAMA YOLUYLA İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

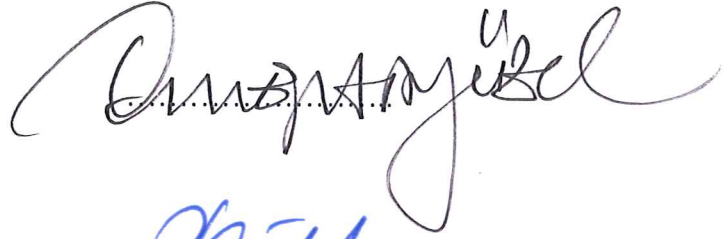
SENEM DEMİR

DANIŞMAN: PROF. DR. ÖMER ADIGÜZEL

**ANKARA
TEMMUZ, 2019**

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Senem DEMİR adlı öğrencinin hazırladığı “Murathan Mungan Otobiyografisinin Yaratıcı Drama Yoluyla İncelenmesi” başlıklı bu çalışma İlköğretim Anabilim Dalı / Yaratıcı Drama Programı’nda jüri üyelerince oy birliği / oy çokluğu ile **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

	<u>Jüri Üyeleri</u>	<u>İmza</u>
Başkan	Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL	
Üye	Doç. Dr. Ali ÖZTÜRK	
Üye	Dr. Öğretim Üyesi Ayşegül Bayraktar	

ONAY

Bu tez Ankara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından 16/07/2019 tarihinde, Enstitü Yönetim Kurulunca 16/07/2019 tarihinde kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Yasemin KARAMAN KEPENEKÇİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgileri akademik yazım kurallarına uygun biçimde raporlaştırdığımı ve bunları etik ilkelere (atıfta bulunulan tüm yapılara kaynaklarda yer verilmesi, tezde kullanılan bilgi ve belgelere resmi yollarla ulaşılması ve bunların aslı bozulmadan kullanılması vb.) uygun olarak elde ettiğimi ve sunduğumu bildiririm.


Senem DEMİR

ÖZET

MURATHAN MUNGAN OTOBİYOGRAFİSİNİN YARATICI DRAMA YOLUYLA İNCELENMESİ

DEMİR, Senem

Yüksek Lisans Tezi, İlköğretim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL

Temmuz 2019, xiii + 95 sayfa

Yaratıcı drama, çocuğun veya yetişkinin kendisinden, kendi yaşam dinamiklerinden yola çıkarak, hem kendisini hem de kurgu yoluyla üstlendiği rol gereği, ötekini anlama olanağı bulmasına yardımcı olur. Bu çalışmada Murathan Mungan'ın "Paranın Cinleri" ve "Harita Metod Defteri" adlı otobiyografik kitaplarında bulunan, yaşam öyküsündeki dramatik durumlardan yola çıkılarak hazırlanmış yaratıcı drama atölyeleri ile katılımcıların yazar-şairin yaşamı ve edebi birikimi arasında ilişki kurup kurmadıklarına ilişkin görüşlerinin gözlemlenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yaklaşımıyla gerçekleştirilmiş araştırmada veri toplama aracı olarak gözlem ve odak grup görüşmesi kullanılmıştır. Araştırmada Murathan Mungan otobiyografisi yaratıcı drama yöntemiyle incelenerek katılımcıların yazar-şairin özyaşamöyküsünün yazarlığına etkileri hakkındaki görüşlerinin ve kendilerine yönelik farkındalıklarının gözlemlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından görüşme temaları hazırlanmış ve hazırlanan görüşme temaları iki farklı alan uzmanı tarafından değerlendirilerek geliştirilmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından on temadan oluşan bir görüşme planlanmış, yaratıcı drama uygulaması ile elde edilen atölye değerlendirme çıktıları ile araştırmacının gözlem notları raporlaştırılmış ve yazar-şairin iki otobiyografik bir de deneme kitabı ile çok sayıda doküman incelenmiştir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular; yazarın çocukluğundan itibaren hayal dünyasının geniş ve çok iyi bir gözlemci olduğu; sanata düşkün yapısı ile adeta kendi kendisini öldürdüğü; özyaşamöyküsündeki dramatik durumların yoğunluğunun, yazara, yaşantı zenginliği sunduğu; fakat yalnızca yaşantının kişileri yazarlığa, üretkenliğe götürmek için yeterli olmadığı; güçlü kişiliği, sanata olan yeteneği, merakı ve arzusu ile

kendi kendisinin keşfedeni olduğu; yaratıcı drama yönteminin etkili bir öğrenme ortamı oluşturduğu ve katılımcıların süreçte yazmaya, okumaya ilişkin heyecan ve istek duydukları yönündeki görüşleri bulunduğudur. Bulgular Murathan Mungan otobiyografisinin, yazarlığına etkileri ve katılımcılara sağladığı deneyimsel zenginlik bakımından yaratıcı drama alanında çalışma yapacak liderler için faydalı olabileceğini göstermiştir.

Anahtar Sözcükler: Yaratıcı Drama, Murathan Mungan, Otobiyografi, Dramatik Durum.



ABSTRACT

INVESTIGATING THE AUTOBIOGRAPHY OF MURATHAN MUNGAN THROUGH CREATIVE DRAMA

DEMİR, Senem

Master Degree, Department of Elementary Education

Supervisor: Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL

July 2019, xiii + 95 pages

Creative drama helps the child or adult to find the opportunity to understand both the self and the other by means of fiction, based on their own life dynamics. In this study, it is aimed to observe the opinions of the participants about the relationship between the author-poet's life and literary accumulation through creative drama workshops based on the dramatic situations in his life story, which are found in Mungan's autobiographical books "Goblins of Money" and "Map Method Notebook". Observational and focus group interviews were used as a data collection tool in the study which was conducted with descriptive analysis approach which is one of the qualitative research methods. In this study, the of Murathan Mungan's autobiography was examined via creative drama method and interview themes were prepared by the researcher and evaluated by two different field experts in order to observe the participants' opinions about the effects of the author-poet of the autobiography on his authorship and their awareness about themselves. In the study, a ten-item interview was planned by the researcher as a data collection tool, the workshop evaluation outputs obtained with the application of creative drama and the observer's notes were reported and two autobiographical and a book of the author-poet were and many documents were examined.

Findings obtained from this study are that the author had been a very good observer since childhood and had a wide imagination, with his art-loving nature had made himself, intensity of dramatic situations in his autobiography had provided him with richness of life, but life alone had not been sufficient to be an author nor to be proliferant, with his strong character, talent, curiosity and desire the author had been the discoverer of himself and participants had been of the opinion that they had been excited and eager

about reading and writing along the process. It was found that Murathan Mungan's autobiography might be beneficial for the leaders who will work in the field of creative drama in terms of its effects on authorship and the experiential wealth it provides to the participants.

Key Words: Creative Drama, Murathan Mungan, Autobiography, Dramatic Situation



ÖNSÖZ

Her alanda olduğu gibi eğitim alanında da yenilenmeye olan ihtiyaç yeni arayışları da beraberinde getirmiştir. Gerek bu alanda çalışmaya adanmış bilim insanları gerekse işin mutfağında olmayı seçmiş eğitimciler olsun, eğitimde yeni yaklaşımlar keşfederek, deneyerek insanlığı hep daha iyiye ve güzele taşımaya ve bu anlamda çalışmalar yapmaya olan inançları ile çalışmaya devam etmişlerdir.

Eğitim-öğretim ortamlarında katılımcıların, öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmek üzere tüm çalışmalarda aktif rol alarak varlık göstermeleri ve bu anlamda cesaretlendirilmeleri günümüz eğitim sisteminde de arzu edilen bir olgu olarak durmaktadır. Eğitim ortamlarında sanatsal içeriğe dokunmuş planlamalar ve nihayetinde estetik bir form kazandırma arzusu ile geçirilmiş zamanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Hayatı önceden deneyimleme şansı tanıyan yaratıcı drama süreçleri ile dramatik durum oluşturma, atmosfer yaratma, kurgu ve gerçeklik arasında gidip gelmelerine müsaade etme anlamında Murathan Mungan otobiyografisi etrafında sanatçı kişiliğini tanımanın eğitimde de yeni ufuklar açacağı düşünülmektedir.

Bu tezin gerçekleşmesinde, beni Murathan Mungan konusunda destekleyen danışmanım Prof. Dr. Ömer Adıgüzel'e, jüri üyeleri Doç. Dr. Ali Öztürk'e ve Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül Bayraktar'a, atölyelere yaptıkları katkılardan dolayı Öğr. Gör. Dr. Ferah Burgul Adıgüzel'e ve Murat Moroğlu'na, hem lisans hem de yüksek lisans eğitimim süresince hep yanımda olan Doç. Dr. Pınar Özdemir Şimşek'e, kardeşim Ömür'e ve tüm destekleri ve sabırları için eşim ve oğluma teşekkür ederim.

Ares'ime...



İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar DİZİNİ.....	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiii
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ.....	1
Problem	8
Amaç	9
Önem	10
Sınırlılıklar	11
Tanımlar	11
BÖLÜM 2	12
YÖNTEM	12
Araştırmanın Modeli	12
Çalışma Grubu	15
Verilerin Toplanması	15
Veri Toplama Araçları	16
Veri Toplama Süreci	16
Duyuru ve Çalışma Takviminin Belirlenmesi.....	16
Yaratıcı Drama Uygulaması Değerlendirme Çıktıları	20
Odak Grup Görüşmesi.....	21
Gözlem	23
Verilerin Çözümlemesi	24
BÖLÜM 3	25
BULGULAR VE YORUMLAR	25
Araştırma Bulgularından Elde Edilen Tema ve Alt Temalar.....	25
Odak Grup Görüşmesinden Elde Edilen Bulgular	26
Yazar-Şairin Yaşam Öyküsünün Yazarlığına Etkisi Hakkındaki Görüşler	26
Yazar-Şairin Çocukluğu.	26
Yazar-Şairin Babası ile İlişkisi.....	31
Yazar-Şairin Yaşamındaki Kadınlar.	39
Murathan Mungan'ı Yazmaya Götüren Unsurlar	48
Murathan Mungan'ın Yaşam Öyküsünün Yaratıcı Drama Yöntemi ile İşlenmesi Hakkındaki Katılımcı Görüşleri.....	52
Katılımcının Kendisine Dönük Farkındalıkları.	52
Atölye Değerlendirme Çıktılarından Elde Edilen Bulgular	55

Yazar-Şair'in Yaşam Öyküsünün Yazarlığına Etkileri Hakkındaki Görüşler	56
Babası ile İlişkisi.	57
Yazar-Şairin Yaşamındaki Kadınlar.	59
Babaannesi Pevruze Sultan.	61
Çocukluğu.	64
Kişilik Özellikleri.	64
BÖLÜM 4.....	67
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	67
Sonuçlar.....	67
Öneriler	69
KAYNAKLAR.....	70
EKLER	74
EK 1. Atölye Planları	75
Ek 2. Etik Kurul Kararı	93
BENZERLİK BİLDİRİMİ	94
ÖZGEÇMİŞ.....	95

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1. Veri Toplama Araçları, Veri Kaynakları ve Süreleri	16
Tablo 2. Yaratıcı Drama Atölyeleri Kullanılan Teknikler ve Etkinlikler.....	16
Tablo 3. Odak Grup Görüşmesine Katılan Katılımcı Profilleri.....	22
Tablo 4. Araştırma Bulgularına Ait Tema ve Alt Temalar.....	24
Tablo 5. Odak Grup Görüşmesinde Görüşülen Temalar	16
Tablo 6. Yazar-Şairin Çocukluğunun Yazarlığına Etkisi Hakkındaki Katılımcı Görüşlerini İçeren Örnek Metin ve Kodlama Yöntemi	16
Tablo 7. Murathan Mungan'ın Anneleri ile İlişkisinin Yazarlığına Etkileri	39
Tablo 8. Atölye Genel Değerlendirmesinde Katılımcıların Kendileri Hakkındaki Görüşleri	54

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1. Katılımcıların Çalışmaya Katılım Gerekçeleri.....	17
Şekil 2. Babasıyla İlişkinin Yazarlığına Etkisi	32
Şekil 3. Yazar-Şairin Kişilik Özellikleri Hakkındaki Katılımcı Görüşleri.....	49
Şekil 4. Babası ile İlişkinin Yazarlığına Etkileri Hakkındaki Katılımcı Görüşleri.....	57
Şekil 5. Anneleri ile İlişkinin Yazarlığına Etkileri Hakkındaki Katılımcı Görüşleri ..	59
Şekil 6. Babaannesinin Yazarlığına Olası Etkileri Hakkındaki Katılımcı Görüşleri	63
Şekil 7. Çocukluğunun Yazarlığına Etkileri Hakkındaki Katılımcı Görüşleri.....	64

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Yaratıcı drama, çocuğun veya yetişkinin kendisinden, kendi yaşam dinamiklerinden yola çıkarak, hem kendisini hem de kurgu yoluyla üstlendiği rol gereği, ötekini anlama olanağı bulmasına yardımcı olur. “Yaratıcı drama derslerinde ya da atölyelerinde her yaştan katılımcı, öğrenme sürecinin bir öznesi olarak yer alır. Kendini, sözlü ve bedensel olarak ifade edebileceği etkili bir iletişim ortamında bulur. Özgür bir ortamda yaratıcılığını ve imgesel düşünme güçlerini istediği gibi kullanır. Ayrıca yaratıcı drama öğrenme sürecinde resim, müzik, heykel, tiyatro, dans-devinim gibi sanatsal etkinlikler ve yazılı-sözlü edebi ürünlerden yararlanır ya da öğrenme sürecinde bu ürünlerin kendisi oluşturularak sosyal ve kültürel yönden katılımcının kendini geliştirmesi, kendine ve çevreye duyarlı, farkındalığı yüksek, empati becerisi gelişmiş bir birey olması sağlanır (Adıgüzel, 2013).

Yaratıcı dramanın eğitim ortamlarında 1900’lü yılların başındaki ilk uygulamalarından beri farklı ülkelerde, farklı eğitimciler tarafından, farklı biçimlerde kullanıldığı bilinmektedir. Sağlam’a (2004) göre; ilk adımlar İngiltere’de Harriet-Finley Johnson ve Caldwell Cook, Amerika’da Winifred Ward tarafından atılmıştır. Dramatik eğitimin tarihsel gelişimini anlatan kitaplarda adı hemen hemen hiç yer almamakla birlikte The Dramatic Method of Teaching (1911) adlı kitabı Harriet-Finley Johnson’ın bu alanın öncülerinden biri olduğunu göstermektedir. Johnson, çocuğun doğal dramatik (oyun oynama) içgüdüsüne inanmış ve çocuğun doğrudan görerek ve yaparak daha iyi öğrendiğini savunmuştur. Diğer bir öncü olan Caldwell Cook, The Play Way (1917) adlı eserinde oyun faaliyetinin eğitimin temeli olduğunu söylemiştir. Cook’a göre yapmak, oynamak ve kendiliğindenlik öğrenmek için anahtar oluşturur. İngiltere’de bu gelişmeler yaşanırken Amerika’da Winifred Ward, “oyun yaratma” veya “oyun kurma” adını verdiği yöntemle okul çağındaki çocuklarla doğaçlamaya dayalı dramanın yeni kullanımını savunan ilk Amerikalıdır (Adıgüzel, 2013). Sağlam (2004), Ward ile ilgili düşüncelerini şu şekilde paylaşmıştır:

(...) Amerika’da Winifred Ward çocuklarla doğaçlama drama çalışmaları yapmaya başladı ve bu yolla çocukların kendi oyunlarını kendilerinin üretmelerini amaçladı. Ward’un kitabı Creative Dramatics, 1930 yılında basıldı.

Onun eğilimi çocuğu her yönüyle eğitmektir; yalnızca zihinsel yönden değil. Bu nedenle Ward dramayı hem bir öğretim aracı hem de yaratıcı bir eylem olarak kullandı (s.4-21).

Çalışmalarını daha çok çocuk ve oyun ekseninde toplayan bir diğer öncü ise Peter Slade olmuştur. Adıgüzel'in (2013, s. 170) belirttiği gibi Peter Slade, çocuğun kendine ait bir dünyası olduğunu, üstelik bu dünyanın yetişkin dünyasından da çok farklı özellikler taşıdığını savunur. 1954 tarihli "Child Drama" isimli kitabında "Peter Slade, çocuğa özgü sanat formunun özelliklerini anlatır. Ona göre drama çok erken yaşlarda başlar ve çocuğun pek çok etkinliğinin özelliği dramatik yapıyla örtüşür ve bunlar sanatsal yaratmanın ilk işaretleridir." (Adıgüzel, 2013, s. 171).

Çocuklar ve ilk deneyimlerinin dramatik içeriğinden ayrıntılı bir biçimde söz eden Peter Slade gibi İngiltere'de dramanın temellerini sağlamlaştıran bir başka öncü de Brian Way'dir. Brian Way, eğitimde yaratıcı dramanın işlevini, bireylerin uslarını, duygularını, dillerini, bedenlerini, duyuların, duyarlılıklarını daha etkin kullanmalarına yardımcı olmak, bu yolla da bireylerin kendilerini besleyen kaynakların (yaşantılar ve yaşantılar yoluyla elde edilmiş bilgi) farkına varmalarını ve bu kaynakları daha verimli kullanmalarını sağlayarak onların bireysel gelişimlerini sağlamak olarak tanımlamıştır. Way, bu düşüncelerini 1967 yılında yayımladığı "Drama Yoluyla Gelişim" (Development Through Drama) adlı kitabında ortaya koymuştur (Metinnam, 2011). Way'e (1967) göre, eğitim bireylerle, drama bireylerin bireyselliğiyle ilgilenir. Her bir insani niteliğin eşsiz yanını ele alır. Aslında bu da dramanın anlaşılmazlığının ve sınırsızlığının nedenlerinden biridir (Metinnam, 2011). Bireylerin biricik ve tek olarak kendi varlıklarını keşfetmeleri ve bunun üzerinden giderek onların gelişimine fırsatlar sağlamak üzerinde yoğunlaşan Way, merkezinde birey olan düşünceleriyle alanda yerini almıştır.

Sağlam'a (2006) göre Caldwell Cook, Peter Slade ve Brian Way gibi uzmanların yöntemlerinde netleşen, oyunun ve dramatik aktivitenin bireyin kişisel gelişimine yaptığı katkıyı daha fazla önemseyen bir anlayış söz konusudur. Yüzyılın ortalarına doğru yaratıcı drama çalışmalarında geliştirdiği özgün yaklaşımlarla dikkat çeken bir başka öncü isim ise Dorothy Heathcote olur. Dorothy Heathcote süreç içerisinde oluşturduğu kurgusal yapı ile öğrencilerin role girmesi ve rolü sürdürmesi için gerekli atmosferin planlanmasına vurgu yaparak liderin ön çalışmalarının önemini ortaya koyar. Adıgüzel'in (2013, s. 196) Dorothy Heathcote ile ilgili aktardığı düşünceleri şöyledir:

Dorothy Heathcote (2002) kendi belirlemesiyle yaratıcı drama anlayışında kendisi tarafından geliştirilen dört farklı drama yaklaşımından söz eder. Bunlar Drama

Used To Explore People/ Man in a Mess (İnsanları Keşfetmek İçin Drama/ Karmaşa İçindeki İnsan), Mantle Of The Expert (Uzman Mantosu, Görüşü), Commission Model (Komisyon), Rolling Role (Rolün Yuvarlanması, Akması)'dır. Bu yaklaşımlardan söz gelimi 'Uzman Mantosu Yaklaşımı' 1970'li yıllarda ortaya çıkmıştır ve öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koyarak, belirli ve özel bir alandaki uzmanların rollerine kurgusal bir dünya içerisine girdikleri bir yaklaşımı içerir. Öğrenciler, doğaçlamalar, etkinlikler, tartışmalar ve araştırmalar yaparak bu yaklaşımın içinde olmaktadır.

Heathcote rol içinde olmayı, ilk öğretmenlik yıllarında daha çok aktif bir biçimde yapmıştır. Bir duygu hakkında konuşmanın hiçbir zaman ona verilecek tepkinin yerini almayacağını savunan Heathcote'un belirgin özelliği başlarda bir role girip, onu yüksek derecede ithamlarla ve genellikle agresif bir yolla oynamak biçiminde olmuştur. Bu durum sınıfın yanıt vereceği bir ortamı oluşturmuştur. Öğrencilerin çalışmaları güçlendikçe, Heathcote kendi rolünü biraz daha aşağıya çekmiştir (Wagner, 1999, akt: Özen ve Adıgüzel, 2011). Heathcote ile aynı yıllarda yaratıcı drama alanında çalışmalar yapmış bir diğer öncü de Gavin Bolton'dur.

İngiltere'de yaratıcı drama öncülerinden biri olan Gavin Bolton da Dorothy Heathcote gibi dramanın öğrenme için bir araç olduğu düşüncesini savunur (Adıgüzel, 2013, s. 200). Heathcote ve Bolton, eğitimde dramayı toplu olarak yapılan ve bilgi edinmede yararlı bir araç olan bir etkinlik olarak görmüşlerdir. Bu etkinliğin yapılandırılması gerektiği konusunda hemfikir olan uzmanların yapılandırma süreçleri birbirinden farklıdır. Her iki uzmanın drama yöntemi de dramayı eğitsel amaçlar için sanatsal olarak yapılandırma olarak özetlenebilecek bir anlayış temellidir (Sağlam, 2006). Bolton, sanatın bireyi kendi fantezilerine kapanmaktan, kendi istekleriyle sınırlı kalmaktan kurtaran önemli bir biçim olduğunu şu sözlerle dile getiriyor; "Sanat biçimi aracılığıyla, biz kendi dışımızdaki ile ilişkilendirirken kendi içimizin en derinlerine dokunulur (s. 96)". Bu nedenle drama, bir sanat formu olarak eğitimin amaçları doğrultusunda yapılandırılmalı ve öğretmenler bu etkili aracı kullanmalıdır (Bolton, 1984; Akt. Sağlam, 2006). Bolton bu ifadeleri ile eğitim ortamının sanatsal bir disiplinle kuşatıldığı iyi yapılandırılmış bir zaman diliminin önemine vurgu yapılmaktadır.

Bolton'a göre sanatsal formun duygu niteliği taşıdığı anlam katmanlarına bağlıdır. Duygunun niteliği içerilen anlam katmanlarını, iç içe geçen anlamları yansıtmalıdır. Dramatik etkinlik, bir sanat formu olarak, bir etki-tepki davranışı değildir; olmamalıdır. Nesneler ve eylemler sembolik anlam üstlendikçe onları algılama biçimimiz ve dolayısıyla da tepkilerimiz farklılaşır. Anlam somut eylemden sembolik davranışa doğru evrildikçe, deneyimlerimizin niteliği, ilk algıladığımızla, yüzeyde olanla ilgili

olmayacaktır. Yaşanacak olan, altta olanı, derinde olanı, farklı ve belki de tartışmalı olanı algılama deneyimidir. Dolayısıyla sanatsal formda duygunun niteliği, farklı anlam katmanlarını yansıtan, farklı duygu durumlarıdır (Sağlam, 2006). Bolton'ın düşünceleri, bireyleri sanat ve felsefeyle buluşturan bir anlam taşımaktadır. Hemen her dönemde sanatın ve felsefenin amacı bireylerin kendilerine uzaktan bakabilmeleri, evreni ve içerisinde bulundukları günlük yaşantıları anlamlandırmalarını kolaylaştıracak bir bakış açısı yakalamalarını ve nihayetinde kendilerini anlamasını kolaylaştırmak olmuştur.

Yaratıcı drama ise sanatsal içeriği ve sanatla olan yakın ilişkisi ile bireylere çeşitli sanat dallarından örülmüş bir deneyim olanağı sunar. Söz gelimi edebiyat, sinema, resim, heykel ve diğer tüm sanat dallarının herhangi bir konusu yaratıcı drama yöntemi ile ele alınabilir ve bireylerin o sanat dalının herhangi bir konusu ile iç içe oluşturulmuş bir deneyim yaşamaları sağlanabilir. Çünkü Çakır İlhan (2007)'in da söylediği gibi yaratıcı drama eğitimi aynı zamanda bir sanat eğitimidir ve tüm sanat dallarıyla iç içedir. Örneğin; “Müzik Öğretim Yöntemlerinin Yaratıcı Dramayla Birlikte Kullanılması: Diyafram Nefesi Ve Ses Çalışmaları Alt Öğrenme Alanında Bir Uygulama Örneği” (Kılıç, I. 2011)'nde olduğu gibi müzik eğitiminde yaratıcı drama yöntemi kullanılırken başka bir sanat dalı olan dansda da “Yaratıcı Drama İle Dans Devinim Becerisi ve Farkındalığının Geliştirilmesi” (Gürey ve Adıgüzel, 2013) de yaratıcı drama yöntemi ile ele alınabilir. Bununla birlikte resim sanatında da çeşitli akımlar incelenirken de yine yaratıcı drama yöntemine başvurulabilmektedir.

Yaratıcı drama yöntemi ile yazın sanatında da çeşitli çalışmalar olduğu bilinmektedir. Bu çalışmaların bazen bir edebi eserin incelenmesinde bazen de yaratıcı yazma süreçlerinde (Ataman, 2006) kullanıldığı görülmektedir. Söz gelimi “Samet Behrengi'nin Kitaplarıyla Kurgulanan Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Öğrencilerin Yazma Becerisi ve Tutumlarına Etkisi” (Erkan ve Aykaç, 2014) örneğinde ve “Dramayla Oluşturulmuş Öykülerin Türkçe Eğitiminde Kullanılması” (Kara, 2013) örneklerinde çeşitli yaş gruplarında uygulanabilen ve eğitimin yaratıcı bir sürece dönüşmesini amaçlayan çalışmalar görülmektedir. Bu çalışma da ise edebi kişiliği ile tanınmış değerli bir yazar-şairin yaşamı yaratıcı drama yöntemiyle incelenerek edebiyatın uygulamalı ve karşılıklı etkileşimle incelenmesi yer almaktadır. Yaşamı incelenen sanatçı günümüz Türk edebiyatının en üretken yazarlarından bir tanesi olan Murathan Mungan'dır. Murathan Mungan, yazdığı şiir, roman, hikâye, oyun, senaryo, deneme ve seçkileriyle çağımızın önde giden yazarlarından. Eserlerinde kendine özgü dili ve teknik bilgisinin zenginliği ile farklı disiplinlerin sınırlarını aşındırmış bir yazardır. Murathan Mungan,

eserleriyle bireyi gerçek dünyadan kopararak kendi içlerine yönelmeye davet eder. Böylelikle, bireyleri hayatı ve kendilerini sorgulamaya çağırır (Kurt, 2012). Masalların yeniden yazılması bakımından öncü bir yazardır. Aynı tutumu sergileyen diğer yazarlardan farklı olarak Mungan'ın, masallarında kadının konumunu; evliliğin dinamikleri ve cinsiyet rolleri bakımından sorgulanmasının yanında, sınıf farklılıkları ve otoritenin sorgulanması yönünden de kurgulamış olması, onun düzenlemelerinin ideolojik olarak da okunabilmesine olanak sağlamıştır (Baykal, 2012). Aynı zamanda oyunlarında gösterdiği şiirsel bir dil ve imge örüntüsüyle kendine özgü bir tiyatro dili kurarak, yazın sanatının en önemli çağdaş yazarları arasında yerini almayı başarmıştır (Temel, 2010).

Kendisini, disiplinler ve türler arası alan geçişleri ile yazınsal türlerin zarını zorlamaktan her zaman hoşlanan bir yazar olarak tanımlayan Mungan'ın (Stüdyo Kayıtları), şiirleri, hikâyeleri, tiyatro metinleri, denemeleri, romanları ve seçkileri ile birlikte kendi özyaşamını kaleme aldığı iki otobiyografik kitabı da bulunmaktadır.

Yazar-şairin farklı zamanlarda kaleme aldığı Paranın Cinleri ve Harita Metod Defteri isimli kitapları yazar-şairin kendisi tarafından bütünüyle kendi öz yaşam öyküsünden çatılarak oluşturulmuştur. Söz konusu kitapların içeriği incelendiğinde sanata, edebiyata adanmış bir ömür dikkat çekmektedir. Mungan'ın çocukluğundan itibaren sinemaya, tiyatroya olan ilgisi ve çevresindeki olaylar ve kişilere ilişkin gözlemleri dikkat çekmektedir. Bununla birlikte yazar-şairin kendi öz yaşam öyküsünü anlatırken bile çeşitli anlam katmanları oluşturduğu ve bir yapı kurduğu görülmektedir.

Foucault'nun “Neden kendi öz yaşamımız da bir sanat eseri olmasın?” (akt: Mungan, 2011, s. 196) sözleri edebi bir dil ve anlam katmanları ile kişilerin yaşam öykülerinin de birer sanat eseri olabileceğini savunur. Woolf, birçok sıkıcı biyografinin doğrularla dolu olduğunu belirttikten sonra, biyografi açısından “doğru” olanın, kişiliğin ortaya çıkmasını sağlayacak “doğru” olduğunu belirtir ve burada bütünlüğün elden geçirilmemesi üzerinde durur. Yaşamı oluşturan, ona bütünlük veren şey tek tek olaylar değil kişiliktir, bu nedenle onun doğrultusunda olaylara yaklaşılmalıdır (Woolf, 1960; Akt. Ünlü, 2011). Woolf'un bu ifadeleri ışığında, Murathan Mungan'ın otobiyografik kitaplarının içeriğine bakıldığında, yazarın kendi geçmişi ile bütünleşen imgelerini anlatırken kendi kişiliğini de resmettiği söylenebilir. Mungan'a göre ise kendi özyaşamöyküsünü yazmak “Okunması yaşanmasından daha güzel olan bir hayatı yazmak”tır (2015, s. 22).

Türkiye’de yapılmış araştırmalara bakıldığında yazarın birçok türdeki eserinin araştırma konusu olarak incelendiği, buna karşın şu ana dek yapılmış hiçbir çalışmada yazarın otobiyografisinin ele alınmadığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte yazarın otobiyografisinin yaratıcı drama yöntemi ile incelendiğine de rastlanmamıştır.

Yapılan çalışmalardan 1999 yılında Atatürk Üniversitesi’nde H. Çevirme tarafından yapılmış “Murathan Mungan’ın Hikâyelerinin Kültür Yapılarının Değerlendirilmesi ve Greimas Göstergebilim Metoduna Göre Yapısal Özelliklerinin İncelenmesi” adlı doktora tezinde Mungan’ın beş hikâye kitabındaki toplam on yedi hikâye Greimas göstergebilim metoduyla yapısal özellikleri ortaya konularak işlenen olay örgüleri ve kültür unsurları çerçevesinde kültürel yapıları doğrultusunda değerlendirilmiştir. Çalışmada Mungan’ın, yüklendiği kültürel mirasa öykülerinde geniş yer vererek, aslında insanlar arasındaki temel çatışmaları yerelden evrensele anlatmayı hedeflerken, geleneklerin katılığını, acımasızlığını, toplum ile bireyin çatışmasını, bireyin birey ve kendisiyle olan çatışmasını, günümüzde yaşayan ve yaşamayan, geleneksel oyun, eğlence tören ve bunlara ait somut ve soyut göstergeleri şiirsel bir dille anlattığı ifade edilmiştir.

Bilkent Üniversitesi’nde 2001 yılında Dünder tarafından yapılmış “Murathan Mungan’ın Çağdaş Masallarında Cinsiyetçi Geleneğin Eleştirisi” başlıklı Yüksek Lisans Tezinde Mungan’ın öyküleri üzerinde çalışılmış, öykülerdeki temel izleklerden “erkek olma” ve “dilsizlik” üzerinde iz sürülmüştür. Çalışmada yazarın, politikadan edebiyata dek yaşamın her alanında örtük olarak ya da açıktan açığa süregelen koşullanmaları çözümlerken, cinsiyetçi ideolojiyi şiddetle eleştirdiği belirtilmiş ve aynı zamanda yazarın “dilsizlik” teması ile tarihe ses vermek, Anadolu’nun doğusunu dillendirmek çabası içinde olduğu ifade edilmiştir.

Bilkent Üniversitesi’nde Caner tarafından 2002 yılında yapılmış “Bir İdeoloji Olarak Murathan Mungan Şiiri” adlı Yüksek Lisans Tezinde Mungan şiirindeki ideolojik tavrın ve Mungan’ın etkilendiği ideolojik düşüncelerin izi sürülmüş ve bu bağlamda şairin yapıtlarında ideolojik kaygının, estetik kaygının önüne geçtiği gösterilmiştir.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi’de 2003 yılında Dönmez tarafından “Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosunda Geleneksel Anadolu Giysilerinin Yorumlamaları Ve Murathan Mungan’ın Mahmud İle Yezida Oyununun Kostümlerinin Tasarlanması” başlıklı tez çalışması yapılmıştır.

İstanbul Üniversitesi’nde Abalı tarafından 2005 yılında yaptığı tez çalışmasında ise “Murathan Mungan Oyunları’nda Postdramatik Ögeler” irdelenmiştir. Çalışmada

incelenen iki oyunda da postdramatik tiyatro ögelerinden kısmen yer aldığı ve Mungan'ın eserlerinin, postdramatik tiyatro için yazılmış metinler olmadığı sonucuna varılmıştır.

Uludağ Üniversitesi'nde 2007 yılında Tekin tarafından Feridun Zaimoğlu'nun "On İki Gram Mutluluk" (Zwölf Gramm Glück) ve Mungan'ın "Erkeklerin Öyküleri" adlı eserlerinde erkek imgesinde Türkiye'de yaşayan ve yazan bir yazarın eseri ile Alman edebiyatından seçilen bir eserin erkek imgesi açısından karşılaştırılması yapılmıştır.

2009 yılında Kadir Has Üniversitesi'nde ise Yüksel tarafından yapılmış "Murathan Mungan'ın Aynalı Pastane Hikâyesinden Yola Çıkarak Melodramatik Kipte Bir Oyun Yazma Denemesi" isimli tez çalışmasında tiyatro ve sinemasal yaklaşımlarıyla melodram farklı tanımlayıcılarla açıklanmaya çalışılmış, daha sonra tiyatral bir bakışla, melodramatik bir kiple oyun yazılmıştır.

Yeditepe Üniversitesi'nden 2010 yılında Köksal tarafından yazılmış "Peter Brook's Dramaturgy On Interculturalism and an Application: Mahmud and Yezida by Murathan Mungan" adlı Yüksek Lisans Tezinde Peter Brook'un çokkültürlülük kavramına odaklanmasından önce yaptığı çalışmaların bir kısmını, bu doğrultuda yaptığı bazı uygulamaları, çok kültürlülük kavramıyla derinden ilgilenmeye başladığı dönemden günümüze kadar rejî çalışmalarını yürütüp tiyatro sahnesine aktardığı önemli eserlerde kullandığı dramaturgi anlayışını, rejî kavramı, metin yönetimi, oyuncu seçimi, uzam ve müzik alt başlıkları üzerinden inceleyerek, bu anlayışın aynı başlıklar altında, ilgilenen kişiler için kaynak ve alternatif bir bakış açısı oluşturma adına, Mahmud ile Yezida oyununa uygulanması anlatılmıştır.

İnönü Üniversitesi'nden Can, 2012'de yaptığı "Murathan Mungan'ın Çador Adlı Eserinin Çözümleyici Yazın Eleştirisi" adlı Yüksek Lisans Tezinde Mungan'ın imgesel bir dille kaleme aldığı Çador anlatısı ele alınmış, anlatı üç aşamada değerlendirilerek yüzeyden derine doğru ilerleyen bir araştırma sunulmuştur. İlk aşamada anlatı çözümlemesi verilerek yazın yapıtına daha geniş ve bir bütün olarak bakma olanağı sağlanmış, ikinci aşamada bütün parçalara ayrılarak sözcük anlambilim değerlendirmesi yapılmış ve son aşamada parçalara ayrılan metinden yeni bir bütün elde etmek gayesiyle eserdeki metafor kullanımı incelemeye alınmıştır. "*Anlatının; konusu, zamanı, mekânı, dil ve üslubu... ile okura yazınsal anlamda sınırsız bir evren sunduğunu göstermiş, böylece yazar tarafından titizlikle örülen metin ağının bir edebiyat yapıtı için ne derece önemli olduğu ve eseri değerli kıldığı bir kez daha görünür olmuştur*" (Can, 2012).

2012 yılında Özkan tarafından Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nde yapılmış olan "Murathan Mungan'ın "Yedi Kapılı Kırk Oda" Adlı Eserine Metinlerarası Bir

Yaklaşım” adlı Yüksek Lisans Tezinde kendinden önce yazılmış olan metinlerde yer alan unsurların, yeni metinde almış oldukları yeni anlamı inceleyen metinlerarasılık yöntemi yardımıyla yazarın eski metinler aracılığı ile kendi metnine vermek istediği yeni anlam ve yazarın hayat görüşü ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nden Şahin’in 2013 yılında yaptığı “Hasan Ali Toptaş, Murat Gülsoy ve Murathan Mungan’ın Hikâyelerinde Postmodern Unsurlar” adlı Yüksek Lisans Tezinde postmodern edebiyat unsurlarının neler olduğu ve bunların Toptaş, Gülsoy ve Mungan tarafından nasıl kullanıldığı üzerinde durulmuştur.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi’nden 2013 yılında Yılmaz tarafından hazırlanan “Masalların Dönüşü, Masalların Dönüşümü: Çağdaş Türk Edebiyatında Grimm Masallarının Metinler-arası Kullanımları (Murathan Mungan Örneği)” adlı Yüksek Lisans Tezinde Murathan Mungan’ın hikâye ve romanlarında Grimm masallarının metinlerarası yöntemlerle nasıl kullanıldıkları Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi’nin temel prensiplerinden olan disiplinlerarasılık ilkesi bağlamında halk biliminin kuram ve yaklaşımları ile edebiyat biliminin yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Araştırmacı “*Murathan Mungan yapmayı hedeflediği sistem eleştirisi, ideoloji hicvi için sıfırdan bir metin yazmak yerine hem çok kişi tarafından bilinen bir halk bilgisi ürününü hem de hedefine ulaşmasına daha çok yardımcı olabilecek, diğer halk bilgisi ürünlerinden daha yoğun biçimde mesaj içeren Grimm masallarını tercih etmiştir.*” (Yılmaz, 2013) sonucuna varmıştır.

Son olarak ulaşılabilen çalışmalardan bir tanesi Adıyaman Üniversitesi’nden 2014 yılında Sabaş tarafından hazırlanmış olan “Murathan Mungan’ın Öykü ve Romanlarında Kadın” adlı Yüksek Lisans Tezinde Murathan Mungan’ın öykü ve romanlarında kadın kahramanlar incelenmiş; kadın konusu kadınların kimlik bunalımları, yaşadıkları sorunlar, içsel çatışmaları, biyolojileri, toplumsal rolleri, hemcinsleriyle ya da karşı cinsle olan sorunları, yaşam mücadeleleri yönlerinden açıklanmaya çalışılmış, kadın kahramanlar insan ilişkileri ve toplumsal rolleri ekseninde postmodern edebiyat çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Problem

Okurların edebiyatta güçlü kurgusal yapılar aradığı, bu biçimde anlamlandırılabilirdiği günümüzde, bir edebi eserin okuru tarafından nasıl alınıldığı önem kazanmaktadır. Mungan’ın edebiyatında da özellikle yapı kurma, katman

oluşturma ve temel izlekler ile kurgusal dünyalar oluşturmaya önem verdiği açıkça göze çarpmaktadır. Söz konusu okur ve edebi eserlerin okunurken yeniden inşası olduğunda eserlerin deneyimlenerek inşa edilmesi önem kazanmaktadır. Yaratıcı drama katılımcıları edebi bir eserdeki kurguyu aktif bir biçimde süreç içerisinde deneyimleme olanağı bulabilmektedirler. Böylelikle yazar-şairin  zyaşam y sel eserleri ve diğer tüm yapıtlarının okur tarafından yaratıcı drama yöntemi ile daha etkin bir okuma olanağı sağlanacağından yazar-şair daha iyi anlaşılabilecektir.

Bununla birlikte yaratıcı drama alanı doğası gereği sanatla i  içedir ve bu alana ilgi duyan bireylerin de iyi birer sanat alımlayıcısı olması alanı zenginleştirerek geliştirecektir. Edebi birikimi ve üretkenliği söz konusu olduğunda Mungan'ın hem  zyaşam y s nde hem de gerek şiirleri gerekse öyküleri ve romanlarındaki atmosfer kurma, zaman, mekan ve dramatik anlarıyla yaratıcı drama yöntemini g clendireceği düşünülmektedir. Özellikle bu alanda çalışma yürütecek drama liderleri d ş n ld Ğ nde yazar-şairin  zyaşam y s ndeki g cl  dramatik durumların atölye planlamalarında g cl  bir yapı oluşturulmasına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın problemini Murathan Mungan ve kendisinin kaleme aldığı otobiyografik kitapları “Paranın Cinleri” ve “Harita Metod Defteri” adlı eserlerinden yararlanılarak oluşturulmuş yaratıcı drama atölyeleri ile katılımcıların yazar-şairin  zyaşam y s  ile edebi kişiliği arasındaki ilişki hakkındaki görüşleri oluşturmaktadır.

Amaç

Araştırmanın amacı Murathan Mungan'ın “Paranın Cinleri” ve “Harita Metod Defteri” adlı otobiyografik kitaplarında bulunan, yaşam öyküsündeki dramatik durumlardan yola çıkılarak hazırlanmış atölyeler ile katılımcıların yazar-şairin yaşamı ve edebi birikimi arasında ilişki kurup kurmadıklarına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaca ulaşmak için şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Yaratıcı drama yöntemiyle ele alınan eserler katılımcıların yazar-şairin yaşamı ve edebi kişiliği arasında ilişki kurmasını sağlamış mıdır?
2. Katılımcılar yazar-şairin çocukluğu ile yazarlığı arasında bir ilişki kurmuşlar mıdır?
3. Katılımcıların yazar-şairin babası ile ilişkisinin yazarlığıyla ilişkisi hakkındaki görüşleri nelerdir?

4. Yazar-şairin yaşamındaki kadınların; öz annesi, onu büyüten annesi ve babaannesinin yaşamlarındaki dramatik durumların yazar-şairin edebi birikimine katkısı hakkındaki katılımcı görüşleri nelerdir?
5. Katılımcıların yaratıcı drama yöntemi sürecinde kendilerine dönük farkındalıkları nelerdir?

Önem

Çalışma; tiyatrodan beslenen, ele aldığı konuya sanatsal ve estetik bir form kazandırma kaygısı taşıyan ve bu anlamda tiyatro ile ortaklaşan bir sanat formu olan yaratıcı drama için, Türkiye’de tiyatro kökenli olup dramaturgi ve kurgu oluşturma konusunda çalışan Murathan Mungan’ın eserlerindeki kurgusal zenginliklerin yaratıcı drama ile deneyimlenerek okur tarafından daha etkin okumalar yapmalarını sağlayacağı düşünüldüğünden alana katkısı bakımından önemlidir.

Murathan Mungan’ın tiyatro eserleri, romanları üzerine tiyatro ve edebiyat alanında çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalar, bir araştırmacının sanatçının eserlerini değerlendirdiği eleştiri, çözümleme çalışmalarıdır. Bu çalışmada ise sanatçının eserleri uygulamalı olarak ele alınmaktadır. Böylece katılımcıların edebiyatı yaparak yaşayarak ve o anda başkalarının düşüncelerinden de yararlanarak deneyimlemelerini sağlanmaktadır. Böyle bir çalışmaya yapılan alan yazın taramasında da rastlanmamıştır. Bu gerekçeyle çalışma alandaki bu ihtiyacı beslemeye yardımcı olması bakımından bir önem taşımaktadır.

Yaratıcı drama yönteminin kullanılması sırasında katılımcıların kurgu yoluyla üstlendikleri rollerin, kendilerine öncelikle birer yaşam deneyimi olacağı, aynı zamanda onlar için kendilerine dönük olası farkındalıkları ortaya çıkarabileceği düşünüldüğünde bu çalışmanın daha da anlamlı olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın, yaratıcı drama ve sanat eğitimi kapsamında; yazın yelpazesi oldukça geniş olan Murathan Mungan’ın, otobiyografisinin; şiirleri, öyküleri, romanları ve tiyatro oyunlarında oluşturduğu güçlü kurguların ve estetik bir sanat anlayışı açısından kullandığı sembolik dilin, yaratıcı drama alanında çalışma yürüten bireylere ışık tutacağı düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma,

- Paranın Cinleri
- Harita Method Defteri
- Stüdyo Kayıtları
- Yaratıcı drama atölye değerlendirme çıktıları
- Odak grup görüşmesi
- Araştırmacının gözlemlerinin yer aldığı günlük ile sınırlandırılmıştır.

Tanımlar

Yaratıcı Drama; Bir grubu oluşturan üyelerin yaşam deneyimlerinden yola çıkarak, bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama vd. tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır. Bu canlandırma süreçleri deneyimli bir lider eşliğinde yürütülürken kendiliğindenliğe, şimdi ve burada ilkesine, -mış gibi yapmaya dayalıdır ve yaratıcı drama, oyunun genel özelliklerinden doğrudan yararlanır (Adıgüzel, 2013).

Otobiyografi; Bir kişinin kendi yaşam öyküsü üzerine yazdığı yazı veya eser (Türk Dil Kurumu, 2005).

Biyografi; Öz geçmiş (Türk Dil Kurumu, 2005).

BÖLÜM 2

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu nitel çalışmada veriler betimsel analiz yaklaşımıyla sunulmuştur. Bu yaklaşımda temel alınan nokta, toplanan verinin orijinal formuna mümkün olduğu kadar sadık kalarak ve gerektiğinde araştırmaya katılan bireylerin söylediklerinden doğrudan alıntı yaparak betimsel bir biçimde verileri okuyucuya sunmaktır (Wolcott, 1994; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2000). gözlem ve odak grup görüşmesi kullanılmıştır.

Araştırmada Murathan Mungan'ın öz yaşam öykülerinin anlatıldığı “Paranın Cinleri” ve “Harita Metod Defteri” isimli iki eserinde yer alan dramatik durumlardan oluşturulmuş yaratıcı drama atölyelerinin katılımcıların yazar-şairin yaşamı ve edebi birikimi arasında ilişki kurup kurmadıklarına ilişkin görüşleri gözlemlenmeye çalışılmıştır. Bu sebeple araştırmanın türüne, gözlem ve odak grup görüşmesine dayalı bir çalışma denilebilir.

Araştırmada veri toplama araçlarından gözlem ve odak grup görüşmesi kullanılmıştır. Araştırmanın başlangıcında yazarın otobiyografik kitapları olan “Paranın Cinleri” ve “Harita Metod Defteri” araştırmacı tarafından defalarca okunarak her iki kitapta yer alan yazarın öz yaşam öykülerinden oluşan konu başlıkları belirlenmiştir. Bu başlıklar yazarın çocukluğu, babası ile ilişkisi, yazarı büyüten annesi ile yazarın öz annesi, yazarın babaannesi, yazarın özyaşamöyküsündeki dramatik durumlar ve yazarın özyaşam öyküsünün yazarlığına etkisi olarak belirlenmiş ve bu konu başlıkları doğrultusunda oluşturulmuş kazanımlar ile yaratıcı drama ders planları oluşturulmuştur. Araştırma konusu çerçevesinde oluşturulan yaratıcı drama atölyeleri esnasında, planlama gereği, kazanımları ölçen değerlendirme etkinlikleri de bu çalışmanın verileri arasında yer almıştır. Yaratıcı drama atölyelerinde yer alan değerlendirme etkinlikleri aşağıda verilmiştir:

1. Oturum:

- Murathan Mungan'ın yaşamına dair bu atölyede keşfettiğiniz bir olaydan söz ediniz.

2. Oturum:

- Murathan Mungan'ın yaşamındaki dramatik durumlarını yaratıcı drama sürecinde deneyimlemek konusunda neler söylersiniz?

3. Oturum:

- Lider katılımcılara mekanda uygun bir yerlere oturabileceklerini söyler. Katılımcılara A4 kağıtlar ve kalemler dağıtır. Ardından lider katılımcılara “Siz Mardin’de yaşayan köklü bir ailenin tek çocuğusunuz. Babanızın işi sebebiyle sık sık köy ve kasabaları geziyorsunuz. Oralarda gördüğünüz, tanıklık ettiğiniz olaylardan esinlenerek bir tiyatro sahnesi yazmak istiyorsunuz.” yönergesini verir. Tüm katılımcılar hazır olduklarında lider katılımcılara beşerli grup oluşturmalarını ve yazdıkları metinleri birleştirerek bir canlandırma oluşturmalarını söyler. Gruplara hazırlanmaları için yeterince süre verilir. Her grup sırasıyla izlenir ve üzerine konuşulur.
- Lider beşerli gruplar oluşturmalarını ister. Mekanın ortasına bir biblo, süs eşyası bırakır ve katılımcılardan bu nesne üzerine fantastik bir öykü oluşturmalarını ve ardından bu öyküyü canlandırmalarını söyler. Gruplara hazırlanmaları için yeterince süre verilir. Tüm gruplar izlenerek üzerine konuşulur.
- Lider gruptan üçerli gruplar oluşturmalarını ister. Lider gruplara “Tüm atölyeyi düşünerek Murathan Mungan’ın çocukluğuna ait deneyimlediğiniz dramatik durumların yazarın sanatına etkisini taşıyan izleri düşünmeniz ve bunu bir sanat dergisi için kaleme almanız bekleniyor sizlerden.” açıklamasını yapar. Tüm gruplar sırasıyla dinlenir. Oturum alkışlarla sonlandırılır.

4. Oturum:

- Murathan Mungan’ın babası ile ilişkisine dair aklınızda kalanlar nelerdir?
- Dramatik durum: tanımı verilir. Yazarın yaşamındaki dramatik durumların sanatına etkisini kısaca tartışınız.
- Yazar ve babasının ilişkisi hakkında neler söylediniz?

5. Oturum:

- Lider katılımcılara kağıt kalem dağıtarak onlara “Yazar Murathan Mungan’ın ‘yazıdan yaptığım aynada kendime bakıyorum’ sözünün etrafında onun yaşamında tanıklık ettiği olayların yazarlığına etkisini açıklayan bir yazı yazmanız bekleniyor sizlerden.” der. Yazılanlar okunur. Tartışılır.

- Dramatik sanatlar düşünöldüğünde Murathan Mungan'ın yaşamındaki dramatik durumlar nelerdir? Sorusu cevaplanır. Lider mekana iki büyük grafi kağıdı asar ve katılımcıların düşöncelerini grafi kağıdına madde madde yazmalarını söyler.

6. Oturum:

- Murathan Mungan'ın iki annesi ile ilişkisi hakkında neler düşünöyorsunuz. Açıklayınız.
- İki annesi ile yaşadıklarının yazarlığına etkisi nasıl olmuştur? Açıklayınız.

Sorularının bulunduğu kağıtları dağıtır ve gelen yanıtlar üzerine konuşulur.

7. Oturum:

- Lider katılımcılara birer kağıt kalem dağıtır ve onlara bir edebiyat eleştirmeni olarak “Tanımadığı bir dünyada kaybolmuş asil bir kadın, Peyruze'nin hikayesini anlatan ünlü bir yazarın son romanını okudunuz ve bu haftaki köşenizde kitaba dair düşöncelerinizi paylaşacaksınız.” der ve hazır olduklarında okumalarını ister. Üzerine tartışılır.
- Lider katılımcılara “Peyruze'nin yaşam öyküsündeki dramatik durumların Murathan Mungan'ın yazarlığına etkisi nasıl olmuştur? açıklayınız.” sorusunun yazılı olduğu kağıtlar dağıtarak cevaplamalarını ister. Yazılanlar okunur, üzerine tartışılır ve oturum sonlandırılır.
- Lider mekanın ortasına yazarın otobiyografik kitapları olan “Paranın Cinleri” ve “Harita Metod Defteri” kitaplarını bırakır. Katılımcılara tüm atölye sürecinin bu kitaplardaki yazılanlardan alıntılanarak yaratıcı drama uygulaması şeklinde planlandığını açıklar. Katılımcılara beşerli grup olmalarını ve tüm atölyeleri kapsayacak biçimde yazarın yaşamındaki anların sanat anlayışına etkisini tartıştıkları bir metin oluşturmalarını söyler. Gruplara yeterince süre verilir. Yazılanlar okunur ve üzerine tartışılır.

Yıldırım ve Şimşek (2000)'e göre betimsel analiz yaklaşımında elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre organize edilebileceği gibi görüşme ve gözlem süreçlerindeki sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Bu çalışmada elde edilen veriler betimsel bir yolla sunulmuş aynı zamanda görüşme yapılan katılımcıların görüşlerine de doğrudan yer verilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu çalışma, araştırmacının sosyal medya hesapları üzerinden yapmış olduğu duyurular sonucu katılmak isteyen gönüllü, yetişkin katılımcılar ile yürütülmüştür. Uygulama, tamamı yetişkin ve on biri 40 yaş altında olmak üzere 14 katılımcı ile başlatılmıştır. Katılımcılar, üçü erkek on biri kadın olmak üzere, bir sağlıkçı, bir ev hanımı, bir memur, bir eski banka memuru ve çeşitli branşlarda on öğretmenden oluşmaktadır. Çalışma on dört katılımcı ile başlamış ve çeşitli nedenlerle son çalışmalara katılamadıkları için on iki katılımcı ile sonlandırılmıştır. Yaratıcı drama atölyeleri Ankara ili Yenimahalle ilçesi Batıkent semtinde bulunan Eğitimsen 2 No'lu Şube'ye ait Batıkent Kültürevi'nde yedi hafta boyunca her çarşamba akşam 19:00-22:00 saatleri arasında üçer saatlik oturumlar şeklinde uygulanmış ve toplamda 21 saatlik bir uygulama ile tamamlanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, yaratıcı drama atölyelerinin uygulaması sırasında katılımcılardan gelen değerlendirme çıktıları, süreç sonundaki ürünler; tüm uygulama bittikten sonra katılımcılar arasından belirlenen beş kişi ile yapılan odak grup görüşmesi ve araştırmacının yaratıcı drama uygulaması süresince tutmuş olduğu günlükler yoluyla toplanmıştır.

İlk olarak söz konusu otobiyografik kitaplar aracılığıyla yazar-şairin yaşamından kesitler seçilerek atölyeler oluşturulmuş ve bu atölyelerin uygulanması sırasında ortaya çıkan yazılı dönütler ile beraber her atölye sonunda araştırmacı tarafından gözlem notları tutulmuştur. Uygulama bitiminde katılımcılardan oluşturulan beş kişilik grup ile odak grup görüşmesi yapılmış; katılımcılardan görüşme öncesi gerekli izinler alınarak veriler video ve ses kaydı şeklinde kayıt edilmiştir. Odak grup görüşmesi ile grup, birbiri ile etkileşime geçerek beyin fırtınası yapabilmekte ve düşüncelerini rahatlıkla açığa çıkarabilmektedir. “Bu metot aslında nitel araştırmanın temeli olan bir varsayıma dayalıdır: Katılımcının düşünceleri, araştırmacının bakış açısı ile değil, katılımcının bakış açısı ile değerlendirilmelidir.” (Marshall ve Rossman, 2006, s.101; Akt. Oğuz, 2013).

Araştırmada odak grup görüşmesi video kayıtları tekrar tekrar izlenerek ve ses kayıtları dinlenerek veriler bilgisayar ortamına aktarılmış, aynı şekilde atölye değerlendirme çıktıları ile gözlem notları da raporlaştırılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, yaratıcı drama uygulaması bitiminde katılımcılar arasından oluşturulmuş beş kişi ile yapılan bir saatlik odak grup görüşmesinin ses ve video kayıtlarının raporlaştırılması ile elde edilen veriler ve yaratıcı drama uygulaması süresince her atölye bitiminde araştırmacı tarafından tutulan günlükler de veri olarak kullanmıştır. Veri toplama araçları, veri kaynakları ve süreleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Veri Toplama Araçları, Veri Kaynakları ve Süreleri

Veri Toplama Araçları	Veri Kaynakları	Süre
Yaratıcı drama uygulamasını oluşturan yedi atölyenin değerlendirme çıktıları	Yaratıcı Drama Uygulaması	Ekim 2017
Odak Grup Görüşmesi	Grup içerisinde seçilen beş kişi	Ekim 2017
Gözlem	Araştırmacının günlüğü	Ekim 2017

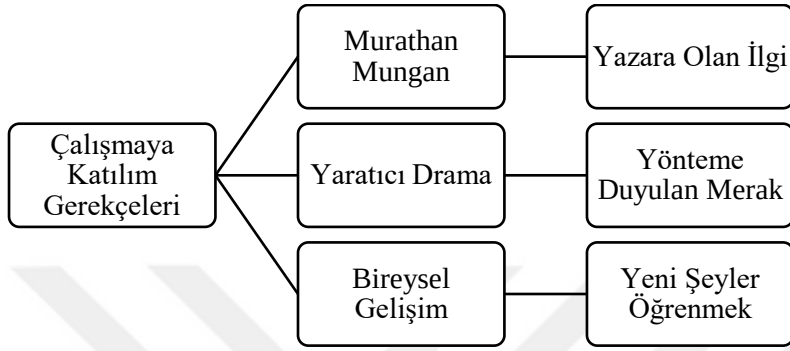
Veri Toplama Süreci

Duyuru ve Çalışma Takviminin Belirlenmesi

Yaratıcı drama atölyeleri hazırlandıktan ve onaylandıktan hemen sonra çalışma grubunu oluşturmak üzere bir afiş hazırlanarak araştırmacının sosyal medya hesaplarından paylaşılmıştır. Afişte araştırma içeriği ile ilgili olarak yalnızca “Murathan Mungan Otobiyografisinin Yaratıcı Drama Yöntemi İle İncelenmesi” başlığı ve araştırmacının iletişim adresleri yer almıştır. İlk aşamada çalışmaya katılmak isteyen gönüllü katılımcı sayısı 25’in üzerinde olmuş, araştırmacı tarafından oluşturulan whatsapp grubu ile yapılan görüşmelerde çalışmaların gün ve saatleri için bir ön araştırma yapılmıştır. 14 katılımcının ilk toplantı için gelerek çalışma gününü her Çarşamba akşam 19:00 olarak belirlemesi ile de zamanı uymayan gönüllüler çalışmaya katılamadan ayrılmak durumunda kalmışlardır. Çalışma gün ve saatlerinin belirlenmesinde çalışmanın yapılacağı mekanın uygun olduğu gün seçenekleri de göz önünde bulundurulmuş ve gönüllü katılımcılara o şekilde bilgi verilmiştir. Uygulamanın yapılacağı mekan Batıkent Kültürevi’ne ait yaklaşık 70 metrekare bir salon olup içerisinde genişliğinden kaynaklı iki geniş kolon ve çeşitli toplantılarda kullanılmak üzere bir duvarında üst üste geçirilmiş onlarca sandalye yer almaktadır. Mekanın kapısı geniş bir araziye bakan ve Kültürevi’ne

ait çitlerle örülmüş bir bahçeye açılmaktadır. Aynı zamanda mekanın içerisinde bir adet mutfak ve iki adet tuvalet de yer almaktadır.

Araştırmanın ilk buluşma tarihinde danışmanın önerisi üzerine katılımcılardan uygulama başlamadan önce çalışmaya katılım nedenleri yazılı olarak alınmıştır. Katılımcıların çalışmaya katılma nedenleri Şekil 1’de gösterilmiştir:



Şekil 1. Katılımcıların Çalışmaya Katılım Gerekçeleri

Murathan Mungan’a duyulan ilgi ile ilgili katılımcıların ifadeleri şöyledir:

K1: “Murathan Mungan’ın otobiyografik yazılarına dair merakım beni bu atölyeye getirdi.”

K2: “Murathan Mungan’ı seviyorum.”

K3: “Murathan Mungan çok ilgimi çekiyor.”

K4: “Murathan Mungan’ın nasıl bir drama konusu olduğunu merak ediyorum.”

Yaratıcı drama yöntemine duyulan merak ile ilgili katılımcı görüşleri;

K5: “Öğretmeni ve mesleğimle ilgili olduğu için yaratıcı drama ilgi duyduğum bir alandır.”

K6: “Hiç drama çalışmasına katılmadım. Merak ediyorum.”

K7: “Dramayı hayatımda görmek istediğim için buradayım.”

K8: “Murathan Mungan’ın hayatını yaratıcı drama eşliğinde öğrenmek istedim. Ayrıca yaratıcı dramayla ilgili bilgi edinip çocuklarıma da biraz faydası olur diye düşündüm.”

Bireysel gelişimine katkı sağlamak için çalışmaya katılmış katılımcı görüşleri ise şöyledir;

K9: “Yaratıcı drama çalışmasının kendim için yararlı olacağını düşündüm. Kendimi tanımak, insanları tanımak konusunda yol alabilmek için. Yeni şeyler öğrenmek, farklı bakış açıları deneyimler edinmek için.”

K10: “Çalışmanın kendime katacaklarını düşünerek buradayım.”

K11: “Büyük ölçüde öğretmenlikte faydalı olur diye düşünmekteyim.”

K12: “Farklı eğitimcilerle çalışmak yeni şeyler öğretiyor.”

Katılımcıların uygulamaya katılma nedenlerine bakıldığında, yazar M. Mungan hayranlığı ve yaratıcı drama yöntemine karşı duyulan ilginin ön plana çıktığı söylenebilir. Katılımcıların gözünde, yazarın otobiyografik kitaplarının yaratıcı drama yöntemi ile incelenmesinin de merak konusu olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte katılımcıların çoğunluklu olarak öğretmenlik mesleğinden olmaları dolayısıyla, yeni ve ilgi gören bir yöntem olarak yaratıcı dramayı öğrenme isteği duymaları ve bunu mesleki bir katkı olarak görmelerinin de etkili olduğu söylenebilir. Araştırma bu çalışmadan sonra haftada bir kez toplanılarak, toplam yirmi bir saatlik bir uygulama yapılarak gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın verileri yaratıcı drama uygulamasının başlaması ile toplanmaya başlamıştır. Atölye planlaması gereği her oturum sonunda değerlendirme aşaması yer almaktadır ve bu aşamada atölyenin kazanımlarına yönelik etkinlikler ile katılımcıların o atölyeye ilişkin kazanımlara ulaşmış ulaşamadıkları ölçülmektedir. Bu araştırmanın uygulama sürecinde önemli bir veri kaynağı olarak yer almış atölye değerlendirme çıktıları oturum başlıkları ile yukarıda “araştırmanın modeli” başlığında listelenmiştir. Bununla birlikte araştırmacı yedi atölye boyunca her atölye bitiminde üç saatlik atölye uygulaması süresince katılımcıların performansları ve tutumlarına ilişkin gözlemlerini atölye günlüğüne yazarak ikinci bir veri toplama aracını kullanmıştır. Böylelikle araştırmacı zamana yayılmış bir deneyimin ayrıntılarını da kayda geçirmiştir. Son olarak araştırmacı yaratıcı drama atölyelerinin tamamlanmasının hemen ardından tüm atölyelere katılarak planlamanın tamamını uygulama ile deneyimlemiş beş katılımcı ile odak grup görüşmesi yaparak bir saatlik bir görüşme ile yeni bir veri toplama aracı elde etmiştir. Görüşme öncesinde hazırlanan temalar ile beş katılımcının birlikte o temalara ilişkin görüşlerini ifade etmeleri ve birbirleri ile iletişim kurarak tartışmaları için fırsat verilmiştir. Odak grup görüşmesi araştırmacının moderatörlüğünde gerçekleştirilmiş aynı zamanda görüşmeyi yazılı olarak kaydetmek üzere bir raportör de araştırmacının yanında yer almıştır. Görüşmeden toplanacak verilerin sağlıklı bir şekilde kullanılabilmesi için salonda bir adet ses kayıt cihazı ve video kamera da hazır bulundurulmuş ve gerekli kayıtlar sağlıklı bir şekilde yapılmıştır.

Tablo 2

Yaratıcı Drama Atölyeleri Kullanılan Teknikler ve Etkinlikler

Oturum	Atölyede Kullanılan Teknikler	Aşamalarda Yer Alan Etkinlikler	Değerlendirme Aşamasında Kullanılan Etkinlikler
1	Rol oynama, Doğaçlama	Top ile isim çalışması, Nesne ile isim çalışması, Tanışma etkinlikleri, Parazit oyunu, Canlandırma etkinlikleri (Eklerde ayrıntıları yer almaktadır.)	Arkadaşlarının isimlerini öğrenme, İletişimin öğrenme sürecine etkisi, Mungan'ın yaşamından atölyede keşfettikleri bir olay.
2	Rol oynama, Doğaçlama, Eş zamanlı doğaçlama	Uyum çalışmaları, Güven çalışmaları, Köpek balığı oyunu, Kör gezdirme, Kurt-kuzu oyunu, Canlandırma etkinlikleri	Uyumlu hareketin sürece etkisi, Güven duygusunun katkısı, Mungan'ın yaşamındaki dramatik durumların yaratıcı drama sürecinde deneyimlemek.
3	Rol Oynama, Doğaçlama, Fotoğraf karesi, Donuk İmge, Düşünce İzleme Tekniği	Yürüyüşler sırasında liderin yönergelerine uygun hareket etme, Canlandırma etkinlikleri	Tiyatro sahnesi yazma etkinliği, Bir nesneden yola çıkarak fantastik bir öykü oluşturma
4	İç Ses Tekniği, Rol Oynama, Doğaçlama, Eş zamanlı Doğaçlama	Çemberde hareket etmeden yakalamak-yakalanmak teması, Yönergelere uygun beden formu oluşturma, Canlandırma-dramatik durumlar	Bir sanat dergisinde Mungan'ın yaşamı ve edebi kişiliği hakkında yazı yazma. Murathan Mungan'ın babası ile ilişkisine dair aklınızda kalanlar nelerdir? Dramatik durum: tanımı verilir. Yazarın yaşamındaki dramatik durumların sanatına etkisini kısaca tartışınız. Yazar ve babasının ilişkisi hakkında neler söylediniz?
5	Rol Oynama, Doğaçlama, Büyük Grup Doğaçlaması	Yürüyüşler ve yönergelere uygun hareket etme, Başlıyor, nelerden? oyunu, Düğüm çözme oyunu	Yazar Murathan Mungan'ın 'yazıdan yaptığım aynada kendime bakıyorum' sözünün etrafında onun yaşamında tanıklık ettiği olayların yazarlığına etkisini açıklayan bir yazı yazma, Mungan'ın yaşamındaki dramatik durumlar nelerdir?
6	Rol Oynama, Doğaçlama, Dedikodu Halkası, Akışkan Heykel, Fotoğraf Doğaçlaması	Dedikodu halkası, Yürüyüşler ve yönergelere uygun hareket etme, Hacıyatmaz oyunu, Kulaktan kulağa oyunu, Canlandırma etkinlikleri	Murathan Mungan'ın iki annesi ile ilişkisi hakkındaki düşünceler, İki annesi ile yaşadıklarının yazarlığına etkisi nasıl olmuştur?
7	Rol Oynama, Doğaçlama, Rol İçinde Yazma, Eş zamanlı Doğaçlama	İkili ısınma çalışmaları, Canlandırma etkinlikleri	Peyruze'nin yaşam öyküsündeki dramatik durumların Murathan Mungan'ın yazarlığına etkisi nasıl olmuştur? Rol içinde yazma etkinliği, yazarın yaşamındaki anların sanat anlayışına etkisini tartıştıkları bir metin oluşturma

Araştırmada yaratıcı drama yöntemi uygulandığından her atölyede planlama gereği atölyeye ait kazanımların ölçülebilmesi için o atölyenin kazanımlarına yönelik ilk olarak ısınma etkinlikleri, ara değerlendirmeler ve ardından canlandırma etkinlikleri uygulanmış ve son olarak da değerlendirme etkinlikleri ile süreç tamamlanmıştır. Atölyelerin ısınma aşamalarında katılımcıların sürece ve kazanımlara hazırlanmaları için alanda sıkça kullanılan etkinlikler ve oyunlar kazanımlara uyarlanarak planlanmıştır. Isınma aşamalarından sonra ara değerlendirmeler yapılmış ve ardından canlandırma aşamalarına geçilmiştir. Canlandırma aşamalarında katılımcıların rol üstlenerek –mış gibi davranabilecekleri dramatik durumlar yaratıcı drama yöntemiyle birlikte kullanılan çeşitli tekniklerden faydalanılarak planlanmıştır. Böylece katılımcıların baştan sona atölyelerin kazanımlarına ilişkin birbiriyle bağlantılı bir süreci yaparak yaşayarak deneyimlemeleri sağlanmıştır. Son olarak her bir atölyenin kendi kazanımlarına dönük değerlendirme etkinlikleri ile katılımcıların süreç hakkındaki farkındalıkları ölçülmüş ve atölye değerlendirme çıktıları elde edilmiştir. Değerlendirme aşamalarında da yine birçok teknikten yararlanılmıştır. Bu araştırmaya ait atölyelerin yukarıda sözü edilen uzmanlar tarafından onaylanmış tam metni çalışmanın ekler kısmında yer almakla birlikte ayrıca özet şeklinde her bir atölyede yer alan teknikler, etkinlikler ve değerlendirme basamağında yer alan etkinlikler şeklinde Tablo 2’de verilmiştir.

Yaratıcı Drama Uygulaması Değerlendirme Çıktıları

Bu çalışmada Murathan Mungan’a ait iki otobiyografik kitap incelenmiştir. Söz konusu kitaplar araştırmanın odağını oluşturan ve yazarın kendisinin kaleme aldığı “Paranın Cinleri” ve “Harita Metod Defteri” adlı kitaplardır. Araştırmacı tarafından yazara ait iki otobiyografik kitap defalarca kez okunmuş ve söz konusu kitaplardan araştırma problemlerini odağına alacak şekilde üçer saatlik yaratıcı drama atölyeleri oluşturularak toplamda 21 saatlik bir uygulama planlanmıştır. Söz konusu atölye planları öncelikle araştırmacının yüksek lisans tez danışmanı tarafından incelenmiştir. Sonrasında tez danışmanı tarafından önerilen, Hacettepe ve Gazi Üniversitesi’nden birer öğretim üyesi ve Çağdaş Drama Derneği’nde eğitmen olarak görev yapmakta olan toplam üç uzman tarafından incelenerek dönüt elde edilmiş ve bu doğrultuda planlamalar tekrar düzeltilerek tez danışmanına gönderilmiş ve danışman onayı alınarak belirlenen tarihte uygulanmıştır.

Uygulama bitiminde yaratıcı drama sürecinin değerlendirme aşamasında katılımcılar tarafından oluşturulan kaynaklar araştırmanın değerlendirme çıktıları olarak veri toplama aracına dönüştürülmüştür. Bu çıktılar şunlardır:

- “Siz Mardin’de yaşayan köklü bir ailenin tek çocuğusunuz. Babanızın işi sebebiyle sık sık köy ve kasabaları geziyorsunuz. Oralarda gördüğünüz, tanıklık ettiğiniz olaylardan esinlenerek bir tiyatro sahnesi yazmak istiyorsunuz.” Metni ile tiyatro sahnesi yazdırma
- Yaratıcı drama uygulaması ile Mungan’ın yaşamını deneyimlemek hakkındaki görüşleri
- Bir objeden yola çıkılarak gruplara fantastik bir öykü yazama ve bu öyküyü canlandırma
- Mungan’ın çocukluğunun yazarlığına etkisini taşıyan izler hakkında grupça bir sanat dergisinde köşe yazısı yazma
- Yazar-şairin babasıyla ilişkisi hakkındaki düşüncelerini ifade etmeleri
- Yazar-şairin yaşamındaki dramatik durumların sanatına etkisini tartıştıkları bir metin oluşturma
- Mungan’ın “Yazıdan yaptığım aynada kendime bakıyorum.” Sözü etrafında yaşamında tanıklık ettiği olayların yazarlığına etkileri hakkındaki görüşlerini açıklamaları
- Yazarın anneleri ile ilişkisinin yazarlığına etkisi hakkında görüşlerini yazmaları
- Bir edebiyat eleştirmeni olarak son okudukları romanda geçen kadın kahraman Pevruze’nin yaşamı hakkındaki görüşlerini kaleme almaları
- Gruplardan yazarın tüm yaşamını düşünerek yazarın yaşamındaki dramatik anların sanat anlayışına etkileri hakkındaki görüşlerini yazmaları.

Odak Grup Görüşmesi

Araştırmacı, bir grubun bir konuyu nasıl tartıştığını ve süreç içinde çoklu bakış açılarının nasıl ortaya çıktığını anlamak için odak grup görüşmesini kullanır (Glesne, 2013). Bu çalışmada odak grup görüşmesi tekniği kullanılarak katılımcıların söz konusu araştırma ile ilgili düşünceleri, algıları ve bakış açıları keşfedilmeye çalışılmıştır. Odak grup görüşmesi için, araştırmanın odağını oluşturan toplam yedi atölyeden oluşan yaratıcı drama uygulamalarının tamamına katılım sağlamış, konuya hâkim olduğu düşünülen beş

kişi seçilmiştir. Bu kişilerin ikisinin erkek, uünün kadın olarak belirlenmesine tez danışmanı ile birlikte karar verilmiştir. Araştırmacı, katılımcılar ile birlikte görüşme için gün ve saat belirlemiş ve katılımcılardan görüşme süresince video ve ses kaydı yapmak için gerekli izni almıştır.

Odak grup görüşmesinde, araştırmacıların kolaylaştırıcı ya da moderatör niteliklerine sahip olması gerekir (Glesne, 2013). Araştırmacı, odak grup görüşmesinde; önceden hazırladığı temaların, iki erkek ve u kadından oluşan grup tarafından konularak tartışılmasını ve onların farklı bakış açıları ile görüşlerini ve algılarını ifade etmelerini sağlamıştır. Görüşme sırasında araştırmacının yanında bir raportör hazır bulunmuş ve konuşmaları yazarak kayıt altına almıştır. Bu sayede, ses kayıt cihazı ve video kamera ile elde edilen veri ve kaynakların yazılı raporlarla karşılaştırılarak güvenilirliği sağlanmıştır.

Fern'e göre odak grup görüşmelerinde genelleme kaygısı olmadığından, sayısallaştırmaya da gerek yoktur (2001; Akt. okluk, Yılmaz ve Oğuz, 2011). Odak grup görüşmesinin raporlaştırılmasında önemli olan, sayılar değil katılımcıların ne söylediğidir (Creswell, 1998; Akt. okluk ve diğerleri, 2011). Bu doğrultuda odak grup görüşmesi ile elde edilen veriler; açıklamalar, katılımcı yorumlarından alıntılar ve gerekli açıklamalarla düzenlenmiştir.

Araştırma, bütün yaratıcı drama atölyelerinin uygulanmasından bir hafta sonra, katılımcılar arasından seçilen u kadın ve iki erkek ile önceden planlanan gün ve saatte, uygulamanın gerçekleştiği mekânda toplanılarak (odak grup görüşmesi yapılarak) devam etmiştir. Görüşme sırasında katılımcılardan video ve ses kaydı yapılabilmesi için izinler alınmış, böylelikle odak grup görüşmesi video kamera ve aynı zamanda ses kayıt cihazı ile ayrı ayrı olarak kayıt altına alınmıştır. Araştırmacı, katılımcıların birbirleri ile rahatlıkla etkileşim içerisinde olabilecekleri bir oturma şekli olan “u oturma düzeni” hazırlamış ve o şekilde oturmalarını sağlamıştır. Katılımcıların hemen karşısında olacak şekilde bir masa ve iki sandalye yerleştirilerek araştırmacı ve raportörlük yapan kişinin oturması için mekân düzenlenmiştir. Raportörlük yapmak üzere görüşmeye katılan kişi 27 yaşında, kadın, niversite mezunu ve bir meslek odası personeli olarak çalışmaktadır. Görüşmenin farklı kaynaklardan kaydının görüşme sonrası doğru raporlama yapılabilmesi için önemli olmasından hareketle ses kayıt cihazı, katılımcıların oturdukları masaya konularak sesi daha iyi çekmesi amaçlanırken video kamera, beş katılımcıyı da görebilecek şekilde soldaki katılımcının aprazından kayıt yapabilecek bir açıyla yerleştirilmiştir.

Tablo 3

Odak Grup Görüşmesine Katılan Katılımcı Profilleri

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Yaş	Meslek
K1	Kadın	53	Öğretmen
K2	Erkek	50	Öğretmen
K3	Kadın	40	Eski Banka Memuru
K4	Erkek	48	Öğretmen
K5	Kadın	47	Öğretmen

Araştırmacı görüşmeyi, katılımcılardan kendilerini tanıtmalarını isteyerek başlatmıştır. Bu durum, ses kayıt cihazı ve video kayıtlarından elde edilecek raporlarda yaşanabilecek olası bir karışıklığın da önlenmesi açısından önemli görülmüştür. Katılımcıların cinsiyet, yaş ve meslekleri Tablo 3’te verilmiştir.

Görüşme tam olarak bir saat sürmüş, bu süre içerisinde araştırmacı, temayı belirterek katılımcıların kendi aralarında tartışmalarına ve karşılıklı fikir alışverişinde bulunmalarına olanak sağlamıştır. Araştırmacı hiçbir müdahalede bulunmamış, yalnızca derinleştirmelerini istediği noktalarda konuyu biraz daha açmalarını ifade ederek konunun derinlemesine konuşulmasını sağlamaya çalışmıştır. Katılımcıların görüşmenin başında biraz heyecanlı oldukları fakat süreç içerisinde heyecanlarının azaldığı ve görüş bildirmekten keyif aldıkları gözlemlenmiştir. Odak grup görüşmesinin, katılımcıların süreç hakkındaki deneyimlerini, duygu ve düşüncelerini tartışabildikleri bir ortam sağladığı söylenebilir. Toplamda yedi hafta süren üçer saatlik atölyelerden oluşan uygulamaya tam katılım sağlamış beş katılımcı olarak her bir temaya ilişkin fikir sahibi olmalarının, katılımcıların, görüşme sırasında birbirlerine, temalara ilişkin hatırlatıcı ve tamamlayıcı tutum takınmalarını sağladığı söylenebilir.

Gözlem

Araştırmacı, araştırmanın odağını oluşturan ve yedi yaratıcı drama atölyesinden oluşan uygulamalar sırasında yaptığı gözlemleri, her atölye bitiminde günlüğüne yazarak, sürece dair veri oluşturmaya çalışmıştır. Eğer bir araştırmacı, herhangi bir ortamda oluşan bir davranışa ilişkin ayrıntılı, kapsamlı ve zamana yayılmış bir resim elde etmek istiyorsa, gözlem yöntemini kullanabilir (Bailey, 1982; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2000). Gözlem araştırmacıya sözel olmayan davranışların kaydedilmesini sağlayarak katılımcıların o günkü atölyeye ilişkin tutumlarını, uygulama esnasında göstermiş oldukları performanslarını, enerjilerini ve deneyimledikleri yaşantıya dair bakış açılarını anlamaya

yardımcı olur. Böylelikle araştırmacı yaratıcı drama uygulaması boyunca katılımcıların davranışlarına yönelik ayrıntıları kayıt altına almış ve diğer verileri teyit etmeye yönelik önemli bir kaynak elde etmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Bu çalışmada, odak grup görüşmesi, atölye değerlendirme çıktıları ve gözlem notları yoluyla toplanan veriler betimsel analiz yaklaşımıyla sunulmuştur. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2010).

İlk olarak odak grup görüşmesi, atölye değerlendirme çıktıları ve araştırmacının uygulama süresince yapmış olduğu gözlemler sonucunda toplanan veriler, araştırmacı tarafından tekrar tekrar okunarak veri analizi için kullanılacak kavramlar ve temalar belirlenmiştir. Bu doğrultuda Murathan Mungan'ın özyaşamöyküsünün yazarlığına etkisi hakkındaki katılımcı görüşleri; yazar-şairin çocukluğu, babası ile ilişkisi, anneleri, yazar-şairin kişiliği ve yaratıcı drama yönteminin katılımcılar üzerindeki etkisi hakkındaki görüşler yorumlanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın iç geçerliğini sağlamak amacıyla betimlemeler sırasında katılımcılardan gelen yorumlardan doğrudan alıntılar yapılarak bulgular düzenlenmiş aynı zamanda araştırmanın bulgularının yorumlanması tamamlandıktan sonra çalışma katılımcılara mail yoluyla paylaşarak çalışmanın onların görüşlerini, deneyimlerini doğru bir şekilde yansıtmadığı hakkındaki görüşleri de alınmıştır. Katılımcıların çalışma bulgularının kendi görüşlerini doğru bir şekilde yansıtmış olduğuna ilişkin görüş bildirdikleri görülmüştür.

BÖLÜM 3

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bulguları; veri toplama araçları olan odak grup görüşmesi, yaratıcı drama atölye değerlendirme çıktıları ve araştırmacının yaratıcı drama uygulaması boyunca tutmuş olduğu gözlem notlarında yer alan katılımcı görüşlerinin araştırmacı tarafından defalarca okunarak oluşturulmuş temalar altında hiç değiştirilmeden, katılımcılardan geldiği biçimiyle betimlenmesi ve ardından alt amaçlara göre yorumlanması şeklinde oluşturulmuştur.

Araştırma Bulgularından Elde Edilen Tema ve Alt Temalar

Araştırmanın bu bölümünde bulgulara ait temalar ve bu temaların irdelenmesini sağlayacak alt temalara Tablo 4’de yer verilmektedir.

Araştırmaya ait temalar ve alt temalar araştırmanın problemlerini yorumlamaya yönelik olarak oluşturulmuş ve bu doğrultuda düzenlenmiştir. Söz konusu temalara ait bulgular ayrı ayrı betimlenmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 4

Araştırma Bulgularına Ait Tema ve Alt Temalar

Murathan Mungan’ın Yaşam Öyküsünün Yazarlığına Etkisi Hakkındaki Görüşler	Yazar-Şairin Çocukluğu	
	Yazar-Şairin Babası İle İlişkisi	
	Yazar-Şairin Yaşamındaki Kadınlar	Yazarı büyüten annesi
		Biyolojik annesi
Murathan Mungan’ı Yazmaya Götüren Unsurlar	Kişilik Özellikleri	
	Çevresel Faktörler	
Murathan Mungan’ın Yaşam Öyküsünün Yaratıcı Drama Yöntemi İle İşlenmesinin Katılımcı Üzerindeki Etkisi	Yaratıcı Drama Yönteminin Katılımcılar Üzerindeki Etkisi	

Odak Grup Görüşmesinden Elde Edilen Bulgular

Araştırma verilerinin kodlanmasında odak grup görüşmesine katılan katılımcılar K1, K2, K3, K4 ve K5 olarak kodlanmış ve tüm veriler bu kodlar kullanılarak sunulmuştur. Katılımcıların kodlarına alıntılar sırasında sadık kalınmış ve her seferinde aynı katılımcı için aynı kod kullanılmıştır.

Görüşme kayıtları raporlanmış, bu raporlardan elde edilen temalar ve alt temalar belirlenerek düzenlenmiş, tez danışmanın görüşleri alınmış ve o doğrultuda yeniden düzenlenerek betimlenmiştir. Her bir temanın ve alt temanın, araştırmanın amacına ilişkin katılımcı görüşleri ile açıklanması, yorumlanması ve örnek katılımcı görüşü ile betimlenmesi amaçlanmış ve o şekilde bir düzenlemeye gidilmiştir. Katılımcıların görüşme sırasında belirlenen temalara ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular bir araya toplanarak, araştırmanın problemlerini tartışmayı sağlayacak temalar altında betimlenilmesine çalışılmıştır.

Araştırmacı, görüşme öncesinde araştırmanın odağını oluşturan başlıkları içeren temaları belirlemiş ve bu başlıklar için uzman görüşü alarak katılımcılarla görüşmeyi bu temaların sırasıyla tartışılması şeklinde gerçekleştirmiştir. Araştırmacının hazırlamış olduğu temalara Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5

Odak Grup Görüşmesinde Görüşülen Temalar

Yaratıcı Drama Eğitim Sürecimizde Kullandığımız Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımına İlişkin Görüşler
Süreçte Yaratıcı Drama Yöntemi İle Birlikte İletişim Güven Duygusu Üzerine Görüşler
Yaratıcı Drama Uygulamasının Sizin Yaşamınıza Temas Ettiği Durumlar
Murathan Mungan’ın Çocukluğu
Murathan Mungan’ın Babası İle İlişkisi
Murathan Mungan’ın Öz ve Üvey Annesi İle İlişkisi
Murathan Mungan’ın Kişiliği Üzerine Görüşler
Murathan Mungan’ın Babaannesi; Pevruze’nin Yaşamı
Murathan Mungan’ın Yaşam Öyküsünün Yazarlığına Etkisi Üzerine Görüşler
Yaratıcı Drama Sürecine İlişkin Duygular

Yazar-Şairin Yaşam Öyküsünün Yazarlığına Etkisi Hakkındaki Görüşler

Yazar-Şairin Çocukluğu. “İnsan nasıl besleniyorsa çocukluktan, aynı şekilde besini insan olan edebiyat da aynı derecede çocukluğun etkisi altında kalıyor.” (Ak, 2015). Murathan Mungan’ın Cumhuriyet Kitap Eki’ne verdiği röportajda sarf ettiği bu

ifadelerde yazarın çocukluk ile yazarlık arasındaki ilişkiye göz kırptığı söylenebilir. Bu konuda katılımcıların görüşlerinin alınması, araştırmanın içeriği açısından önemli görülmüş ve odak grup görüşmesi sırasında “Murathan Mungan’ın Çocukluğu” başlığı altında, katılımcıların atölyelerdeki dramatik durumlar aracılığı ile topladıkları bilgilerini paylaşımları için söz katılımcılara bırakılmıştır. Bu temanın araştırmadaki yeri aynı zamanda, yaşamı bir bütün olarak görüp, çocukluktan yetişkinliğe kadarki bütün bir hayatı ile birlikte düşünerek, yazarın edebiyata, sanata giden yolculuğunu anlamaya, algılamaya çalışmaktır. Katılımcıların yazar-şairin çocukluğu ile ilgili görüşlerine ilişkin K1’in ifadeleri şöyledir:

Yalnız bir çocuk olduğumu düşünüyorum. Yani kimsesizlik çaresizlik anlamında değil de. Bence zihinsel kapasitesi olarak doğuştan itibaren çok farklı bir insanmış. İnsanların ilişkileri düşünceleri duyguları konusunda yaşarken biraz aynı ortamı paylaşıyoruz aynı çatı altını paylaşıyoruz ama birbirimizin duygularını iç dünyasını pek de merak etmediğimizi düşünüyorum. Ama Murathan Mungan bunu çok güzel ince ince en küçük atış noktalarına doğru çok iyi yapmış. Çocukluğuyla ilgili, kendisiyle ilgili, çevresiyle ilgili gözlem bir kere çok müthiş. Çevresindekilerle ilgili gözlemlemesi, sadece dış görünüşle ilgili değil de. Yani gözlem dediğimiz şeyde neler neler varmış. (K1)

K1, yazarın çok iyi bir gözlemci olduğunu düşünmektedir. “Gözlem” konusunda da yazardan etkilendiği söylenebilir. Katılımcıya göre; yazar çocukluğundan itibaren çevresindeki insanlara karşı fazla duyarlı ve aynı zamanda onların iç dünyalarına karşı da meraklı ve ilgilidir. Katılımcı bu noktada kendisine ve çevresindekilere yönelik ciddi bir eleştiri getirmektedir; bir arada yaşamının, birlikte zaman geçirmenin aslında derin paylaşımlar edinmek için yeterli olmadığını düşünmektedir. Yalnız ve aşırı dikkatli bir çocuk olmasının yanında yazarın içinde yaşadığı toplumdan da katılımcının kendi çevresinde tanımladığı kalabalıklardan da farklı olduğunu düşündüğü söylenebilir. Yazarın “Bakmak, bakılmak, görmek, görebilmek, görülebilmek, gördüğünü anlayabilmek, gündeliğin her şeyi basitleştiren felsefesinde derinlik kaybına uğrayan o kabaca ‘bakmak ayrı, görmek ayrı,’ diye tanım ayrımı yapılan şey, hepimizin varoluşla ilgili düğümlü sırlarını taşır (Mungan, 1997, s. 15)” ifadelerinde K1’in anlatmaya çalıştığı kişisel özelliğine vurgu yaptığı söylenebilir. Yazarın bir bakıma kendisi ile ilgili varoluşsal bir noktaya da değindiği ifade edilebilir. K1’in bu ifadelerine karşılık K3 yazar-şairin çocukluğu ile ilgili görüşlerini şöyle ifade etmektedir:

Yalnız ama yalnızlığı sanki çoğu zaman kendi tercih etmiş bir çocuk gibi geliyor bana. Yani gözlemlemiş yaşamış ve biriktirmiş. O çok önemli bence. Küçük yaştan

itibaren biriktirebilmek ve bunu daha sonrasında kendi hayal dünyasını da katarak işleyebilmek aktarabilmek çok önemli bir özellik. İyi ki de yaşamış o çocukluğu ve iyi ki de getirmiş bugünlere. (K3)

K3, yazarın yalnızlığına ilişkin K1'e ek olarak, yalnız bir çocuk olmayı yazarın kendisinin tercih ettiğini düşünmektedir. K3 de K1 gibi yazarı çocukluktan itibaren çok iyi bir gözlemci olarak düşünmektedir. K3'e göre; yazar çocuk olmasına rağmen yaşadıklarının kıymetini bilen, anılarını biriktirebilen bir özelliğe sahiptir. Katılımcının, yazarın hayal dünyasının zenginliğini, edebiyat becerisini ve çocukluğunda yaşadığı anıları aktarmadaki hünerini birleştiren bir edebiyatçı olduğunu düşündüğü söylenebilir. Yazarın, *"Bizim gördüklerimizi görmeye, görebilmeye de açık olmamız gerekiyor. İlimizin kapısını dünyaya açık tutmamız; dünyanın bize sızmasına, bizi değiştirmesine, dönüştürmesine izin vermemiz gerekiyor. Yoksa gerisi ne görürsek görelim, yalnızca bir dalgınlık halidir."* (Mungan, 2011, s. 19) ifadeleri K3'ün de belirttiği gibi bir uyanıklık, bir bilinç haliyle beraber değişime, gelişime açıklık olarak açıklanabilir. K2 ise diğer katılımcılara yazar-şairin çocukluğunu geçirdiği coğrafyayı ve o günün tarihini vurgulayan görüşlerini şöyle belirtmiştir:

Mesela yaşadığı ortam çok varıl, zengin bir aile olması buna rağmen yaşadığı acıları da zenginlik içerisinde bu şekilde yaşayabilmesi onu anlatabilmesi yani yazar bulunduğu çevrede de mesela sanmıyorum başka insanların yazarlığa yönelmekten çok o bölgenin daha çok istediği şeyleri gerçekleştirmek çalışıyorlar. Fakat o farklı bir şeyi gerçekleştirmek istemiş yazar tiyatrocı gibi olmak istemiş bunu çok istemiş gerçekleştirmek istemiş. (K2)

K2, yazarın Türkiye'nin güneydoğusunda yaşayan bir çocuk olmasına karşın bölgenin toplumsal yönelimlerinin dışına taşan arzular beslediği, dönemin ve bölgenin hatta zamanının ötesine geçen bir istekle tiyatrocı olmak istemesini vurgulamaktadır. Katılımcıya göre; yazar hayallerini (tiyatrocı olmak arzusunu) içtenlikle istemiştir ve bu isteğine kulak vermiş, ardına düşmüştür. Yazarın özyaşam öyküsel ilk kitabında sözünü ettiği bir anısının bu noktada anlamlı olduğu söylenebilir. Yazarın babasının yakın bir arkadaşının yazara armağan ettiği bir kitabın ilk sayfasındaki notta şöyle yazmaktadır: *"Geleceğin eşi bulunmaz zekâlarındansın, bunu biliyorum. Batı kültürüne alakan fazla. Bu kitap sana bu yolda ışık tutacaktır..."* (Mungan, 1997, s. 106). Yazara armağan edilen kitapta Edgar Allan Poe, Charles Baudelaire, Arthur Rimbaud, Friedrich Nietzsche ve Oscar Wilde gibi isimlerin eserleri yer almaktadır. Yazarın, K2 ve babasının arkadaşının da ifade ettiği gibi yaşadığı zamanın ve coğrafyanın sınırlarını aşan yönelimleri, ilgisi ve

birikimi onun isteklerinin ve hayallerinin ardına düşmesinin göstergeleri olarak görülebilir. Bir diğer katılımcı olan K4'ün yazar-şairin çocukluğu ile ilgili görüşlerini açıklarken ailenin ekonomik durumunu ve bu durumun yazar-şairin çocukluğuna etkisini belirten ifadeleri şöyledir:

Varlıklı bir ailenin küçük prensi şeklinde başlamış yani her olanağa sahip fakat hayatı hep tek düze olmamış çalkantılı olmuş ve siyasi konjonktür gelenek görenekler onun hayatının tek düzenli bir şekilde gitmesini engellemiş çalkantılı olmuş ve o aslında öyle bir yaşantının içerisinde de gene yalnız kalmış ve yazarlık sanat onu kurtarmış yani o oraya yönelmiş ve orayı çok sağlam tutmuş ve kendisinde de öyle bir yetenek olduğu için o ikisini birleştirip öyle sürdürmüş yaşantısını bu noktaya gelmiş. (K4)

K4, yazarın maddi olarak hem çok iyi hem de çok zor zamanlar yaşamış olduğunu ifade etmektedir. Katılımcı, yazarın çocukluğunun yalnızlığından sanata tutunarak bir çıkış yolu elde ettiğini, sanatla kendi yeteneklerinin farkında bir bilinçle, kendisine bir yol çizdiğini ifade etmektedir denilebilir. Yazar bir çocukluk anısında; “Koca bir yazı geride bırakıp, romanlar, filmler, kitaplar ve hayallerle dönüyorum Mardin’e.” (Mungan, 1997, s. 56) ifadeleri ile K4'ün de değindiği gibi çocukluğundan itibaren sanata olan ilgisi ve edebiyata olan düşkünlüğü, bununla birlikte hayaller kurmaktan hoşlandığı söylenebilir. Hatta K3'e göre yazar-şair tüm yaşamını yazmak için geçirmiştir. K3'ün yazar-şairin çocukluğu ile ilgili görüşlerine ekleme yaptığı ifadeleri şöyledir:

Aslında yeteneğini biraz da kendi sanki yaratmış mı diyeyim çıkarmış mı diyeyim? Ben hep baştan beri şeyi söyledim ve düşündüm sanki yazmak için yaşamış Murathan Mungan ve yalnız ve cesur bir çocukmuş onu da eklemeyi unuttum ve çok çok cesur bir çocukmuş. (K3)

K3 de K4 gibi yazarın yalnız bir çocuk olduğunu düşünmektedir. Fakat K3, yazarın yalnızlığının bir tercih olduğunu ifade etmektedir. Aynı zamanda katılımcı, yazarın adeta “kendi kendini öldürmek, meydana getirmek” anlamında yeteneğini çocuk aklına rağmen keşfettiğini ve kendi kendisini yazmaya götürdüğünü ifade etmektedir denilebilir. Ayrıca K3'e göre; yazar hayallerinin peşinden gidebilecek, kendi kendisini zamanının ötesine taşıyabilecek derecede cesurdur. Katılımcının, yazarın yeteneğini keşfetmesinin büyüleyici etkisinin yanı sıra arzularının, hayallerinin izinde büyük bir bilinçle yol almasındaki cesareten etkilendiği de söylenebilir.

“Çünkü şeyden belli mesela müzik müzikle alakalı, sinemayla alakalı, tiyatroyla alakalı, romanla alakalı, alanı çok. Sanat dallarının birçok alanıyla belli ki yani kendi içinde böyle bir sanatsal bir şey var kendisini oraya yöneltiyor. Yöneltiyor yani oraya.”

(K4). K4, yazarın sanatın birçok dalıyla ilişkisinden yola çıkarak onun büyük bir bilinçle kendi kendisine bir yol çizdiğini ifade etmektedir. Yazarın “*Nasıl ki bir el falına bütün bir kaderimiz, bütün bir hayat hikâyemiz sığıyorsa, biz elimizden yaptığımız kadere bir hikâye alabilir miyiz sanattan ve hayattan? Yoksa, biz yaşadıkça, elimiz el mi olur bize yazının kazandırdığı uzaklıkla?*” (Mungan, 2011, s. 21) ifadeleri yazarın kendisine kurduğu hayattan söz ederek bir biçimde K4’ün yazarın kendi kaderini çizdiği sanatsal, edebi yollara değindiği söylenebilir. Yazar yazdıklarından kendisine bir hayat kurduğunu sanat ve hayatı bir olarak düşündüğünü dile getirmektedir denilebilir.

Kendi kendine yöneltmiş ve kendi kendini destekleyerek kendi kendini keşfetmiş aslında. Hani sanki onu keşfeden biri de yok hatırladığım kadarıyla. Vardır ya böyle senin sesin güzel ya da işte senin tiyatral yeteneğin var. Öyle biri olmamış hayatında öyle bir şans olmamış. Ama bunları hep kendisi yapmış o yüzden çok güçlü bir karakter olduğunu düşünüyorum. (K3)

K3, yazarın çevresinde onun sanata olan ilgisini, yeteneğini keşfeden, yönlendiren bir yetişkin olmamasına karşın, yazarın kendisine dönük yüksek bir farkındalık ve güçle, varoluşsal bir inançla kendi kendisini keşfettiğini ifade etmektedir. Katılımcı, yazarın şans eseri bir dış göz tarafından keşfedilmediğini aksine yazarın kendi kendisinin keşfedeni, destekçisi olduğunu tüm bu özelliklerinin de onu güçlü bir karakter olarak tanımlamanın yerinde olacağını düşünmektedir.

Katılımcıların yazarın çocukluğuna ilişkin düşünceleri arasında “yalnızlık”, “gözlem gücü”, “kendi kendini keşfetme”, “sanatla ilişkisi”, “yetenek” ve “cesaret” ön plana çıkmaktadır denilebilir. Katılımcılara göre; yazar henüz çocuk yaşta insanlar arasındayken bile kendi kabuğuna çekilerek çevresinde olup bitenlere karşı dikkatli bir gözlemci olma özelliğini kullanarak yaşadıklarına, zamanına değer katan bir özellik taşımaktadır. Yazarın zamana karşı dikkat kesilen özelliğiyle birlikte yaşadıklarını anlamlı kılan hafızası ile de hayal gücünü besleyen bir birikimden söz etmektedirler. Katılımcılara göre; yazar adeta kendi kendisini keşfetmiş, kendi kendisini oldurmuştur.

Yazarın Ayşe Arman (2011) ile yaptığı bir röportajda katılımcıları destekler nitelikteki şu sözleri yer almaktadır; “Sevgiyi, onaylanmayı, başarıyı tattım. ‘Başarın nedir?’ diye sorarsan, Ben kendimi gerçekleştirdim ve başarının sarhoşluğuna kapılmadım. İnsanın kendini ve malzemesini yönetmesi, değerlerini, ilkelerini koruması, yüklerini indirmesi kolay değil.”

Tablo 6

Yazar-Şairin Çocukluğunun Yazarlığına Etkisi Hakkındaki Katılımcı Görüşlerini İçeren Örnek Metin ve Kodlama Yöntemi

Bence zihinsel kapasitesi olarak doğuştan itibaren çok farklı bir insanmış (...) Çocukluğuyla ilgili kendiyle ilgili çevresiyle ilgili gözlem bir kere çok müthiş. Çevresindekilerle ilgili gözlemlemesi, sadece dış görünüşle ilgili değil. Yani gözlem dediğimiz şeyde neler neler varmış. (K1)	Farklı bir çocuk olması
	Gözlem yeteneği
Yalnız ama yalnızlığı sanki çoğu zaman kendi tercih etmiş bir çocuk gibi geliyor bana. Yani gözlemlemiş yaşamış ve biriktirmiş. O çok önemli bence. Küçük yaştan itibaren biriktirebilmek ve bunu daha sonrasında kendi hayal dünyasını da katarak işleyebilmek aktarabilmek çok önemli bir özellik. (K3)	Yalnızlık
	Biriktirebilmek
	Hayal dünyası
	İşleyebilmek
	Aktarabilmek
...Fakat o farklı bir şeyi gerçekleştirmek istemiş yazar tiyatrocı gibi olmak istemiş bunu çok istemiş gerçekleştirmek istemiş... (K2)	Tiyatrocı olma arzusu
... o aslında öyle bir yaşantının içerisinde de gene yalnız kalmış ve yazarlık sanat onu kurtarmış yani o oraya yönelmiş ve orayı çok sağlam tutmuş ve kendisinde de öyle bir yetenek olduğu için o ikisini birleştirip öyle sürdürmüş yaşantısını bu noktaya gelmiş.” (K4)	Yazar olmayı çok istemek
	Sanata tutunma
	Yetenek

Yazar bir başka röportajda araştırmanın atölye sürecinde katılımcıların yazarın çocukluğunu çeşitli dramatik durumlar aracılığıyla üstlendikleri rollerden hissettiklerini, yorumladıklarını destekleyen şu açıklamayı yapmaktadır:

Benim gençlik yıllarımda Mardin’de bir tek bu 1. Cadde vardı. Akşam üzerleri, sürekli aynı yüzlerle karşılaşarak, her seferinde aynı kişilere selam vererek bir aşağı bir yukarı defalarca yürüdüğümüz bu cadde... Tam taşra sıkıntısı. Boz gündelik... Kulaklarına radyo dayayıp maç dinlemekten başka eğlencesi olmayan gençler... Yapacak pek bir şey yoktur. Kitaplara, filmlere sığınmam boş değil, bana hayal kurmaktan başka bir şey kalmıyordu. Mardin’in en önemli eğlencesi sinemaydı. Bütün cumartesilerim sinemada geçerdi (Arna, 2012).

Yazar-Şairin Babası ile İlişkisi. Araştırmanın uygulama sürecinde dördüncü atölyede yazarın babası ile ilişkisini irdeleyen bir planlama yapılmış, araştırmanın odağında bulunan iki yaşam öyküsel kitaptan yazar ile babası arasında geçen dramatik durumlar kullanılarak yaratıcı drama oturumu oluşturulmuştur. Söz konusu atölyeden yola çıkılarak katılımcıların görüşme sırasında yazar ile babası arasındaki ilişkiye, babasının mesleğine, olaylar karşısındaki tutumuna, geçmişine ve yaşamdaki duruşuna, en önemlisi de yazarın babası ile yaşadığı çatışma durumlarına ilişkin görüşleri alınmıştır. Katılımcıların yazarın babası ile ilişkisinin çatışmalı olduğuna yönelik yorumlar

yaptıkları, yazarın babasına karşı kendini kanıtlama, gösterme çabası içerisinde olduğunu düşündükleri, aynı zamanda yazarın doğuştan itibaren bir kişilik özelliği olarak kendisi olmak çabası içerisinde olduğunu düşünmektedirler. Katılımcıların öncelikle yazarın çocukluk, gençlik yıllarındaki tutum ve davranışları üzerinden yorumlar yaptıkları ardından yazarın babası ile karşı karşıya geldiği çatışma durumlarını yorumlamaya çalıştıkları ve sonuçta yazarın kişilik özelliklerinin onun kararlarında daha etkin rol almış olduğuna ilişkin görüşleri yer almaktadır.



Şekil 2. Babasıyla İlişkisinin Yazarlığına Etkisi

“Yani evin tek çocuğu olması ön plana çıkmak istemesi hatırlarsak babası konuşma yaparken arkada kendini gösterme çabası vardı. Kendini göstermek isteyen bir kişilik yapısı var.” (K5). K5, yazarın babasının ön planda olduğu bir toplantı sırasında bir çocuk olarak ön plana çıkmak çabalarını hatırlatmakta ve bu sebeple de yazarın kendisini göstermek, ön plana çıkmak isteyen bir kişilik yapısı ile açıklamaktadır. Katılımcıya göre; yazar ön plana çıkmak ister çünkü tek çocuktur ve kendisini göstermek arzusu taşımaktadır.

“Belki de ailede beklediği gibi ilgi görememek de var. Baba çünkü hep işiyle alakadar olan biri. Onunla muhatap bile olmuyor nerdeyse büyürken. Hep anne arada. O yüzden o da devamlı hep kendini gösterme çabası içinde. Dediği gibi.” (K3). K3, yazarın kendini gösterme çabası konusunda K5’e katıldığını ifade etmektedir. Fakat K5’ten farklı olarak yazarın babası ile mesafeli ilişkisinden, babasının işinden ve yazarın beklentisinden daha az ilgi göstermesinden söz etmektedir. K3’e göre; yazar babası ile arzuladığı ilgiden yoksun büyüyor olmasından dolayı kendisini fark ettirme, gösterme çabası içerisinde davranmaktadır.

“Babasına kendini kabul ettirme isteği de olabilir. O noktada bak ben böyle bir şeyler yaptım sen beni görmüyorsun ya da sen bana inanmıyorsun ama ben bir şeyler yapıyorum. O noktada da olaylar gelişmiş olabilir.” (K5). K5, K3’ün yorumlarından sonra ihtimaller üzerinden yorumlamaya devam ederek yazarın belki de esas kaygısının babasına kendisini kabul ettirmek olabileceğinden söz etmektedir. Katılımcı ilk yorumundan uzaklaşarak yazarın küçük bir çocukken bile babasına kendisini kanıtlama çabasının olabileceğini söyler. Katılımcının yazarın kendini gösterme çabasının çevreye değil babasına yönelik olduğunu ifade etmeye çalıştığı söylenebilir. K5’in bu yorumundan sonra K3’ün onu destekleyen yorumu katılımcıların yazarın tüm yaşamını göz önüne alarak ileriki yaşlarına, gençliğinde vermiş olduğu kararlarla ilişkilendirdikleri söylenebilir.

“Ve ayrı bir yol seçmesi de belki bundan.” (K3). K3, K5’e ilave olarak yazarın meslek seçimi bakımından tercihini belirleyen etken olarak da babası ile yaşamış olduğu kendini gösterme, kanıtlama çabasından söz etmektedir. Katılımcıların ifadelerinden anlaşılacağı gibi yazarın babası ile çatışma durumları yaşadığı söylenebilir.

“Tam tersi aşırı ilgi de bu noktaya getirir. Hep ön planda olmuş pohpohlanmış bir çocuk her zaman ön planda olmak istediği için de bu yolu seçmiş olabilir.” (K5). K5, K3’ün tersine bir fikir yürüterek yazarın belki de ailede aşırı ilgi görmüş ve cesaretlendirilmiş olmasından dolayı hep ön planda olma arzusunun onu yine ön planda kalabileceği bir mesleğe yöneltmiş olabileceğini ifade etmektedir. K5 ve K3’ün yazarın babası ile ilişkisinin yoğunluğuna dair düşünceleri bu noktada ayrılmaktadır.

“Ben buna katılmıyorum. Bizim şeyde (drama uygulamasını kastetmektedir) görmedim ben. En azından bizim şeyde görmedim.” (K4). K4, K5’in aile ilgisine bağlı olarak meslek seçimini yapmış olma ihtimaline karşı çıkmaktadır. K4’e göre; yaratıcı drama oturumunda yazarın aşırı ilgiden ve pohpohlanmasından dolayı ön planda olma

arzusunun onu meslek seçimi olarak edebiyata, sanata yönlendirmiş olması ile ilgili bir duygusu yoktur.

“O onun özgün hali. Ön planda olmak isteğiyle ortaya çıkmış bir şey değil.” (K4). K4, yazarın aldığı kararlarda, meslek seçiminde ya da sanata olan ilgisinde ailesi ile yaşadığı ilişkiden bağımsız olarak, bu durumu yazarın kişilik özelliği olarak gördüğünü ifade etmektedir.

“Babasına kendini kabul ettirme ben bu ailede varım sen her ne kadar kabul etmesen de ben bunları yapıyorum. Demek için de olabilir. Kesin bir şey yok.” (K5). K5, yazarın tiyatroya, sinemaya olan arzusunun babası gibi bir avukat olmak istemeyişinin ikisi arasındaki bir çatışma ortamı oluşturmuş olabileceğini ve yazarın babasına her şeye rağmen belki de kendisini kabul ettirme çabası taşıyor olabileceğini düşündüğü görülmektedir. Fakat K4, K5’ten farklı olarak yazarın herhangi bir çatışma durumundan bağımsız olarak, içsel bir dürtü ile sanata, tiyatroya yönelmiş olabileceğini ifade etmektedir. Yazarın çocukluk hayali olan yazmaya, sinemaya olan tutkusunu dile getirdiği; *“Anlatmanın büyümesini biliyorum. Hikâyeleri başkalaştıran şeyin olaylar değil bir anlatma farklılığı olduğunu seziyorum. Kitaplar yazmak, filmler yapmak istiyorum. Bir gün ben de keşfedilebilecek miyim?” (Mungan, 1997, s. 56)* sözlerinden görebiliriz.

Katılımcılar yazarın sanata yönelmesinde Mardin’in küçük bir taşra kenti olmasından dolayı kısıtlanmışlık duygusunun yanında babası ile ilişkisinden dolayı bir baba-oğul çatışmasının da etkileri olabileceğini düşünmektedirler. Babasının Mardin’in önde gelen avukatlarından biri olarak toplumsal statüsünün ve karakterindeki güçlü noktaların bir çocuk olarak yazarı babasıyla varoluşsal bir çatışmaya götürmüş olabileceğini düşündürmektedir. Katılımcıların yazarın babası ile ilişkisine ilişkin düşünceleri şöyledir;

Baba çocuğunun boyutuna inemeyen, sert, onun duygu dünyasına inememiş. (K1). K1’e göre; yazarın babası çocuğunun iç dünyasına, duygularına uzak kalmış sert bir babadır. K5’e göre ise bu durumun bir dönem için neredeyse her ebeveynin genel tutumu olduğuna ilişkin görüşleri şöyledir:

Baba otoriter. Çocuklarla iletişim kurmayan, hani uzaktan seven, hani bir dönem vardır hatta bizim anne babamızda da vardır. Ben hiç babamın annemin seni seviyorum oğlum dediğini yavrum dediğini duymadım. Yani o noktada... (K5).

K5, baba-çocuk ilişkisini dönemsel olarak ayırmaktadır, çağımızın anne-babalarını o dönem ebeveynlere kıyasla daha sıcak ilişki kuran ve sevgisini gösteren şeklinde tanımlamaktadır. Katılımcıya göre; yazarın babası bir baba olarak evladını

sevmiş fakat yakın ve sıcak bir ilişki kuramamıştır. K5'in, bu düşüncesini babasının otoriter yapısı ile ilişkilendirdiği ve desteklediği görülmektedir.

Yani geleneksel bir yapıdan geliyor. Aslında okumuş bir insan ama gene de böyle okumuş bir insan gibi davranmaktan çok geleneksel yöntemle o tarza çocuklara yaklaşımına babasının şeyi yaklaşımı öyle. Babası daha sert, bölgede tanınmış bir kişide olduğu için çok daha otoriter kendine güvenli yine de çocuğunun boyutuna inemeyen bir şey yapısı var. Onun neler yaptığını görmek takdir etmek veyahut ta bir şeyler göremiyoruz. (K2)

K2, K5' i destekleyen bir ifade ile yazarın babasının dönemin eğitimli aydın bireylerinden olmasına rağmen ebeveyn tavrı olarak geleneksel bir tutum sergilediğini düşünmektedir. K5'in o dönem olarak tanımladığı ebeveyn tavrı ile K2'nin geleneksel olarak söz ettiği tavrın aslında aynı olduğu, aynı şeyi kastettikleri, bununla, mesafeli ve soğuk baba-çocuk ilişkisini işaret ettikleri söylenebilir.

Babası da çocukluğunda aynı şekilde yetiştirdi belki. Onun çocukluğu çok da kolay ne bilim lay lay lom bir çocukluk değildi. Hatırladığım kadarıyla. Öyle işlemiştik. O da belki de ne gördüyse babadan onu uyguladı. Bu vardı ya zaten hani eskiden annenin babanın yanında çocuk sevilmezmiş. O tarz bir yapıdan gelip görgülü kuşlar gördüğünü işler hesabı aynı şeyi uygulamış... (K3)

Ben bütün imkânlarını çocuğu için hazırlamış aslında var gücüyle baba. Çocuğunun özel doktorlara muayene ettirmesi iyi yerlerde okumasını istemesi buna rağmen çocuğunu kucağına alıp öpmek ilgilenmesinde yoksun bırakmış baba. (K4).

K3, kuşaktan kuşağa öğrenilen bir davranış olarak baba ile çocuk arasında sıcak bir ilişkinin kurulamayışına değinmektedir. K3'e göre; babası da aynı şekilde büyütülmüştür ve ne gördüyse çocuk büyütmeyle ilişkin onu uygulamıştır. K4, K3 ve K2'den temelde farklı olmayan bir bilgi aktarmaktadır. Babanın tüm imkânlarını çocuğu için kullanmasına övgü ile yaklaşırken aynı zamanda bu durumun babayı çocuğun duygularına, arzularına pek yaklaştırmadığını da fark etmektedir.

Ama hazırlarken de o imkânları hep kendi isteği doğrultusunda hazırlamış hiçbir zaman Murathan'a dokunmamış ne istiyor diye onu sorgulamamış onu merak etmemiş. Tamamen kendi ne planlıyorsa geleceğe dönük oğlunu nerde görmek istiyorsa tamamen onu kafasında canlandırmış ve ona göre aslında davranmış bence. Bencillik de var diye düşünüyorum biraz babada. (K3)

K3, K4'e itiraz ederek babanın imkânlarını sunarken K5 ve K2'nin sözünü ettiği geleneksel baba tavrından vazgeçmediğini, çocuğun isteklerini, hayallerini gerçekleştirebileceği fırsatlar sunmaktan ziyade baba olarak kendi arzuladığı biçimde imkânlar sunduğunu dile getirmektedir. Katılımcıların baba ile ilgili yorumları, onun dönemin aydın bireylerinden biri olmasından dolayı beklentilerini arttırmış gibi gözükmemektedir. Aslında tüm katılımcıların, babanın mesafeli ve kendine dönük tavrı konusunda hemfikir olduğu bununla birlikte babanın çocuğuna sunduğu tüm olanaklara karşın yazarın hayallerine, arzularına karşı bir nevi körlüğünü ve umursamazlığını eleştirdikleri söylenebilir. Yazarın bir anısında sözünü ettiği gibi babası ile aslında çok farklı dünyaların insanları olduklarını söyleyebiliriz;

...dışarı çıkıp bir yerlere gidilmek isteniyor, ama ben evde kalıp her gün yayın saatini merak ve heyecanla beklediğim “Alo Kimsiniz?”i dinleyeceğimi söylüyorum. Sanırım babam daha o zamanlardan başlayan benim bir şeylere bağlanmamdaki, kapılıp gitmemdeki tutkuyu, gösterdiğim heyecandan sezmiş olmalı; bu kararıma karşı çıkmakla kalmıyor, alaycı bir dille de eleştiriyor beni. Boş işlerle uğraştığımı, hayal dünyasında yaşadığımı söylüyor (Mungan, 2015, s.114).

Babanın yazara yönelik tutumu katılımcıların da yorumladığı gibi; babanın kendi beklentileri üzerinden çocuğuna karşı yaşadığı bir güvensizlik, bir karşı karşıya gelme durumu olarak görülebilir. Katılımcıların babayı daha çok çocuğunu anlamaya çalışmamış bir baba olarak gördükleri söylenebilir. K1, babanın imkân sunma konusunda babanın üzerine düşeni yapmış olmasıyla kendi kendisini iyi bir ebeveyn, ilgili bir ebeveyn olarak görüyor olabileceğini düşünmektedir.

“Onun dünyasına çok inmeye çalışmamış ama bence yine de kendine göre en iyisini yaptığını düşünüyordur eminim. Oyuncak tren miren alıyor yani o dönemde hiç kimsede olmayan bir şey. Arada da bu gibi şeylerle de şımartmayı da ihmal etmiyor aslında.” (K1)

“Baba seviyor aslında ama belli etmiyor edemiyor. Gösteremiyor.” (K5).

“İşte o diyorum ya eski geleneksel baba tipini şey yapmış uygulamış hal bu ki kendisi eğitim almış çağdaş bir hukukçu olmasına rağmen böyle daha çağdaş bir tavır olabilirmiş.” (K2)

Katılımcılar babanın çocuğuna olan sevgisi konusunda şüphesiz aynı düşünceyi paylaşmaktadır. Onlara göre sevgisini fazla gösteremeyen bir baba modeli ile karşı karşıyayızdır. Her ne kadar yazara türlü imkânlar sunmuş olsa da temel sıkıntıyı yazarın iç dünyasına karşı ilgisizliği ile açıklamaya çalışmaktadırlar. Yazarın bir dönem

Mardin’de babasının dava dosyaları nedeniyle yaşadığı sıkıntıların ailesine verebileceği zararlardan dolayı Ankara’da yaşadıkları sırada yazarın geleceği ile ilgili yapmış olduğu bir planlamadan ve bu planlamaya ilişkin çocukluk hayallerinden ve babasının bu hayallere karşı tutumuna ilişkin anılarından bir tanesinde şöyle açıklamaktadır;

“...provaların başlaması için heyecanla sonbaharı bekliyorum. Yaz sonuna doğru Ankara’ya gelen babam, ortalığın durulduğunu artık hep beraber Mardin’e dönebileceğimizi söylediğinde dünyam yıkılıyor. (...) böylelikle kazandığım sınav boşa gidiyor, oyunculuk hayallerim suya düşüyor, ilkokulu bitirdiğimde beni Ankara Koleji’ne yatılı olarak göndermeyen babamdan ‘bir kez daha istikbalimle oynadığımı’ düşündüğüm için nefret ediyorum.” (Mungan, 2015, s.121).

Katılımcıların yazarın babası ile ilgili görüşleri, babanın çocuğunu sevdiği, kolladığı, imkânlar sunduğu yönünde birleşmektedir. Fakat aynı zamanda babanın çocuğun hayallerinden, arzularından bihaber bir mesafe ile o dönem olarak tabir edilen uzak, soğuk, mesafeli ve kendi hayallerinin uygulayıcısı olarak görme tavrını da eleştirmektedirler. Babanın başarılı bir avukat oluşu, kendi yetiştirilme biçimi, huyları, otoriter mizacı ve baskın tutumuyla yazar ile mesafeli bir ilişki sürdürdüğü bununla birlikte onu içtenlikle sevmesine rağmen yeterince sarmalamadığı duygusunun katılımcılar tarafından dile getirildiği görülmektedir. Katılımcılar babanın çocuğuna çeşitli olanaklar sunmasının yanında çocuğun geleceği ve arzuları konusunda bencil davranarak, bir baba olarak bu konuda oğluna hiç fikirlerini sormamış olmasını da eleştirmektedirler.

Araştırmacı, görüşmenin bu kısmında K2’nin yazarın babasının mesleği ile ilgili yaptığı vurgudan dolayı baba mesleğinin yazara etkilerini konuşmalarını istemiştir. Katılımcıların yazarın babası ile birlikte babasının avukatlık yaptığı dosyalar için sık sık köylere yapmış olduğu ziyaretlerde gördüklerini çocuk yaşta olmasına rağmen iyi bir gözlemci olmasından dolayı biriktirdiklerinin yazarlığına etkisini tartıştıkları ifadeler şöyledir:

“İç dünyasını zenginleştirmiş. Dava dosyalarını okuduğunu biliyoruz, çeşitli yerlere dava için gittiğini biliyoruz onlar kedisine bir yaşantı zenginliği oluşturmuş.” (K5)

“Yazarken onlardan faydalanmış olabilir diye düşünüyorum çünkü kendi hayatının dışında hayatlara bir pencere açmış o dava dosyalarına bakmakla. Hayatları irdelemiş yaşanan olaylar üzerinden”. (K2)

K5, yazarın babasına ait dava dosyalarını okuduğunu, davaların bir kısmı için köy ziyaretlerinde babası ile birlikte gittiğini ve bu esnada tanıklık etmiş olduğu olayların

kendisine yaşantı zenginliği olarak bir etkisi olmuş olabileceğini düşündüğünü ifade etmektedir. K2, yazarın çocukken tanıklık ettiği olayların, okuduğu dosyalardaki hayatların yazara başka insanların yaşamlarını irdeleme fırsatı sunmuş olabileceğini ve yazarlığında bu gözlemlerinden yararlanmış olabileceğinden söz etmektedir. K2 ve K5'e göre babasının mesleğinden dolayı tanıklık ettiği olaylar yazar için yaşantı zenginliği olarak katkı sunmuş olabilir. Bununla birlikte katılımcıların yazar ile ilgili en çok dile getirdikleri “gözlem gücü olan bir çocuk” olarak bu yaşantılara açılan pencereden yine kendi kişisel özelliği olan hayal gücü ve yazma yeteneği ile kendini oldurma sürecinden dikkat çektikleri de söylenebilir.

“Şey de çok ilginç değil mi? Başka onun yaşında bir çocuk olsa, babasıyla gitse, oyun oynar koşturur dışarlarda ama o hep olayın kenardan da olsa hep izlemiş, gözlemlemiş ve diyorum ya hep biriktirmiş, cebine bir şeyler koymuş gelmiş bir yerlerden ya da ne bilim dosyalarını bulup okumuş ve daha sonra onu kendi hayal dünyası ile birleştirip çok güzel şeyler çıkarmış ortaya. Yani her çocuk bunu yapamazdı diye düşünüyorum.” (K3)

K3, yazarın farklı bir çocuk oluşuna vurgu yapmaktadır. Katılımcı; “başka herhangi bir çocuk, ki bu muhtemelen yaşanmışta olabilir, aynı ortamlarda bulunmuş olsa bile bu yaşam deneyimleri onu yazar yapabilir miydi?” sorusunu tartışmakta ve yazarın kendi gözlem yeteneği, sanata merakı ve güçlü hayal dünyası ile başardığını düşünmektedir. Yazar bir kitabında görmenin, duymanın ötesinde görülenin, duyulanın ifade etme biçimi, edebi olanakları, sanatsal sunuşu ilgili şöyle demektedir:

“Bakanın derinliğiyle, bakılanın derinliğinin örtüşmesi. Bir yandan gözü sonuna kadar görmeye zorlarken, öte yandan gözün gördüklerini/görebildiklerini sonuna kadar ifade etmeye zorladığımız dil arasında kurmaya çalıştığımız bir uyum çabası, tam bir örtüşebilirlik sağlama ümidi. Gördüklerimizi başkalarının gözlerine aktarabilmenin bir yerlerde olduğunu sandığımız bizden saklanmış yolunu bulma ve o yolu yürüme ümidi, yani belki de dünyadan çıkış yolu...” (Mungan, 2011, s. 18).

Burada K3'ün ifade etmeye çalıştığı biçimiyle meselenin çok deneyim yaşamış olmak, görmek, duymak, tanıklık etmekten öte görüleni, duyulanı tanıklık edileni edebi bir aktarımla buluşturabilme sorunu olduğu söylenebilir.

Yazar katılımcıların da ifade etmeye çalıştıkları gibi henüz küçük bir çocukken dahi sanata meraklı ve sanatla dostluk sürdüren bir özelliğe sahiptir. Yazmaya, sinemaya, tiyatroya ilgisi, onu yaşlılarından ayıran özel bir ilgi ve alakadan öte bir tutku olarak açıklanabilir. Yazarın henüz bir çocukken çevresinde gördüğü dünyanın sanata

aktarımına yönelik duyduğu ilgisini anlatan ifadeleri şöyledir: *“Hep bir gün bunları yazacağım, diyordum. Benim hazır olmadığı bir dünyanın manzaralarıydı bunlar.”* (Mungan, 1997, s. 14.) Yazarın bu ifadeleri, onun çevresinde olup bitenlere karşı meraklı bakışlarının, yazmaya giden yolda gerekli bir özellik olan gözlem yeteneğini kullandığının ve yazmakla ilgili hayallerinde ısrarcı olduğunun göstergesi olarak görülebilir. Yazar katılımcıların da yukarıda ifade ettikleri gibi yaşadıklarına karşı duyarlı ve dikkatli davranmış, çevresinde gelişen olayları bir dış göz olarak bir gün edebi bir biçim ile aktarabileceği olanaklar arayan bir çocuk olmuştur. Henüz hazır olmadığını düşündüğü edebiyatın olanaklarıyla ilişkisini de zamanla o alana yönelerek kazanabileceğini bilerek hayaller kurduğu söylenebilir.

Yazar-Şairin Yaşamındaki Kadınlar. Araştırmanın altıncı oturumunda Murathan Mungan’ın iki annesi ile ilişkisinin yazarlığına etkisi, yedinci oturumda ise babaannesinin yaşam öyküsü ile birlikte yazarın yazarlığına olası etkileri irdelenmiş olduğundan araştırmacı, görüşmenin bu kısmında katılımcılara “Anneler” diyerek bu konulardaki görüşlerini almıştır.

“Muazzez zaten varla yok arası bir şey. Çok geç öğrendiği ve anne olarak bile tanışmadığı bir karakter. Habibe de hani Murathan’ı gerçekten sevmiş korumuş büyüttmüş ama geride bırakılan iki çocuk daha var hani. O hep beni çok böyle Murathan’dan ziyade o acıttı beni mesela hani canlandırırken. Çok düşündüm bir kadın aşk için çocuklarından vazgeçebilir mi diye ben hep hayır cevabını aldım kendimden ama. Yine de Murathan’ı çok sevgiyle büyüttüğünü, babaya karşı eşine karşı hep Murathan’la ilgili karşı karşıya geldiğini biliyoruz Habibe’nin. Muazzez’in de belki de Murathan elinden alındığı için o derece hastalığının arttığını düşündüm açıkçası. Şey diye sorgulamadan da edemedim acaba Muazzez hasta olmasaydı devamı nasıl olurdu hani, Murathan annesini öğrendikten sonra, işte tanışmaları, tekrar görüşür müydü ya da onunla yaşamaya başlar mıydı? Onu da merak ettim açıkçası kendi kafamdan.” (K3)

Tablo 7

Murathan Mungan'ın Anneleri ile İlişkisinin Yazarlığına Etkileri

Öz Annesi; Muazzez "Çok geç öğrendiği ve anne olarak bile tanışamadığı bir karakter." "Muazzez'den bahsedilen şizofren olduğu akıl hastası olduğu hep bunu duyarak büyümüş zaten..."	"Duyguları anlamada, empati kurmada, insanların iç dünyasını çözümlemede gözlemleri çok iyi yani herkes yaşıyor sonuçta bir şeyler hiç kimsenin hayatı boş geçmiyor ama niye hiç kimse acı ya da travmadan sonra yazar olmuyor"
Yazarı Büyüten Annesi; Habibe "Çok düşündüm bir kadın aşk için çocuklarından vazgeçebilir mi diye" "Yine de Murathan'ı çok sevgiyle büyüttüğünü..." "Murathan'la anne gibi davrandığını düşünüyorum bir çok noktada evet tutarsızlıkları var ama bu tutarsızlıklarını da daha önce yaşadıklarına ve İsmail'in ona yaşattıklarına bağlıyorum."	"Doğrudan etkili olmasa bile olmadığını düşünsek bile yaşantı zenginliği ile eserlerini ortaya çıkarmasında büyük katkısı olmuştur diye düşünüyorum. Yazdıklarını renklendirmiş."
Babaannesi; Pevruze Sultan "yaşadığı sürgünler zorluklarda ona rağmen çocuklarına sahip çıkmak. Güçlü bir kişilik yani." "toprakları alındığında resmen devletle karşı karşıya kalmış çünkü her şey devlete göre resmiyken ona rağmen ayakta dimdik durup savaşını vermiş kadın" "babası işte hapishanede kalıyor yıllarca ailesi sürgün edilmiş."	

K3, yazarın, kendisini doğuran annesi ile çok geç tanıştığını, tanıştırıldığında da anne-çocuk kimliklerinden uzak bir tanışma yaşadığını, onunla hastalığından dolayı sağlıklı bir ilişki kuramadığını ifade etmektedir. Katılımcıya göre; yazarı büyüten annesi, ardında güçlü bir hikâye bırakarak, aşkı uğruna iki çocuğundan vazgeçerek gelmiş bir kadın olmasının yanında, yazara gerçek bir sevgi beslemiş ve onu koruyup kollamıştır. Katılımcının ifadelerinden yola çıkılarak yazarın yaşamındaki kadınların güçlü ve zorlu yaşam öyküleri ile onu sarmaladıkları düşünülebilir. Öz annesi Muazzez'in hasta olması, yazardan senelerce uzak kalması, iki yabancı olarak tanıştırılmaları katılımcının zihnini epey yormuş görünmektedir. Katılımcının böylesi güçlü bir hikâyenin ana kahramanı olan yazarın yaşayamadığı ihtimaller üzerine de kafa yorduğu görülmektedir.

"Ben Muazzez'i tamamen masum görüyorum suçu yok çünkü organik bir rahatsızlıktan dolayı gerçeklikle bir alakası yok zaten çocuğunu da fark edebilecek bir şeyde değil. Kendim de bir sağlıkçı olarak Şizofreniyi biliyorum bu anlamda yorumlarsak Muazzez masum bir insan ama şeyi de onaylamadım ben Habibe'yi Haboş'u da hiç onaylamadım hatta Murathan Mungan'ın bir cümlesi bence çok doğru "Beni kendisi için bir garanti (sigorta der K3.) sigorta olarak görüyor" ben onun için bir sigortaydım demişti. Hakikaten de öyle yapmış yani kendini kabul ettirmek için orda kendi varlığı için kendisi için o yaşantıyı sürdürmüş. Ben Murathan Mungan'a sevgi verdiğini de inanmıyorum. Hiç onaylamadım ben Haboş'u hiçbir şeyini onaylamadım. Hatta onun

şeyini de özel bir halini de kendi çocuklarına paylaşması ve dayı olarak tanıtmasını Murathan Mungan'a zaten onaylanacak bir şey değil. O yüzden o iki cümle; ben onun için bir sigortaydım ve özel yaşantısını da paylaşması benim bitirdi gözümde Haboş'u. Onaylamıyorum kesinlikle.” (K4)

K4, yazarın öz annesi olan Muazzez'i hastalığından dolayı masum görmektedir. Çocuğu ile ilgilenebilecek bir bilinç taşımadığından onu masum olarak nitelemektedir. Katılımcı, yazarı büyüten annesi Haboş'u ise kendi bakış açısına göre içten ve samimi bulmamaktadır ve bu duygusuna çeşitli açıklamalar getirerek ifade etmektedir denilebilir.

“Yani ben şöyle düşünüyorum şimdi Habibe'nin kendi çocuklarını bırakıp şeye gelip de Murathan'a çok böyle gerçekten bir sevgi veyahut da bir ilgi verebileceğini çok şey beklemiyorum ama. Ama zaman zaman belki bunu bir şey gereği hani orda bulunmanın yani o vazifeyi hissetmenin gereği belki şöyle de ilgilenmiş olabilir ama beni tabi o şeyde yüzüğünü satıp çilek alması çok şey yaptı sanki biraz bu düşüncelerimden vazgeçirir gibi oldu ama belki o da gene o durumu kurtarmak için olmuş olabilir. Yani o evliliği o birlikteliği sürdürmek için Murathan'ın gönlünü hoş tutmak onun gönlünü kırmamak için sürdürmüş olabilir diye düşünüyorum.” (K2)

K2, yazarı büyüten annesinin geride bırakarak gelmiş olduğu hikâyenin etkisi ile yazara gerçek sevgi verebilme ihtimalini gerçekçi bulmadığını, evliliğini korumak adına çocuğun gönlünü hoş tutmayı bir görev olarak seçmiş olabileceğini düşünmektedir. K2, bu ifadeleri ile K4'ü desteklemektedir. K2 ve K4'ün yazarı büyüten annesi ile ilgili bakış açılarının, toplumsal öğrenmelerimizdeki “üvey anne” ile ilişkisi bilinmemektedir. Katılımcıların, evli ve çocuklu bir kadının başka bir erkeğe âşık olmasını ve sonrasında yeni bir aşkın peşinden giderek âşık olduğu erkeğin kendisinden önceki evliliğinden olan çocuğuna “gerçek” bir sevgi besleyebilmiş olma ihtimalini sorguladıkları söylenebilir.

“Hani Haboş'u yargılıyoruz ama Haboş'un o kararı İsmail ile kaçmaya karar vermeden önce ne yaşadığını bilmiyoruz. Hiçbir davranış sebepsiz değildir. Hiçbir yerde kadının ekonomik özgürlüğü olmadan bir güvencesi olmadan çocuklarını bırakıp kaçması için bir gerekçe görmüyoruz ama burada ne yaşadığını bilmiyoruz daha öncesinde de belki de bir kurtuluş gördü bir de İsmail çok çapkın bir adam. Öyle hemen hemen herkesi sonra Ankara'ya geldiğinde yaptığı şeyleri az değil yani çok kolay bir lokma olmuş olabilir onun için eğer kendi içinde mutsuz kendi içinde ailesi ile huzurlu değilse Habibe hani yargılıyoruz bu şekilde ama kaçışında böyle bir sebep olmuş olabilir ve yine de Murathan'la anne gibi davrandığını düşünüyorum birçok noktada evet tutarsızlıkları var ama bu tutarsızlıklarını da daha önce yaşadıklarına ve İsmail'in ona yaşattıklarına

bağlıyorum. Yine de Ankara’da yaşayan bir insanın Mardin’de bir aşiret ortamında hayatını sürdürebilmesi sevdiği için Murathan Mungan için bravo yani herkesin yapabileceği bir şey değil diye düşünüyorum oraya alışabilmesi oradaki kültürel ortama alışması. Suçlayamıyorum yani çocuklarını bıraktığı için.” (K1)

K1, yazarı büyüten annesinin çocuklarını ardında bırakma koşullarını bilmediklerini, belki de kadının haklı gerekçeler taşıyor olabileceğini, aynı zamanda aşkı için Ankara’dan Mardin’e gitmeyi kabul etmesinin, bir aşiret hayatına alışmaya çalışmasının hiç de kolay olmadığını dile getirmektedir. Hatta yazarın babası İsmail’in çapkınlıklarının yaratmış olabileceği sıkıntıların göz ardı edildiğini ifade etmekte ve K2 ile K4’ten bu anlamda farklı düşündüğünü belirtmektedir. K1, aynı zamanda diğer katılımcıların Haboş’u yargıladıklarını düşünmekte, onun bu kararlarına giden yoldaki bilinmeyen gerekçeler konusunda diğer katılımcıları uyarma ihtiyacı duymaktadır.

Katılımcıların, görüşlerini bildirirken yazarın iki annesini birbirlerinden bağımsız düşündükleri ve bir kıyaslamaya girmedikleri görülmüştür. Bu durumun yazarın öz annesinin hastalığından dolayı ona bakamayacak bir durumda olması nedeniyle olduğu söylenebilir. Diğer taraftan yazarı büyüten annesi ile ilgili görüşlerini aktarırken, onu 1960’lı yıllarda başkent Ankara’dan Mardin’e uzanan bir aşk hikâyesinin kahramanlarından bir tanesi olarak görmekle birlikte, bir ebeveyn olarak geride bırakılan iki çocuğa rağmen gösterilen cesareti sorguladıkları görülmektedir. Yazarı sarıp sarmalayan, bir biçimde yaşamında etkisi olan her iki annesinin de kendi yaşam öykülerinin belirli bir zaman diliminde yazara hem duygusal hem yaşamsal etkileri olduğu düşünüldüğünde, gözlem yeteneği oldukça güçlü bir çocuk olması ve yazmaya, izlemeye olabildiğince meraklı bir çocuk olması nedeniyle, yaşadığı durumların onun zengin bir yaşam deneyimine sahip olmasına neden olduğu söylenebilir. Söz gelimi yazarın seneler sonra annesi olduğunu zannettiği kadının gerçekte üvey annesi olduğunu öğrendiği an oldukça dramatik bir andır. Sonrasında gelişen olayların da en az bu an kadar dramatik oldukları söylenebilir. Yaşamındaki sırlardan ve bu sırlara duyduğu meraktan ötürü de çevresine kulak kabartmış bir çocuk gözlemci olarak yazar; Mardin’de geçen çocukluğu boyunca kendisini büyüten kadını öz annesi olarak bilmiştir. On yedi yaşına kadar da bu bir sır olarak kendisinden saklanmıştı. Çocukluk yıllarında yazarın tek bir fotoğrafta gördüğü ve babasının eski karısı olarak duyduğu kadın ile ilgili duygularını ise şöyle ifade etmektedir: *“O zamanlar adının Muazzez olduğunu bilip, annem olduğunu bilmediğim babamın ilk karısının hastalığından söz edilmesiyle birlikte ona ilişkin hem acıdığım hem korktuğum tekinsiz, ürkütücü bir ‘deli kadın’ imgesi oluşmuştu bende”*

(Mungan, 2015, s.139).

Yazar o zamanlar öz annesi olduğunu bilmediği Muazzez ile ilgili bulunduğu ortamlarda bir yabancı olarak konuşulduğunu, bununla birlikte konuşmalarda daha çok Muazzez'in hastalığından söz edildiğini ve bu sebeple ona karşı acıma ve hastalığının halk arasındaki karşılığı olan deliliğinden ötürü korku hissettiğini ifade etmektedir. Yazarın çocukluğunu kuşatan böylesine önemli bir sırrın gölgesinde geçen yaşamı, onun sinemaya, tiyatroya ilgisi ile birleştiğinde, kendisini bir kurgunun tam ortasında bulmasının ona etkilerini, hissettirdiklerini tahmin etmenin pek de kolay olmadığı söylenebilir. Yaşamda kişilerin aile içerisinde birbirlerinden ve çevrelerinden sakladığı sırların açığa çıktığı anların dramatik etkisinin ve olayın kişiler nezdindeki gerekçelerinin, yaratıcı drama uygulamalarında, canlandırmaları güçlendiren bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Örneğin, araştırmanın uygulama aşamasında, yazarın öz annesini öğrendiği an canlandırıldığında, katılımcıların o ana dek tespit ettikleri kadarıyla yazarın karakteristik özelliklerinden yola çıkarak doğaçlama yaptıkları gözlemlenmiştir. Nitekim görüşme sırasında katılımcılardan gelen şu ifadeler anın dramatikliği hakkında anlamlı görüşler olarak düşünülebilir:

“O öğrendiği an bence çok büyük bir yıkım ama Murathan o kadar güçlü bir kişilik ki yani ne kadar güçlü olursa olsun gerçi hem annesinin büyüten kişi olmadığını öğreniyor hem de daha önce aile içinde duyduğuna göre annesinin bir akıl hastası olduğunu biliyor. Aslında merak korku hepsi bir arada yaşamıştır diye düşünmüştür o an. Görmek istemiştir belki çekinerek görmek istedi. Her şeye rağmen çünkü hep Muazzez' den bahsedilen şizofren olduğu akıl hastası olduğu hep bunu duyarak büyümüş zaten. Sonrasında o kadının annesi olduğunu duyuyor. Yani Habibe'nin kendi annesi... bir taraftan ona yalan söylendiği gerçeği var. Yıllarca bir yalanın içinde büyüdüğü gerçeği var. Yani çok karmakarışık bir duygu topluluğu garip bir durum.” (K3)

K3, yazarın genç yaşında öğrendiği bu gerçeği kuşatan yalanlardan, sırlardan, geçmişteki duyumlarının bir yap-bozun parçaları gibi yerlerine oturtulduğunda ortaya çıkan korkunç bir tablodan ve daha önce de bahsedildiği gibi yazarın güçlü karakterinden söz etmektedir. Katılımcının yalnızca bu dramatik anı dahi anlamlandırmada, bunun bir çocuk üzerindeki etkisini anlamakta zorlandığı söylenebilir.

Yazarın bir kitabında, çocuklukta çekilen acıların sanat için gerekli varoluşsal sancıyla ilişkisine yönelik ifadeleri şöyledir:

“Çocukluk sancılarından, sıkıntılarından, acılarından söz ettiğimiz zamanlar, insanların pek çoğunda herkesi çocukluğun ortak paydasında eşitleme merakı vardır. Bir

keresinde ben, çocukluğunda acı çekmeyen insanların, sanatsal yaratıcılık için gerekli olan hakiki bir varoluş sancısına sahip olamayacaklarına, dolayısıyla da ‘çok mutlu geçmiş bir çocukluktan’ yazar, sanatçı, ressam çıkmayacağına inandığımı söylediğimde, bir ahababım, ‘Çocukluğunda acı çekmemiş insan var mıdır ki, her çocuk aynıdır, aynı büyür,’ demişti.” (Mungan, 2015, s. 315).

Yazarın bu ifadeleri, çocukluğunda yaşadığı sıkıntıların, acıların, kendisi yaşamasa da tanıklık ettiği dramatik durumların, en yakınındaki annelerinden dolayı kendisini ortasında bulduğu sıkıntıların ve daha birçok yaşanmışlıklarının onun yazarlığına etkisi olabileceği düşündürmektedir. Fakat bu durumu en iyi açıklayan sözler yine yazarın ifade ettiği gibi *“Yazı ile hayat birbirlerine yardım ederler yalnızca. Birbirlerinin yerine geçmezler. Sizi şair yapan şey, yaşadıklarınızı uydurabilmeniz, uydurduklarınızı yaşayabilmenizdir. Bakın ben yıllardır bunu yapıyorum”* (Mungan, 2011, s. 55) sözleridir. Yazar bu sözleri ile sanatta varoluşsal bir sancıya da işaret etmektedir aynı zamanda.

Yazarın yaşamında etkilendiği bir diğer kadın ise babaannesi Pevruze Sultan’dır. Araştırmanın yedinci oturumunda yazarın babaannesinin yaşam öyküsü irdelenmiştir. Bu bağlamda katılımcıların, yazar ve babaannesi arasındaki ilişkiyi, etkileşimi fark etmeleri sağlanmış, babaannesinin yazarın yaşamında yer eden güçlü bir kadın figürü olarak onun yazarlığına etkileri irdelenmeye çalışılmıştır. Pevruze Sultan’ın birçok açıdan bir film senaryosu olabilecek yaşam öyküsü ve güçlü karakteri hakkında katılımcıların aşağıdaki görüşleri önemli görünmektedir.

“Pevruze çok güçlü. Tam böyle yani babaanne o dönemde mesela yaşadığı sürgünler zorluklarda ona rağmen çocuklarına sahip çıkmak. Güçlü bir kişilik yani.”
(K2)

K2’ye göre yazar-şairin babaannesi güçlü kişiliği ile dikkat çekmektedir. Devlet tarafından sürgün edilmesine rağmen çocuklarına sahip çıkarak toplumsal baskılara da göğüs germiştir. K1 ise tarihsel süreç ve kadın olmak üzerinden yazar-şairin babaannesinin güçlü duruşuna vurgu yapan görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir;

“İstanbul’a taşındığında da orda tekrardan sıfırdan hayat kurmuş İstanbul gibi bir yerde başında bir erkek olmadan. O zamanda bir kadın olarak çok güçlü bir duruş.”
(K1)

Bir diğer katılımcı ise babaannenin sürgünden dönerek Mardin’e gelişini ve dramatik durumların, çatışmaların artarak sürdüğüne vurgu yapan görüşlerini şu şekilde belirtmiştir;

“Ve Mardin’e geri döndüğünde toprakları alındığında resmen devletle karşı karşıya kalmış çünkü her şey devlete göre resmiyken ona rağmen ayakta dimdik durup savaşını vermiş kadın. Ve ben İsmail’inde bu yüzden avukat olduğunu düşündüm o şeyde atölyede. Çünkü hukukla çok ciddi çatışması var sorunları var ailesinin. Annesinin, babasının babası işte hapishanede kalıyor yıllarca ailesi sürgün edilmiş İsmail’de sonuçta bunları yaşamış ve toprakları başkalarına veriliyor ve bunun kanuni olduğu söyleniyor belki de sırf bu yüzden hukuku seçti.” (K3)

K2, K1 ve K3 yazarın babaannesinin “güçlü” bir kadın olduğunu düşünmektedirler. Zamanının cinsiyetçi normlarının çok ötesinde daha çok bir birey olarak bir kurtarıcı beklemeden ailesinin ayakta kalabilmesi için sağlam durabilmesinden söz etmektedirler. K3, ailenin problemlerinin devlet ve hukuk boyutunda olmasına karşın Pevruze’nin kadın kimliğine aldırış etmeden ailesini korumaya, kollamaya çalıştığını ifade etmektedir.

Yazarın yaşamında yer etmiş kadınlar olarak, öz annesi Muazzez’in, üvey annesi Habibe’nin ve babaannesi Pevruze’nin etkileyici yaşam öykülerine ve bir şekilde yazarın yazarlığına etkilerine ilişkin bir katılımcının görüşleri bu noktada anlamlı görünmektedir.

“Yani bence Murathan Mungan doğuştan yazar yani onu o haline getiren olayların ilginçliği o uçurumlar o hayattaki iniş çıkışlar değil bence onları cazip hale getiren Murathan Mungan’ın kendi bilişsel zihinsel görüşü olduğunu düşünüyorum. Duyguları anlamada, empati kurmada, insanların iç dünyasını çözümlemede gözlemleri çok iyi yani herkes yaşıyor sonuçta bir şeyler hiç kimsenin hayatı boş geçmiyor ama niye hiç kimse acı ya da travmadan sonra yazar olmuyor. Bunun gibi bir şey.” (K1)

K1, yazarın yaşamında yer etmiş kadınlar, erkekler, akrabalar ve onların farklı, etkileyici hayatlarının ötesinde yazarın yazarlık başarısını bir yetenek olarak görmektedir. K1’e göre; yazar çevresindeki bireylerin iç dünyalarına karşı duyarlı ve dikkatli bir gözlemcidir. Katılımcı birçok insanın çok acı veren yaşamlardan geçtiğini ve çok sancılı ağır travmalar yaşamış olmasına karşın her sarsıntılı yaşam öyküsünün de bireyleri yazarlığa, sanata, üretime, ifade gücüne, estetik bir anlatıma götürmediğini ifade etmektedir. K1’in düşüncelerine katılan bir başka katılımcının ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Ben de katılıyorum kesinlikle. Doğuştan bir yetenekle doğduğunu ve daha sonrasında da bunu keşfettikten sonra da yazmak için yaşadığını düşünüyorum. Başka biri olsa hani bu kadar şeyi biriktirip önümüze getirebilir miydi? Sanmıyorum. Onun bence Allah vergisi bir yeteneği diye düşünüyorum. Ama tabi kendinden de çok şey katmış, dili o kadar güzel ki ben çalışmalarından sonra yazdıklarımızda da o üç dört kişi

beraber yazmıştık bir şey onda da yazdım hani kitaplarını okumaya başladıktan sonra, ben atölyeler başladıktan sonra kitaplarını okumaya başladım biliyorsun. Kafamı kaldırdığımda o kitaptaki ortamda olmadığımı hayret ederek buluyorum kendimi çünkü gerçekten çok akıcı betimlemeleri çok güzel bu ayrıca bir yetenek ama her şeyde yaşadığı her şeyde kıymetini bilmiş bu belki ona bir lütuftu o da kesinlikle boşa çıkarmamış onu. Değerini bilmiş ve sonuna kadar kullanmış tüm yaşamını.” (K3)

K3’de K1 gibi yazarın yazmak için doğuştan yetenekli bir kişiliğe sahip olduğunu düşünmektedir. Daha önce bahsedildiği gibi katılımcılar yazarın kendi kendisini keşfetmiş olduğunu düşünmektedirler. K3, yazarın kendi yeteneğini keşfettikten sonra hayatındaki her şeyi yazmak için biriktirmiş olabileceğini düşünmektedir. K3’e göre; yazar yeteneğinin yanı sıra yaşadıklarına kıymet vermiş, dikkat etmiş ve değer vermiştir. Katılımcının bu görüşleri, yazarın Harita Metod Defteri kitabının ilk bölümünde onu öz yaşamsal öyküsünü yazmaya götüren nedenleri açıklarken söz ettiği “...Okunması yaşanmasından daha güzel olan bir hayat yazmak!” (s. 22) ifadelerini akla getirmektedir. Fakat bu çalışmada “okunması” yerine “canlandırılması” olarak kabul ederek yazarın amacına ulaşmış olduğu söylenebilir.

“Ben yazarlığına etkisi olmuştur olmamıştır yaşadığı bütün şeylerin payı vardır ama en azından şunu görebiliyoruz. Yazdıklarını yaşadıklarını işlediği konuları da birleştirmiş. Doğrudan etkili olmasa bile olmadığını düşünsek bile yaşantı zenginliği ile eserlerini ortaya çıkarmasında büyük katkısı olmuştur diye düşünüyorum. Yazdıklarını renklendirmiş.” (K5)

K5, yazarın yaşamda karşılaştığı olayların yazarlığına doğrudan katkı sunmuş olma ihtimalini zayıf bir ihtimal olarak görmektedir. Katılımcı, görüşlerini bildirirken net ifadeler kullanmaktan kaçınmaktadır. Daha çok yazarın yaratıcılığına, kurgusal yeteneğine katkı olarak düşünmektedir. Bu bağlamda katılımcı, yazarın doğuştan sahip olduğu sanatsal kimliğin daha ağır bastığını kabul etmektedir. Aynı zamanda katılımcı, yazarın çocukluktan itibaren ailesinden ve çevresinden tanıklık ettiği olayların sıklığından dolayı bu durumu “yaşantı zenginliği” olarak düşünmekte ve eserlerinde bu zenginliği kurgunun renklenmesinde faydalanmış olabileceğinden söz etmektedir. Yazarın aşağıdaki ifadeleri ile K5’in düşüncelerini desteklediği söylenebilir.

“Esin kendi uykusunu uyuyor yine de bellek, unutkandır elbet, ama kör değil. Dolayısıyla hiçbir şey kaybolmuyor orada. Belki uyuyor, saklanıyor, gömülüyor, başkalaşıyor, gömlek değiştiriyor; kendini başka yüzler, başka çağrışımlar, başka rüyalar için biriktiriyor. Her seferinde yeniden hatırlamasını bilmeliyiz. Eski çağrışımlarda yeni rüyalar görebilmeliyiz.” (Mungan, 2011, s. 31)

Yazar, belleğin kör olmadığını ifade etmiş ve belleğin gördüklerinden aldığı çağrışımla kıvılcım aldığını ve yeni fikirlere, hülyalara kapı araladığını ifade etmiştir. Mungan'ın bellek ve çağrışımlar arasında kurduğu ilişkiyi benzer biçimde K3 yazar-şairin çevresindeki nesneler ve hayal dünyasına vurgu yaparak şu şekilde ifade etmektedir;

Müthiş bir hayal gücü var. Mükemmel bir hayal gücü var. Yani hani o atölyelerden hatırlıyorum gördüğü herhangi bir alelade bir oyuncağı bile hani üzerine çok çok büyük öyküler çıkarabiliyor üzerine fantastik dünyasını da katıyor içine. Bu herkesin yapabileceği bir şey değil hani hocam diyor ya herkes bir şeyler yaşıyor. Yazar olurdu diye. Kesinlikle mükemmel her açıdan. Bunu çok şey bilirsiniz yaşamışsınızdır da onu kaleme alamazsınız. Ya da anlatamazsınız. O da çok büyük bir meziyet bence. (K3)

K3, yazarın hayal gücünün çok güçlü olduğunu ifade etmektedir. Katılımcı, K1'in söylediklerine gönderme yaparak ona katıldığını, her acılı, sancılı yaşam öyküsünün, her tanıklığın, birikimin kişileri yazarlığa, güçlü bir edebi kişiliğe dönüştürmediğini ifade ediyor. K3'e göre; yazarın kurgulama yeteneği, hayal gücü etkileyici olmakla birlikte herkesin yapabileceği bir iş değildir. Bu bağlamda K2'nin ifadeleri önemli görülmektedir.

"Tabi kitleleri etkileyemezsiniz insanları kendinize hayran bırakamazsınız." (K2). K2, K3'ün görüşlerini destekleyen ifadeler kullanarak yazarlığın çok yaşam deneyimi, çok bilgidan ziyade bir hüner olduğunu ifade etmektedir. Kitlelerin hayranlığını kazanabilmenin yalnızca çok yaşam deneyimi, çok bilgi olmadığını bunun yanı sıra hayal gücüne ve kurgu oluşturmaya gerekli kabiliyetin ve edebiyat hünerinizin olması gerektiğini düşündüğü söylenebilir.

Yazarın, *"İleriki yıllarda da kitabı, hayatımın her yanına taşıdığım gibi, hayatın gezdiğim bütün sokaklarını da kitaplarıma aldım. Yazarlığında, hayatın sokaklarıyla, kitap sayfaları arasında böyle bir iç denge olduğunu düşünüyorum."* (Mungan, 1997, s. 55) sözleri onun yazarlığında, onu yazarlığa götüren süreçte kitaplarla ilişkisine ayna tutmakla kalmaz yazarın kitaplar ve gerçek yaşamlar arasındaki ince çizgide nasıl bir denge tutturduğunu da anlatır. Yazar bir başka kitabında *"Yazdıklarımın yaşanıp yaşanmadığına, onların başımdan geçip geçmediğine dair edebiyat dışı bir ilgiden kaynaklandığını düşündüğüm hiçbir soruya yanıt vermedim bugüne kadar. Yanıtın evet ya da hayır olmasının değil, edebiyatın ne olup olmadığının tartışılmasının daha anlamlı olduğunu düşündüğüm, bunu anlatmak, göstermek istediğim için."* (Mungan, 2011, s. 55)

ifadeleri ile mühim olanın malzemenin gerçekten yaşanıp yaşanmamış olması değil edebi olup olmaması olarak tartışılmasını önemsediyini belirtmektedir.

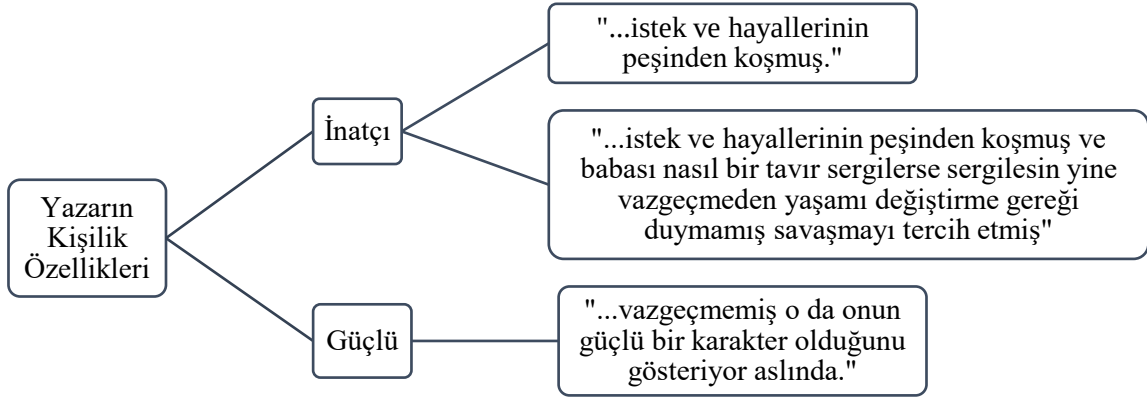
Murathan Mungan'ı Yazmaya Götüren Unsurlar

Yazarın özyaşamöyküsünün yazarlığa giden yoldaki etkilerine ilişkin katılımcı görüşlerini gözlemlemeyi amaç edinmiş bu çalışmada, katılımcılardan, yaratıcı drama uygulaması aracılığıyla edindikleri deneyimler dolayısıyla, bu konu hakkındaki görüşleri alınmıştır. Katılımcıların, yazarın yaşamındaki dramatik anları anımsatarak, görüşlerini bu bağlamda ifade etmeye çalıştıkları görülmüştür. Ailesinin, yaşadığı bölgenin, taşra kentin sıkıntıları bir yana yazarın kendisi olarak da bir var olma savaşı verdiği anlardan söz eden bir katılımcının ifadeleri şöyledir:

“Cinsel kimliği ile ilgili sıkıntı yaşamıştı. Mektupları açığa çıkmıştı. Murathan'ın duygusal arkadaşı ile kendi hemcinsi ile mektuplaşmaları sonucu Haboş okuyor açıp bakıyor özel bir durum olduğu halde ve deşifre oluyorlar bir şekilde bunu da İsmail duyuyor.” (K4)

K4, yazarın cinsel kimliği ile ilgili sırrının açığa çıktığı zor zamanlarından söz etmektedir. Katılımcıya göre; yazarı büyüten annesi gencin özel mektuplarını açığa çıkartarak cinsel kimliği ile ilgili büyük sıkıntılara sebep olmaktadır. Yazarın sırrının açığa çıkması ile birlikte bu durumu babasının da duymuş olması baba ve oğul arasındaki çatışmaların daha yoğun yaşanmış olduğunu akla getirmektedir.

Araştırmacı, katılımcının bu görüşlerinden sonra, yazarın üst üste aynı yıl içerisinde yaşadığı yoğun dramatik anlar karşısındaki tutumunu, tavrını nasıl algıladıklarını ortaya çıkarmak adına katılımcılardan görüşlerini açıklamalarını söyler. Görüşmenin içeriği açısından, yazarın katılımcılar tarafından nasıl algılandığı anlamlı görüldüğünden katılımcıların görüşleri dinlenmiş ve kayıt altına alınmıştır. Böylelikle yaratıcı drama süreçlerinin bütününden yola çıkılarak katılımcıların, çocukluk ve gençlik yıllarında yazarı nasıl bir kişilik özelliği ile algıladığının açığa çıkabileceği düşünülmüştür.



Şekil 3. Yazar-Şairin Kişilik Özellikleri Hakkındaki Katılımcı Görüşleri

Kişilik Özellikleri. Araştırmanın uygulama aşamasında, çeşitli dramatik durumlar aracılığıyla katılımcılar, yazarın çocukluğundan itibaren, birlikte anılar biriktirdiği kendi ailesinden kişilerle yaşadığı çatışma durumlarını, rol üstlenerek deneyimlemiş ve yazarın yaşamı hakkında bilgi sahibi olamaya çalışmışlardır. Odak grup görüşmesi sırasında belirlenen temalar hakkında görüşlerini bildiren katılımcıların yazarın çatışma durumları esnasında nasıl davranacağı, nasıl tepkiler vereceği hakkındaki görüşlerinin açığa çıktığı gözlemlenmiş ve bu başlık altında toplanılmasının çalışmaya katkı sunabileceği düşünülmüştür. Sözgelimi genç bir birey olarak yazarın istemediği halde cinsel tercihinin açığa çıkmasından dolayı Mardin'den Urfa'ya götürülmesinden söz ederlerken bir katılımcı, ailenin şehir değiştirme nedeninin çeşitli sebepleri üzerine görüş bildirmiş, bir diğer katılımcı ise yazarın tutumu ile ilgili şunları belirtmiştir:

“O kendi doğrusundan hiç vazgeçmiyor ki hiçbir zaman. Yani zaten çocukluğundan beri hep kendi nasıl diyeyim, istek ve hayallerinin peşinden koşmuş ve babası nasıl bir tavır sergilerse sergilesin yine vazgeçmeden yaşamı değiştirme gereği duymamış savaşmayı tercih etmiş ve başarmışta bence hani. Çok zor bir durum o ortamda öyle bir ailenin çocuğunun tiyatrocı olması yazar olabilmesi de cinsel kimliğini kabul ettirmesi de bence sonradan kabul etmişler ki, vazgeçmemiş o da onun güçlü bir karakter olduğunu gösteriyor aslında.” (K3)

K3, yazar-şairin çocukluğundan itibaren hayallerinin ardına düşmesi ile ilgili görüşlerini açıklarken aynı zamanda onun inatçı ve güçlü karakterine vurgu yaptığı söylenebilir. Sözgelimi katılımcıya göre yazar-şair karşılaşabileceği her türlü çatışmaya göğüs germeyi seçmiştir. K3, yazarın kendi doğrularından vazgeçmediğini, karşılığında ödeyeceği bedel ne olursa olsun isteklerine, hayallerine ve tercihlerine sahip çıktığını düşünmektedir. Katılımcı yazarın vazgeçmeden, büyük bir cesaretle kendi seçimlerinin

ardına düştüğünü de ifade etmektedir. Bununla birlikte katılımcıya göre; yazar o dönemin taşra kentinde bir aşiretin tek erkek çocuğu olmasına karşın ondan beklenen, onun izlemesini arzuladıkları yollardan gitmeyerek kendi hayallerini göğüslemiş, çok güçlü ve kararlı bir karaktere sahiptir. Yazar-şairin kişilik özelliklerine ilişkin diğer katılımcıların da görüşleri Şekil 3’te gösterilmiştir.

“Dürüstlük kanımda vardı. Hayatımın geri kalanında gözlerimi kaçırarak değil, dünyanın gözüne bakarak yaşamak istedim” (Mungan, 2015, s. 319). Yazar, cinsel kimliğinin bilincinde bir birey olarak, karakterindeki dürüstlüğü nedeniyle, yalnızca yaşadığı dönemin tutuculuğundan ötürü ya da toplum tarafından değil kendi ailesi tarafından alacağı tepkilerin (kendi ifade ediş biçimiyle “üveyliğin”) de şiddetini göğüslemeyi seçmiştir. Bu bağlamda bir katılımcının şu ifadeleri anlamlı görünmektedir: *“Zaten kimliğinden de vazgeçmemesi eski sevgilisinden de. Mardin’e kaçarak gittiğini o şartlarda doğaçlamadan öğrendik biliyoruz...” (K5).*

“...Ego bu konularda bence Murathan’ın biraz şey olduğunu düşünüyorum çok hırslı değil. Kendini ön plana çıkarmak bir şekilde çevresindeki insanların gözünde son derece popüler olmak gibi filan kahramanlık şovmenlikleri yok diye düşünüyorum. Kendi içinde kendiyle barışık ama başkasının ne düşündüğü ne yaptığı pek önemli değil.” (K1)

K1, yazarın başkaları için yaşamadığını, kendi inandığı değerler uğruna, kendi tercihlerinin ışığında hareket ettiğini belirtmektedir. Katılımcı, yazarın ön planda olmak, gösteriş yapmak gibi dertler taşımadığını ifade etmektedir. Oysa yazarın çocukluğu ile ilgili görüşlerini paylaştıkları bölümde, katılımcılar, yazarın çocukken babası ile ilişkisini açıklamaya çalışırken “ön plana çıkma”, “kendini gösterme” ifadelerini kullanmışlardı. Bu ikilem, çocukluk ve gençlik yıllarındaki tutum farkıyla açıklanabileceği gibi yazarın küçük bir çocukken çevresinden ziyade babasına kendisini gösterme arzusu ile açıklanabilir. Yazarın çocukluğundan itibaren hep kendi kendisini öldürmek, gerçekleştirmek gibi bir meselesi olduğu daha önce de ifade edilmiştir. Yazarın öne çıkan özelliklerinden bir tanesi de güçlü olmaktır. Bu özelliğin ona, kendisini toplumun ötesine taşımak, uzaklarda bir yerlerde yaşamakta olan bir dünyaya hazırlanmak, hayaller kurmak, biriktirmek gibi düşünsel özgürlükler sunduğu söylenebilir. Hayatın bazen bazı çocukları erken yaşlarda olgunlaştırdığı söylenir. Ne de olsa herkes aynı dünyaya açsa da gözlerini, aynı koşullarda büyüyemez. Kimileri daha sakin, durağan bir yaşam sürerken, kimileri çalkantılı hayatlara tanıklık ederek erken bir hayat deneyimi kazanırlar. Her deneyim kişileri her zaman olgunlaştırır denilemez, bu noktada kişilerin olaylara karşı

dayanıklılıkları ve karakterleri etkilidir ve karakterlerinin kişilere yürüyecekleri yollarda kılavuzluk ettiği söylenebilir.

Yazarın bir arkadaşı ile yaptığı bir konuşmada arkadaşının yazarın yazarlığındaki kurgulamanın güçlü taraflarını yine yazarın tiyatro geçmişi ile açıklamasına ilişkin ifadeleri aşağıdaki gibidir;

“ ...Kurduğum atmosferde, geçişlerde, hikâyelerin dramatik dönemeçlerinde, bölüm bağlantılarında, kişi ve olayların karşılaşma ve kesişmelerinde rastladığı dramatik duyarlılığı büyük ölçüde tiyatroculuk geçmişime ve tiyatro eğitimi almış olmama bağlama eğilimi gösteriyor. Sözlerinin bir ölçüde doğruluk payı var elbet. Ama, bilemeyeceği bir şey var ki, onu da ben anlatıyorum.” (Mungan, 1997, s. 71).

Yazar arkadaşını haklı bulmakla birlikte kendisinin hayatı boyunca karşılaştığı dramatik durumlar ve düğümlerin onun yazarlığına etkisini destekler nitelikteki ifadeleri şöyledir:

Sözünü ettiği bu dramatik karşılaşmalar, aslında benim hayatımın kurgusunda var olan bir şey. Benim hayatımın dramaturgisi böyle! Bu soy karşılaşmalara ve o anlardaki dramatik şiddete uygun düşen bir yapısı var “kaderimin”! Neredeyse metafizik kausallıklar, olmadık rastlantılar, ancak görünmez bir elin varlığıyla açıklanabilecek tuhaflıkta nice olay, hayatımdaki birçok dönemeç anını derinden ürpertmiştir (Mungan, 1997, s. 71).

Yazarın yaşam öyküsünde, kendisinin de yukarıdaki ifadelerinden anlaşılacağı üzere inişler, çıkışlar, kendi içindeki ve çevresindeki çatışmalar, gerilimler, tesadüfler, yıkımlar ve bunlara rağmen alınan kararların yaşamına temas ettiği söylenebilir. Yazarın, coğrafyanın kaderinden, kanatlanarak uçmayı başardığı, hayallerine çırpıtığı kanatlarını sanatla bilediği söylenebilir. Yazar, kendi durumunu şöyle ifade etmektedir: “Hayattan kaçtım, sanata sığındım. Yazı’yı evlat edindim, okurları akraba...(Mungan, 1996, s. 75)” Bir katılımcının, yazarın yaşamındaki dramatik durumlar karşısındaki gücünün kaynağına işaret eden ifadeleri aşağıdaki gibidir;

“Aslında yıkımlarını yazarak sanatıyla atlatmış ya da işte biriktirerek daha çok yaralarını yine yazarak sarmış yani sanat onun için bir kalkan da hayata karşı bence hani hep onunla iyileştirmiş kendini, başkalarından medet ummamış. Başkalarında gelsin bana dokunsun beni anlasın beni iyileştirsin diye beklememiş. Hep kendi iç dünyasında yazarak resmen kalemiyle halletmiş bütün sıkıntılarını diye düşünüyorum.” (K3)

K3, yazarın, hayat ve hayatın ona oynadığı oyunlar karşısındaki gücünü, oynadığı oyunlarda düşerek dizlerini, dirseklerini inciten çocukların tekrar oynamaya devam

etmesini sağlayan güce benzettiği söylenebilir. Katılımcıya göre; yazar yalnızdır, fakat güçlü bir biçimde yalnızdır. Kendi yaralarını saracak kadar güçlü bir yalnızlıktır onunkisi. Öyle ki kimseleri beklemeden, sanata, kaleme, yazıya tutunarak ayağa kalkmış ve dimdik durmasını bilmiş bir bireydir. Oysa birçok insanın, bu gücü kendisinde bulamadığı için kurtuluşu başkalarından beklemesinin, bir kurtarıcıya umut bağlamasının daha yaygın bir tepki olduğu söylenebilir.

Murathan Mungan'ın Yaşam Öyküsünün Yaratıcı Drama Yöntemi ile İşlenmesi Hakkındaki Katılımcı Görüşleri

Bu bölümde, yazarın özyaşamöyküsünün yaratıcı drama yöntemi ile irdelenmesi sürecindeki deneyimlerin, katılımcılar üzerindeki etkisi hakkındaki görüşler yer almaktadır. Bu görüşlere ait bulgular, katılımcıların kendileri ile ilgili farkındalıklarının yer aldığı alt tema şeklinde betimlenmiştir.

Katılımcının Kendisine Dönük Farkındalıkları. Araştırmada, katılımcılar Türkiye’de tanınmış bir yazar olan Murathan Mungan’ın yaşam öyküsünün yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinde aktif rol almışlardır. Yazarın kendisinin kaleme aldığı ve tamamı gerçek yaşamından kesitlerden örülmüş iki kitaptan yola çıkılarak oluşturulmuş dramatik durumları, canlandırmalar yoluyla kendi bedenlerinden geçirerek, yazarın yaşam öyküsünü anlamaya, keşfe çıktıkları söylenebilir. Söz konusu atölyelerin uygulanması sırasında katılımcılar çeşitli roller üstlenmiş ve çeşitli dramatik durumları canlandırarak yazarın yaşamına dokunma fırsatı bulmuşlardır. Bulgular, katılımcıların canlandırmalar sırasında üstlendikleri roller ve çatışma durumları nedeniyle bir taraftan yazarın yaşamı hakkında fikirler edinirken bir taraftan da kendi öz yaşamlarına dönük farkındalıklar deneyimlemiş olduklarını göstermiş ve bu durum araştırmanın uygulandığı yaratıcı drama yönteminin katılımcılar üzerindeki etkisi açısından önemli görülmüştür. Araştırmanın bu bölümünde yaratıcı drama yöntemiyle uygulama yapmanın katılımcılar üzerindeki etkisi irdelenmiştir. Araştırmada, katılımcıların bir taraftan yazarın özyaşamöyküsünü anlamaya, deneyimlemeye çalışırken, diğer taraftan da yetişkin olmaları nedeniyle, kendi yaşam deneyimleri ile kıyaslamaya gittikleri, bir iç hesaplaşmaya, anılarını gözden geçirmeye, kendi geçmişlerindeki çatışmalarla tekrar hesaplaşmaya gittikleri söylenebilir. Bununla birlikte katılımcıların “kıymet bilme”,

“değer verme”, “bağışlama” sözcüklerinin karşılığını bulma konusunda bir farkındalık geliştirdikleri, içlerinden bazılarının kendisi ile ilgili “yazmak” konusundaki hünerini sorguladığı, tartıştığı söylenebilir. Katılımcıların bir taraftan yazarın yeteneğine, cesaretine hayranlık duydukları öbür taraftan da onun özelliklerini kendilerine ölçüt olarak görüp bir iç tartıma girdikleri ifade edilebilir.

“Ben şey yaşadım yani samimi olarak söylüyorum kendi hayatımı çok fazla küçüklükten itibaren her noktayı çok fazla önemsememişim. Her şeyi önemseyerek yaşamış yazar. En ufak noktayı bile belleğinde yer etmiş oya gibi dantel gibi işlemiş zenginleştirmiş. Ama biz yaşantımızı böyle dümdüz sanki yaşamışız hiç çok önemsememişiz belki de çok daha güzel şeyler yaşamışız fark etmemişiz. Onu fark ettim kendimde.” (K4)

K4, yazarın yaşamındaki her bir ayrıntıya değer kattığını ve önem vererek kaydettiğini, bu anlamda hafızasını canlı tuttuğunu söylerken kendi yaşamına ve yaşanmışlıklarına karşı tutumuna da bir eleştiri getirmektedir. Kendi yaşam öyküsüne önem vermeden, zamanı önemsemekten geride bıraktığından söz etmektedir. Ona göre; kendi yaşam öyküsü boyunca çok daha güzel şeyler yaşamış olmasına karşın, yaşantısına önem vermemiş, hayatını değerli kılmamıştır. Bu ifadeleri ile katılımcının bir biçimiyle yazmaya, edebi arayışlara uğramadığı için de kendisini eleştirdiği söylenebilir.

“Ben çok fazla içselleştirdim galiba. Ben hep yaşayamadığım çocukluğum diyorum. Çok fazla gittim geldim hatta bazı zamanlar bittikten sonra eve döndükten sonra gittim orda kaldığımı hissettim ve şeyi hep merak ettim acaba hani bende bu şekilde yaşasaydım bu kadar yaratıcı olabilir miydim? Bu kadar güzel aktarabilir miydim? Bunu hep sorguladım. Şeye de hep şaşırdım hani dramayı yaptık işte olayları burada canlandırmaya çalıştık falan sonrasında ordaymışız gibi o kadar içine girmişim ki çıkmakta sorun yaşadığım zamanlar oldu. Hani o coğrafyayı o dönemi gerçekten böyle içimde hissettiğim oldu.” (K3)

K3’ün yazarın yaratıcılığından etkilendiği ve yazarın yaşamındaki dramatik durumlar ile yaratıcılığını ilişkilendirdiği söylenebilir. Katılımcının kendi yaratıcılığını sorgulama süreci yaşadığı, canlandırmalarda üstlendiği rollerin etkisinde kaldığı ve dramatik kurgunun bileşenlerinden olan; mekân ve atmosferin büyüünden oldukça etkilendiği söylenebilir. Katılımcının aynı zamanda kendi yazma yeteneğini sorgulama süreci geçirmiş olduğu da söylenebilir.

“Her yaş düzeyi için birincil gereksinim bazı temel değerleri yaratıcı drama çalışmaları ile kazandırılmasıdır. Bu temel değerlerden bazıları hayal gücünü, iletişim

becerilerini geliştirmek, kendini tanımak, kendi ile barışık olma yollarını fark ettirmek...” (Adıgüzel, 2013, s. 65) olarak açıklanabilir. Katılımcıların yaratıcı drama sürecinde kendilerine dönük iç yolculuklar yaptıkları ve bu yolculuklarda geçmişe dönük hesaplaşmalar, yüzleşmeler ve bağışlamalar deneyimledikleri söylenebilir. Kendilerine ve geçmişlerine dönük bu güvenli yolculuklarında, yaratıcı drama yönteminin belirgin özelliği olan kendi ile barışık olma yollarını fark ederek yol aldıkları söylenebilir.

“Evet, yazarın her ayrıntıyı her noktayı çok oradaki duygu durumuyla birlikte çok iyi yansıtmış olduğunu fark ettik. Biz de diyoruz ya işte mesela geçmişimizle ilgili birçok şeyi aslında hatırlamıyoruz dikkat etmemişiz algılamamışız belki de orda hatırlamak istemediğimiz kendimizle ilgili olumsuz algı düşünce olduğu için hatırlamak istemiyoruz. Bu yaratıcı drama ile insanın geçmişine doğru güvenli bir yolculuk olmasının üzerine dikkatleri çekmek istiyorum. Çünkü gerçekten belki de hatırlamak istemediğimiz yüzleşmek istemediğimiz şeylerle daha barışık daha huzurlu şekilde yüzleşip artıyı eksiği bir tarafa koyup daha iyi içselleştirebildiğimizi yani insanın iç görüsünü içe bakışını geliştirdiğini düşünüyorum hem de huzurlu bir şekilde rahatsız etmeden. Orda ki olumsuzlukların hatırlanmak istenmeyen şeylerin o ana o dakikaya orda ki olaylara bağışlayıp söküp atmayı sağladığını düşünüyorum.” (K1)

K1’in yazarın ayrıntılara ve zamanın, kişilerin o ana kattıklarına yönelik yazma hünelerinden bahsederken kendi geçmişine karşı yaşadığı körlüğü, ilgisizliği, hatta bilerek hatırlamak istememiş olması dolayısıyla küskünlüklerini, dargınlıklarını sorguladığı söylenebilir. K3 tekrar söz alır.

“şimdiye kadar üstünü kapattığımız şeylerle mesela ben yüzleştim hesaplaştım. Yani gerçekten belki başka zaman yapsaydım bunu canımı yakardı. K1 hocama katılıyorum. Hani onu sağladı gerçekten. Geriye dönüp hani sorgulamak ne biliyim hesaplaşmak sağladı.” (K3)

K3, kendi geçmişine doğru yolculuğa çıktığını ve daha önceleri canını yakmasından korkarak üstünü örttüğu hatıralarıyla korkmadan yüzleşme, hesaplaşma cesareti yakalamış olduğunu ifade etmektedir. Bu görüşlere ek olarak, atölye genel değerlendirmesinde, tüm katılımcıların kendilerine dönük farkındalıkları hakkındaki görüşlerinin yer aldığı Tablo 8’in bu bölümde anlamlı olacağı düşünölmüştür. Bazı katılımcıların, odak grup görüşmesine katılan katılımcıların düşöncelerini destekleyen ifadelerinin olduğu bunun yanında farklı görüşlerin de yer aldığı görölmektedir.

Tablo 8

Atölye Genel Değerlendirmesinde Katılımcıların Kendileri Hakkındaki Görüşleri

Katılımcı Görüşlerinden Örnekler	Kodlar
“Sınıflarımda ders sırasında gruplar oluşturup doğaçlama yapmaları için hızlı ve pratik durumlar oluşturabiliyorum artık. Daha yaratıcı ve spontan davranabildiğimi keşfettim. Hiç yapamazdım. Çocuklar çok istekliler. Fakat planlı bir süreçten söz etmiyorum.” (K5)	Spontan davranış geliştirme
“Yaratıcılığın kesinlikle geliştiğini düşünüyorum. Yaratıcı drama insana iyi geliyor. Hızlı ve pratik durumlara tepkiler verebilmemizi sağlıyor.” (K6)	Yaratıcılığı geliştirme
“Dramaya çok uzaktım. Hiçbir fikrim yoktu. Çok güzel deneyimler yaşadım. Dramanın insana iyi geldiğini gördüm. Murathan Mungan’ı çok merak ettim. Okumak istiyorum.” (K1)	Deneyim kazandırma
“Çok güzel deneyimler geçirdim. Keşke bitmese. Murathan Mungan okumaya başladım. Daha çok kitabını okumak istiyorum. Spontan davranmak çok hoşuma gitti. Birilerinin yanında role girmek konusunda rahatladım.” (K2)	M. Mungan eserlerine yönelik merak duygusunu geliştirme
“Harita Metod Defterini okumuştum. Fakat esasen kitabı okumadığımı asıl okumayı burada atölyelerde yaptığımı düşünüyorum. Ben kitabı okumamışım. Çok etkileyici zamanlar geçirdim.” (K3)	Keyif alma Etkili öğrenme
“Murathan Mungan’ın kitabını önceden okumuştum. Paranın Cinleri’ni. Yeniden okumaya başladım. Okumak için istek duydum. Kendim için gelmişim. Çok sevmişim yaratıcı dramayı. İyi ki gelmişim. Çok keyif aldım. Teşekkür ederim.” (K4)	Nitelikli zaman geçirme Sanata ilgi duyma
“İyi ki Murathan Mungan’ı seçmişsin. Çok etkilendim. Sabahattin Ali’yi de yapsan keşke.” (K7)	İçerikten memnun kalma
“Çok keyif aldım. Severek geldim. Güzel anılar biriktirdim. Süreçten çok keyif aldım. Okulda çocuklarla da zaman zaman planlanmamış biçimde rol oynayarak bişeyler yapıyoruz.” (K8)	Süreçten keyif alma Bilgiyi aktarma

Atölye Değerlendirme Çıktılarından Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde yedi hafta boyunca, haftada bir kez olmak üzere, üçer saatlik toplam yirmi bir saat süren yedi haftalık uygulama boyunca elde edilen atölye değerlendirme çıktılarına ait bulgular yer almaktadır. Atölye değerlendirme çıktıları, odak grup görüşmeleri ile aynı temalar gözetilerek incelenmiş ve aynı başlıklar altında gerekli açıklamalar, örnek görüşler ve yorumlarla birlikte verilmiştir. İlk olarak yazarın yaşam öyküsünün yazarlığına etkileri hakkındaki katılımcı görüşleri, daha sonra yine aynı temaya ait alt temalar olan çocukluğu ve babası ile ilişkisi, daha sonra iki annesi ve babaannesi hakkındaki görüşler olarak gruplanmıştır. Ardından da yaşam öyküsü ile birlikte yazarın kişilik özellikleri ile yazarlığı arasındaki ilişkiye dönük bulgular yer almıştır.

Yazar-Şair'in Yaşam Öyküsünün Yazarlığına Etkileri Hakkındaki Görüşler

Yaratıcı drama yöntemi ile yazarın özyaşamöyküsünün irdelendiği bu çalışmada, katılımcılar canlandırmalar yoluyla çeşitli dramatik durumları doğaçlamışlardır. Bu esnada dramatik durumlar aracılığıyla yazarın özyaşamöyküsünden bazı dramatik anlara ve olaylara kurgu yoluyla spontan bir biçimde kendi yaşam deneyimlerinden yola çıkarak çeşitli gerekçelerle temas etmişlerdir. Böylelikle katılımcılar dramatik durumlar aracılığıyla yazarın yaşamından kesitleri canlandırarak ve onun çatışma yaşadığı kişilerle olan ilişkilerini kurgu yoluyla deneyimleyerek, o durumlar karşısındaki karar verme süreçlerine ilişkin tutumuna dair fikir edinmeye çalışmışlardır.

Katılımcıların yazarın yaşamını kuşatan bu dramatik anlardan ve durumlardan yola çıkarak aynı zamanda onun bir birey olarak karar verme süreçlerine ve yaşadıklarına karşı aldığı tutuma tanıklık etmeye çalıştıkları söylenebilir. Böylelikle çocukluğundan itibaren yazarın sanatla ilişkisine ve ilgisine ilişkin bir anlayış geliştirmeye çalıştıkları söylenebilir. Diğer taraftan yazarın yaşamında büyük çatışmalara yol açan bir durum olan tiyatro okumak arzusu katılımcıların kendi çocuklarına karşı tutumlarını atölye sürecine taşımalarına neden olmuş ve onların bir öz eleştiri verme sürecini doğurmuştur. Katılımcılardan süreç içerisinde çocukları çok fazla anlamaya çalışmadıklarını fark ettiklerinden söz edenler olduğu gibi yazarın babasını anladıklarını ifade eden katılımcılar da olmuştur. Bununla birlikte ebeveyn olmanın getirdiği kaygılarından dolayı zaman zaman kendi çocuklarının verdikleri kararlara müdahale ettiklerini ifade eden katılımcılar da olmuştur. Katılımcıların yazarın yaşamındaki dramatik durumlar hakkındaki aşağıdaki görüşleri herhangi bir sıralama gözetilmeden verilmiştir:

“Murathan Mungan’ın annesiyle başka bir şehre gönderilmesi, düşmanlarının olması.” (K13)

“Tiyatro okumak istemesi ve bunun için savaş vermek zorunda kalması.” (K5)

“Belli bir yaşa kadar tek başına dışarı çıkmasına izin verilmemiş. Ailesi tarafından hukuk okuması için zorlanmış.” (K1)

“Kendimizden de bir şeyler bulabildiğimiz için heyecan verici. Tiyatro okumak istemesi durumu özellikle en içselleştirdiğim durumdu. Aynı durumda hem baba hem çocuk oldum ve içimi acıta acıta ve büyük heyecanla deneyimledim.” (K6)

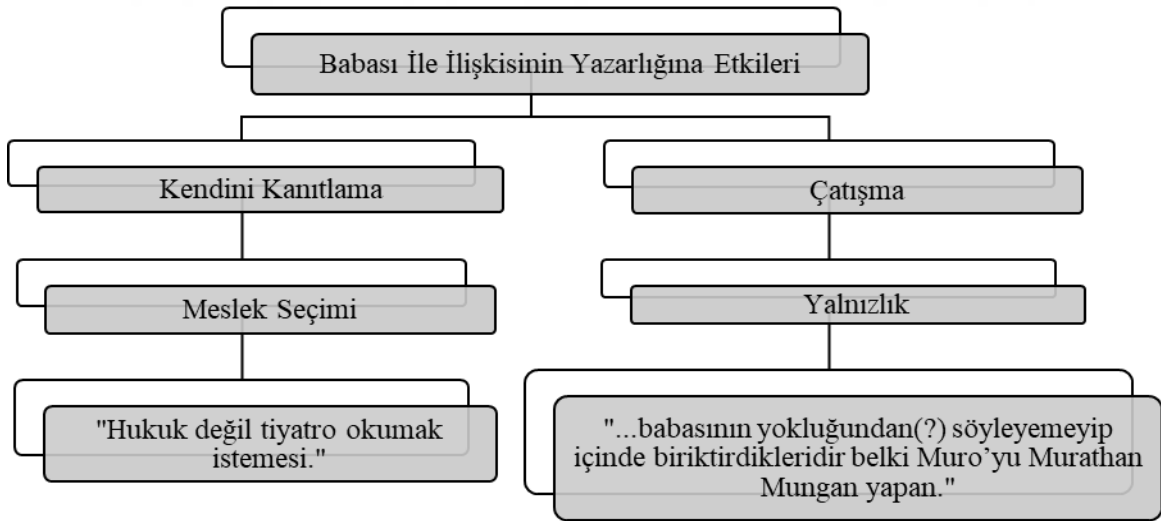
“Babasıyla girdiği çatışma. Hukukçu olmasını istemesi, aralarındaki fikir ayrılığı çok etkiliydi.” (K8)

“Cezaevine düşmek, mahkum-gardiyan çatışmasını deneyimlemek birçok temayı ele almak için iyi bir perspektif olarak karşımıza çıkar. Sorar, sorguladır.” (K7)

“Okul-meslek seçimi konusunda ebeveyn ve çocuklar arasında yaşananlar hala geçerli. Kendi yaşamım açısından da ne yapacağımı kestiremiyorum.” (K11)

Katılımcıların yazarın yaşamındaki dramatik durumlara verdikleri diğer örnekler aşağıda yer almaktadır:

- Ankara’da annesinden çilek istemesi.
- “Yangında ilk kurtarılacak ben değilmişim!”
- Babasını hapisten çıkarken görmesi.
- Askerler eşliğinde Balıkesir’e gitmesi.
- Sevgilisini Mardin’de gördüğü an.
- Ezidilerin yaşadıklarına ettiği tanıklık.
- Mektuplarının olduğu çekmecenin kırılıp mektuplarının izinsiz okunması.
- Büyük kente gidip yaşama ve tiyatro okuma isteğinin babası tarafından şiddetle reddedilmesi.
- Üniversitede konferans sırasında babasının gelmesi.



Şekil 4. Babası ile İlişkisinin Yazarlığına Etkileri Hakkındaki Katılımcı Görüşleri

Babası ile İlişkisi. Yazarın, babası ile ilişkisinin irdelendiği atölye sürecinin, değerlendirme bölümünde yeralan yazılı sorulardan bir tanesinde, yazarın yaşamındaki dramatik durumların sanatına etkilerinin tartışılması istenmiştir. Bir katılımcı, yazarın

hayatına yer etmiş kişiler ve olaylardan dolayı yaşadığı durumların, varoluşsal bir mesele olarak, kendi istediği, arzuladığı yaşama giden yolda onu etkilemiş olabileceğinden şöyle söz etmektedir: *“Yazarın hayatında epeyce köşe başı durumlar var özellikle de ailevi durumlardan kaynaklı. Olmak, yapmak, yaşamak istediği, arzu ettiği gibi yaşamak durumlarında. Bu onun sanatına olan yansımaları gösteriyor.”* (K3)

Yazarın, babası ile ilişkisinden izler, özellikle katılımcılara göre aralarında soğuk ve uzak bir ilişki olması, yazarın içinde hapsolmuş düşüncelerinin sanatla dışavurumu olarak gün yüzüne çıkmıştır. Aldığı kararların, kendisi olma çabalarının bulunduğu aile ortamında ve özellikle babası tarafından reddedilmesi karşısında, kendisinde var olan yeteneğin, bilincin ve isteğin dışavurumu olarak sanatla, yazarlıkla ilişkisini geliştirdiği ifade edilmektedir. Bir katılımcının bu duruma ilişkin ifadelerinden yazarın gözlem yapma ve analiz etme gücüne vurgu yaptığı görüşleri şöyledir: *“Başkalarına, özellikle babasına kendini kabul ettirememiş olması onu hep iç sesiyle konuşmaya itmiş bence. Bu durum onun olayları iyi analiz etmesini sağlamış.”* (K6)

Diğer katılımcıların görüşlerine bakıldığında, onların da odak grup görüşmeleri sırasında ifade edilen görüşlerle örtüşen ifadeler kullandıkları görülmüştür. Bu ifadelerle katılımcıların, yazarın gururlu kişiliğine ve babası ile ilişkisini tanımlamak için kullandıkları “yalnızlık” ifadesini aslında yazar-şair ile babası arasındaki mesafeli ilişkiyi ve yaşadıkları hemen tüm çatışmalardaki iletişimsizliği anlatmaya çalıştıkları söylenebilir. Yazarın babası ile iletişimindeki uzak mesafenin katılımcılar tarafından “yazmak” ile ilişkilendirildiği, aynı zamanda bununla aslında yazarın söyleyemediği, dışa vuramadığı duygularının sesi olarak algılandığı söylenebilir.

“Gururundan ve babasının yokluğundan (?) söyleyemeyip içinde biriktirdikleridir belki Muro’yu Murathan Mungan yapan.” (K8)

“Bu yalnızlık, kendini anlatabilme derdi ve babasıyla yaşadığı çatışmalar Murathan’ın sanatçı kişiliğinin beslendiği damar olmuş.” (K9)

K8’in de K9’un da bir çeşit anlatma ihtiyacına, ifade etme arzusuna işaret ettiği söylenebilir. Yazarın babası ile yaşadığı çatışma durumlarının, onun çocuk ruhunda yerini koruduğunu ve yazarlığa giden yolda onu besleyen bir damar olarak kaldığını düşünmektedirler. Bunun bir biçimde eksik kalan yaşantılara, anıların tamamlanmasına olan ihtiyaca da vurgu yapmakta olduğu düşünülebilir. Yazarın, en yakını olan babası ile ilişkisindeki, yaşanma fırsatı bulunamamış duyguların, onu başka bir ifade etme biçimi ile tamamlamasına, bunun da en sanatsal, estetik biçimine doğru yazarı yönlendirmiş olabileceğini düşünmektedirler. Yazarın çocukluğundan itibaren sinemaya, tiyatroya

düşkünüğünü bilerek ve akılda tutarak onun yazma sanatındaki hünerinin biraz da kendi yaşamındaki pratiklere karşı kıymet bilme, değer verme özelliğı ile açıklanmaya çalışıldığı söylenebilir.

Yazar-Şairin Yaşamındaki Kadınlar. Yaratıcı drama uygulamasının altıncı atölyesinde yazarı büyüten annesi Habibe ve biyolojik annesi Muazzez'in yazarın yaşamındaki etkileri incelenmeye çalışılmıştır. Her iki annesi ile temas ettiği dramatik anlardan çeşitli bölümler planlamaya alınmıştır. Bu sayede katılımcıların, canlandırmalar yoluyla aralarındaki ilişkiyi deneyimlemeleri ve roller üstlenerek kurgu içerisinde çatışma içeriklerini anlamaları için onlara ortam sağlanması amaçlanmıştır. Bu atölyede yazarın onu büyüten annesi ile ilişkisi; zaman zaman karşı karşıya geldikleri, bazı zamanlarda ise babası ile ilişkisindeki çatışma durumlarındaki rolünü bununla birlikte on yedi yıl boyunca yazardan gizlenen biyolojik annesini öğrendiğı dramatik anı ve sonrasında gelişen tanışma durumlarını içeren canlandırmalar yapılarak katılımcıların bu durumlar hakkındaki görüşleri yer almaktadır. Katılımcılar, yazarın, çocukluğunda ve gençlik yıllarında yaşadığı dramatik anların yoğunluğunun üstesinden, güçlü bir kişiliğe sahip olması ve sanata olan ilgisi sayesinde geldiğine hemfikirdirler.



Şekil 5. Anneleri ile İlişkisinin Yazarlığına Etkileri Hakkındaki Katılımcı Görüşleri

Bununla birlikte yazarın kişilik özellikleri başlığında verilen görüşlerin bu bölümde de karşımıza çıkmasıyla katılımcıların araştırmanın odağı açısından tutarlı görüşler bildirdikleri söylenebilir. Söz gelimi yazarın çok iyi “gözlem” gücü olan bir kişiliğe sahip olması bir yana “güçlü bir hafızaya sahip” oluşu ve “yetenekliliğinin” doğuştan olduğuna dikkat çektikleri görülmüştür. Tüm bu özelliklerinin yazarın, her iki annesinin yaşamlarındaki etkileyici ve dramatik öyküler ile birleştiğini ve sanata tutunmuş, tiyatroya tutkun bir çocuk için yaşamda karşılığını bulmuş birer deneyim olarak etki yaptığını vurgulamışlardır. Yıllarca kendisini büyüten annesinin biyolojik annesi olmadığını öğrenmesi ile başlayan süreçte tanıklık ettiği durumların çocuk yaşta ancak güçlü bir kişilik ile sağlıklı bir yaşantı olarak atlatılabileceğini ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların yazarın anneleri ile olan ilişkisinin yazarlığına olası etkileri hakkındaki görüşleri şöyledir:

“Murathan’ın kaleminin doğuştan çok sağlam olduğuna inanıyorum. Sadece anneleri ile değil, yaşamındaki tüm olayları çok etkileyici bir dille kaleme almış.” (K9)

“Yazarlık için çok gözlem yapacağı birbirinden farklı olaylar yaşamış. Gerçek annesi bir muamma. Bununla barışmaya çalışması Habibe ile geçirdiği vakit. On yedi yaşına kadar olan dönemi onun yaratıcılığın artırmış.” (K8)

Katılımcılar yazarın anneleri ile yaşadığı dramatik durumların onun “yaratıcı” kimliği sayesinde, yazdıklarına birer yaşantı zenginliği olarak etki ettiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Yazarın yaşadıklarına verdiği değerle birlikte, onun ancak seneler sonra ünlü bir yazar olduktan çok sonra otobiyografik kitaplarını kaleme alabilmesine değinen katılımcılar, yazarın yaşadıkları ile barışmanın, yüzleşmenin kıymetine de değinmişlerdir. Katılımcıların, yazmanın, edebiyatın, sanat yapmanın kıymetini hatırlatarak yazarın anneleri ile yaşadıklarının ya da çocukluğunda duyduklarının, gördüklerinin ve hissettiklerinin, ortaya koyduğu kurgularda etkisinin olması ile ilgili görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Yaşadıklarını kayıt altında tutan bir yazar olmuş aslında her zaman. Çok güçlü bir hafızası var hem Haboş’la ilişkisi hem Muazzez’le ilişkisi yıllar sonra Harita Metod Defteri’nde kendiyle yüzleştikten sonra paylaşabiliyor. Bir insanın yaşadıklarını kabullenmesi zordur.” (K1)

“Her ikisi de iç dünyasında birçok yaratıcı malzemeyle vesile olmuş iki cevher.” (K6)

“Yaşadıkları, yaşamadıkları, gördükleri, duydukları, hissettikleri, korkuları, sevinçleri, üzüntüleri, değer yargıları vb. etkenler yazarlığını doğrudan etkilemiştir.

Onun için her iki annesinden de farklı açılardan etkilenmiştir. Etkilenmesi de normaldir.”
(K12)

Babaannesi Pevruze Sultan. Bu bölümde yazarın yaşamında yer etmiş bir diğer kadın olan babaannesi Pevruze Sultan’ın yaşamındaki dramatik durumların işlendiği yedinci atölyeden elde edilen bulgular yer almaktadır. Bu atölyede yazarın babaannesinin özyaşamöyküsündeki önemli tarihsel süreçler yer almış ve katılımcıların canlandırmalar yoluyla bu süreçleri deneyimlemesi sağlanmıştır. Atölye değerlendirme sürecinde ise ilk olarak katılımcılara bir gazetenin köşe yazarıymış gibi düşünmeleri ve son okudukları kitabın ana kahramanı Pevruze’nin yaşamı hakkında bu haftaki gazete köşelerinde konuyla ilgili yazmaları, sonrasında da yazarın babaannesinin yaşam öyküsünün yazarın yazarlığına olası etkileri hakkındaki görüşlerini yazmaları söylenmiştir. Yazarın babannesinin, dramatik anlardaki, durumlardaki, zorlu mücadeleler karşısındaki duruşuyla, yazarı derinden etkilediğini düşünen katılımcı görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Gerçekten yaşanmış olmasaydı, “Yok ya, daha neler!” dedirtecek kadar trajik, inanılmaz ve bir o kadar acı veren bir hikaye. Ve yazar diliyle, kurgusuyla o kadar becerikli anlatmış ki hikayeyi, kesinlikle okuyun derim. Aynı zamanda ülkemizin tarihini de gözler önüne seren bir hikaye özelliği taşıyor.” (K3)

“Gerçekten bir direniş, bir karşı durma diz çökmemenin hikayesiydi Pevruze. Zorunlu kalınca kadın veya erkek olmanın çoktan önemli olmadığının örneğidir Pevruze. Birlikte olmanın, beraber olmanın şartlarını zorlamaktadır Pevruze. Eline sağlık yazar.”
(K5)

“Pevruze’nin hikayesi gerçekten dramatik. Bu ülkede yaşanan zulümlerden biri. Kadının yaşamındaki durumu nasıl değişiyor. Yaşanılan koşullar insanı farklı davranmaya zorluyor. Bir prenses, kraliçe iken nasıl bir mücadele içine girmiş. Kendini ve çocuklarını var etmeye çalışan birine dönüşüyor. Yaşadıklarından sonra mutlu olabileceğini sanmıyorum. Kitap aynı zamanda 1920’li yıllardaki devlet politikalarını da anlatıyor. Farklı olana yapılan zulüm... Pevruze her şeyi kaybettikten sonra ayakta kalma mücadelesi aynı zamanda başarı hikayesi.” (K6)

Yazarın babaannesinin yaşamındaki dramatik durumlar, bir taraftan katılımcılara, yazarın özyaşamöyküsünü kuşatan tarihsel süreçler hakkında fikir sahibi olmayı sağlarken diğer taraftan da bunların yardımıyla, babaannesi ile birlikte kendisinden önceki kuşakların; babasının, dedesinin ve diğer akrabalarının yaşadıkları olaylar irdelenmeye çalışılmıştır. Böylelikle yazarın soluduğu atmosferin, ortamın kokusunun

hissedilmeye çalışıldığı söylenebilir. Yazarın babaannesinin, yazara asil bir kadının, soylu bir ailenin değer yargılarını aktarmaya çalışan davranışlarını, tutumlarını anımsatan dramatik durumlar, bir kaç kuşak geriye gidildiğinde bir çocuğun yaşamını çevreleyen diğer unsurları da açığa çıkarmaktadır. Katılımcılardan, atölye değerlendirmesinde yazılı olarak alınan; babaannesinin yaşamındaki dramatik durumların, yazarın yazarlığına olası etkileri hakkındaki görüşlerini içeren bulgular, aşağıda yer almaktadır:

“Pevruze’nin kişiliğinin özellikleri yazarı oldukça etkilemiştir zannederseniz. Murathan’ın babasının konuşma yaptığı sırada salona alınmaması ve onun başka bir yolla oraya sızma çabaları onun inatçı özelliğini ve bunda babaannesinden almış olabileceğini düşünüyorum. Pevruze’nin yaşadıkları yazara ışık olmuştur. Onun yazdıklarına, sözcüklerine yol göstermiştir. Daha samimi, daha insancıl ve toplumcu olmasında etkileri olmuştur. Pevruze daha naif, daha derin ve gerçekçi bir üsluba ulaşmasında büyük katkısı olmuştur diye düşünüyorum. Pevruze’nin yolculuğunu deneyimlerken Murathan’ın kaleminden insani yönünüz son olarak çıkıyor ortaya. Murathan’ın derinliği Pevruze’nin yaşadığı dramatik durumlarda yatıyor bence.” (K11)

K11, yazarın, babaannesine benzer kişilik özellikler taşıdığını düşünmektedir. Katılımcı, yazarı “insan olmak” konusunda etkileyen kişinin babaannesi olduğunu ifade etmektedir. Katılımcıya göre; babaannesinin yaşamdaki duruşu, tavrı yazarın derinliğine, naifliğine ve gerçekçi olmasına katkı sunmuştur. Katılımcının yazarın yazarlığına etkisini daha çok karakter, tutum, tavır, kültür olarak yorumladığı söylenebilir. Bir başka katılımcı ise yazarın babaannesinin yaşamındaki dramatik anların yazarın yazarlığına etkilerini yorumlarken yazarın kişilik özelliklerinde vurgulanan; anlatım gücü, gözlem yeteneği ve analiz etme becerisine değinerek, aslolanın yazarın kabiliyeti olduğunu ifade etmektedir. Bir kez daha yaşantıların, tanıklıklarının yazarı beslemiş olduğuna vurgu yapıldığı söylenebilir. K10’un bu yöndeki ifadeleri şöyledir:

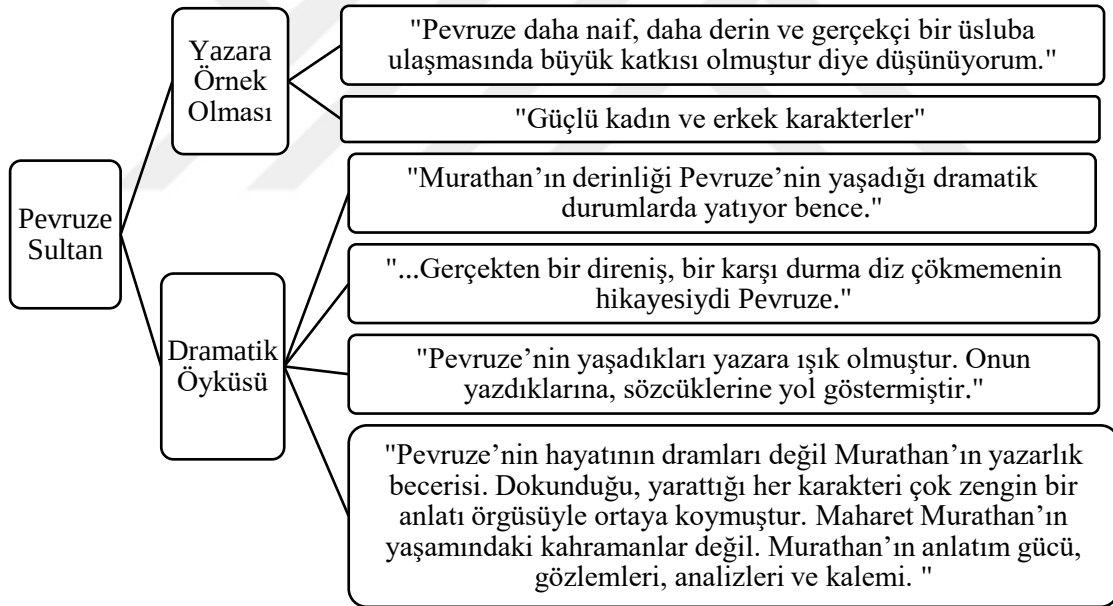
“Duygusal, kararlı ve iradeli bir kadın olarak bu durum zengin bir konu kaynağı oluşturmuş. Ama bence asıl başarı Pevruze’nin hayatının dramaları değil Murathan’ın yazarlık becerisi. Dokunduğu, yarattığı her karakteri çok zengin bir anlatı örgüsüyle ortaya koymuştur. Maharet Murathan’ın yaşamındaki kahramanlar değil. Murathan’ın anlatım gücü, gözlemleri, analizleri ve kalemi.” (K10)

Yazarın, babaannesi ile birlikte tüm ailesinin yaşadığı dramatik durumları göz önünde bulundurarak, bu yaşantılarının yazarlığına olası etkilerini yorumlayan katılımcılar, sıraladıkları dramatik durumlarla ilgili olarak benzer görüşler bildirmişlerdir. Yazarın babaannesinin ya da beraberinde dedesinin, dayılarının, halalarının ve babasının,

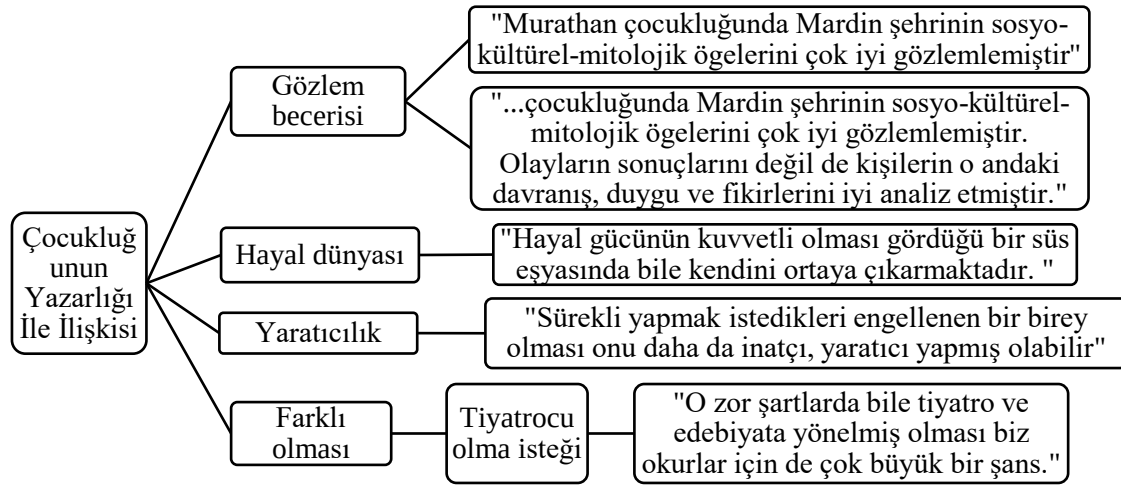
üst üste yaşadıkları derin ve sarsıcı olayların, yazarın duygularını etkilemiş olduğunu, belki karakterinin derinliklerini hissetmesine yardımcı olduğunu, yaşantı zenginliğine neden olmuş olabileceğini ancak yazarlığının bunlardan öte onun kendi yeteneği, gücü, başarısı olduğunu belirttikleri ifade edilebilir.

“Babasının ve kendisinin yaşamlarında çok benzerlikler var. Göç, ekonomik zorluk, sürgün, yokluk ailenin kaderi gibi neredeyse. Babasının avukat olması Murathan’ın yazar olması ailenin yaşadıklarının bir sonucu sanki. Güçlü kadın ve erkek karakterler, toplumsal dönüşümler, ekonomik savrulmalar bence Murathan’ın yazarlığını duygusal dünyasını çok beslemiş.” (K7)

Yazarın ailesinin yaşadığı sürgünler, varlıktan yokluğa sürülmeler, ölümler ve ötekileştirmelerle yüklü anılarına değinen K7, aynı zamanda bu olayların yazarı kişilik olarak beslediğine, onun gerçeğe, insani duygulara, adalete ve mücadeleye karşı duyarlılığına etki etmiş olabileceğine dair görüş bildirmiştir.



Şekil 6. Babaannesinin Yazarlığına Olası Etkileri Hakkındaki Katılımcı Görüşleri



Şekil 7. Çocukluğunun Yazarlığına Etkileri Hakkındaki Katılımcı Görüşleri

Çocukluğu. Yaratıcı drama uygulamasının üçüncü oturumunda yazarın çocukluğu, çocukluğunun yazarlığına olası etkileri, çocukluğunda sinemaya olan ilgisi ve tarihsel süreçler içerisinde çocukluğunu anlamaya dönük etkinlikler yer almıştır. Atölye değerlendirmesinde katılımcılardan, yazarın çocukluğundaki dramatik durumların yazarlığına etkisini tartıştıkları bir metin yazmaları istenmiştir. Katılımcıların yazdıkları metinlerden elde edilen bulgular; yazarın kişilik özellikleri başlığı altında toplanmış ve yorumlanarak örneklerle açıklanmıştır.

Kişilik Özellikleri. Katılımcıların, atölye değerlendirme çıktılarındaki görüşleri ile odak grup görüşmesine katılan katılımcıların görüşlerine bakıldığında birbiri ile örtüşen görüşler oldukları görülmektedir. Öncelikle yazarın yaratıcı özelliğine vurgu yapan katılımcılar bununla birlikte hayal dünyasının zenginliği, inatçı kişiliği ve derin gözlem yapma özelliklerinden söz etmektedirler.

"Hayal gücünün kuvvetli olması gördüğü bir süs eşyasında bile kendini ortaya çıkarmaktadır. Gözlemci kişiliğinin de ön planda olması onu çok önemli bir yazar yapmaktadır." (K1)

"Görmek güzel ama gösterebilmek daha güzel... gördüklerini, yaşadıklarının ve hatta yaşamayıp hayal ettiklerini kitaplarına, tiyatroya ve sinema serine dönüştürebilmek. Tıpkı Murathan Mungan gibi." (K2)

"Yazılarında fantastik dünyasının izlerini görmek mümkün. Bazen kaçış, bazen başkaldırı, çoğu zaman gurur. Ama hepsi içimizden hepsi içinden." (K3)

“Yaşadığı olumsuz ortam onun yaratıcılığını, duyarlılığını, yazarlığını besleyen unsurlara dönüşmüş. Onu yaratan koşulların eseri olmuş Mungan. İnişli, çıkışlı hayatı pişirmiş onu.” (K5)

Hani hep deriz ya: “Sanatçı azda olsa delidir.” Aslında, “Sanatçı her zaman farklıdır” demek istenmiştir bence bu sözle. Bu farklılığı yaşadıklarını farklı şekillerde algıladığı ve yaşadığı içindir...Gururlu, inatçı ve sıra dışı hayal dünyası belki de onu günümüzün en çok merak edilen yazarları arasına sokmuştur. Sürekli yapmak istedikleri engellenen bir birey olması onu daha da inatçı, yaratıcı yapmış olabilir. (K6)

Murathan çocukluğunda Mardin şehrinin sosyo-kültürel-mitolojik öğelerini çok iyi gözlemlemiştir. Olayların sonuçlarını değil de kişilerin o andaki davranış, duygu ve fikirlerini iyi analiz etmiştir. Yaşamının her anında kendi iç dünyasının derinliklerine yolculuk etmiştir. Yaptığımız dramalarda onun hayatta düşünce yolculuğuna yoldaşlık ettik. (K8)

“Çocukluğun verdiği sınırsız hayal gücü onu edebiyatın zirvesine taşımaya aday. Buna bir de eşi benzeri olmayan bir kentte yaşamak, köklü bir aileden geliyor olmak da eklenince zirveye tırmanmak daha da kolaylaşıyor. Yaşadığı olumsuz durumlara rağmen fazla hasar görmeden sıyrılmış olmakta önemli. Sanki gizli bir güç onu sürekli kollayıp korumuş. O zor şartlarda bile tiyatro ve edebiyata yönelmiş olması biz okurlar için de çok büyük bir şans. Çünkü o bir şair değil de bir kasabada mahkemelere dilekçe yazan bir arzuhalci de olabilirdi.” (K9)

“Murathan Mungan inanılmaz farklı kültürlerin farklı durumların ağır toplumsal problemlerin yaşandığı bir coğrafyada yaşamış olmasının tüm zenginliğini eserlerine taşımış. Müthiş gözlem gücü, farklı ve renkli tanıklıkları, onun iç dünyasını inanılmaz zenginleştirmiş ve müthiş bir malzeme sağlamış. Belki de yoksunluklarla (özellikle sevgi ve dikkate alınmada) engellemelerle geçen çocukluğu onun aynı zamanda başarılı bir yazar ve sanat insanı olmasını sağladı. Çocukluktaki hesaplaşmalarının çatışmalarının onu tüm yaşamı boyunca takip ettiğini düşünüyorum. Bir yanıyla travmatik olan bu durum aslında onun yazarlığının altında yatan da bir hazine bence.” (K10)

Katılımcıların görüşlerine bakıldığında, çocukluğunu geçirdiği Mardin şehrinin kültürel zenginliği ve köklü bir aşiretin üyesi olmasından dolayı yaşantılarının çevresel faktörler olarak onu zenginleştirmiş olma olasılığına değindikleri görülmektedir. Aynı zamanda gözlem gücünün ve farklı dramatik durumlara tanıklığının onu zenginleştirdiği bu yaşantı zenginliğinin hayal dünyası ile birleşerek yazarlığını beslediği düşüncesi ağır basmaktadır. Bununla birlikte yazar-şairin çevresindeki olaylara karşı gören gözlerle

bakabilen bir özelliğe sahip olduğunu ve çocukluğundan itibaren tiyatroya düşkünlüğünden kaynaklı tüm yaşantılarını biriktirmiş, hafızasında yer etmiş olduğu düşüncesi de göze çarpmaktadır.



BÖLÜM 4

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Bu araştırmada yazar Murathan Mungan'ın otobiyografisi yaratıcı drama yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmada yazarın özyaşamöyküsünün yazarlığına etkileri ve yaratıcı drama sürecinde katılımcıların kendilerine yönelik farkındalıkları hakkındaki görüşleri araştırılmıştır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve nitel veriler uygulama sonunda katılımcılar arasından seçilen beş kişi ile gerçekleştirilen odak grup görüşmesinden, atölye değerlendirmelerinden ve araştırmacının gözlemlerinden elde edilmiştir.

Araştırma için üçer saatlik atölyelerden oluşan toplam yirmi bir saat süren uygulama boyunca, ilk iki atölyede katılımcıların birbirlerini tanımaları, iletişim kurabilmeleri ve birbirlerine güven duymalarını sağlayacak çalışmalar yapılmıştır. Ardından yazarın çocukluğu, babası ile ilişkisi, anneleri ve babaannesinin yaşam öyküleri irdelenmiş ve yazarın özyaşamöyküsünün yazarlığına etkileri irdelenmiştir. Katılımcılar, yazarın çocukluğundan itibaren çok iyi bir gözlemci olduğunu ve yaşamının her anına değer katarak yaşam sürdüğünü ifade etmişlerdir. Bu ifadeler yazar-şairin eserleri ile ilgili yapılmış bir başka tezin bulguları (Şabaş, 2014) ile benzer sonuçlar içermektedir.

Yazarın hayal dünyası geniş bir çocuk olarak çevresinde, ailesinde gelişen olayların dramatikliğine dikkat ettiğini ve sanata düşkün yapısı ile adeta kendi kendisini öldürdüğünü belirtmişlerdir. Katılımcıların yazarın özyaşamöyküsündeki dramatik durumların yoğunluğunun, yazara, özellikle güçlü hafızası sayesinde, yaşantı zenginliği sunduğunu fakat yalnızca yaşantının kişileri yazarlığa, üretkenliğe götürmek için yeterli olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Araştırmada yazarın, yaşam öyküsünün ağırlığına rağmen, güçlü kişiliği, sanata olan yeteneği, merakı ve arzusu ile kendi kendisinin keşfedeni olarak varlık gösterdiği düşüncesi oluşmuştur. Yazarın çocukluğundan itibaren yaşadığı coğrafyanın sınırlarını zorlayan bir istek ve arzu ile tiyatroya yöneldiği ve babası ile girdiği mücadele dolu anılara rağmen bu isteğinden

vazgeçmediği belirtilmiştir. Katılımcılara göre; yazar doğuştan itibaren yazmak için yaşamıştır. Adeta her anısına değer katmış, çevresinde yaşananlara da, yaşayanlara da kıymet vermiştir.

Araştırmanın konusunun yazarın özyaşamöyküsü olması dolayısıyla atölye süreçlerinde, kendi yaşamlarına da yaratıcı drama yönteminin etkisi sayesinde, güvenli yolculuklar yaptıklarını belirtmişlerdir. Birçok katılımcı, süreçte kendi öz yaşamında üstünü örttüğü hatıraları ile yüzleşmek için bir fırsat yakaladığını ve hatıralarındaki çatışma durumlarını karşılıklı gerekçelerle düşündüklerinde o anları bağışladığını ifade etmiştir.

Katılımcıların, yaratıcı drama yönteminin sanatla olan ilişkisi ve yazarın sanata olan tutkusu nedeniyle; kendilerinin sanat ile bağlarına dönük muhakeme süreci geçirdikleri görülmüştür. Katılımcılar yaratıcı drama yöntemi ile süreçte rol üstlenerek çeşitli etkinlikler aracılığı ile yazmaya ve tiyatroya temas eden etkinliklerde yer almışlardır ve bu süreçlerde kendi olanaklarını keşfettiklerini, süreçte yazmaya, okumaya ilişkin heyecan ve istek duyduklarını ifade etmişlerdir. Metinnam'ın (2011) Brian Way'in drama anlayışını irdeleyen biyografik çalışmasında söz konusu öncünün bireyin kendi kaynaklarını keşfinin önemini vurgulayan ifadeleri ile katılımcıların bu çalışmadaki deneyimlerinin önemini desteklediği söylenebilir. Yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin yazı yazmaya yönelik tutumlarını arttırmada önemli bir etkiye sahip olduğu yönünde bulgularıyla (Erkan ve Aykaç, 2014) bu araştırma da elde edilen sonuçları desteklediği ifade edilebilir.

Katılımcıların yetişkinlerden oluşması nedeniyle, yaratıcı drama süreçlerinde kullanılan oyunlar sayesinde seneler sonra ilk kez oyun oynadığını dile getirenler olmuştur. Bu durumun onlara keyif verdiğini, atölyelere katılmak için heyecan duyduklarını ve diğer tüm programlarını bu çalışmayı engellemeyecek şekilde yaptıklarını belirtenler olmuştur. Katılımcılardan bir tanesi araştırmaya katılmadan çok önce yazarın Harita Metod Defteri kitabını okuduğunu ancak kitabı gerçek anlamda bu çalışma ile okuduğunu fark ettiğini belirtmiştir. Katılımcı bu ifadesi ile yaratıcı dram yönteminin etkili bir çalışma ortamı sağladığına dikkat çekmiştir. Elde edilen bulgu daha önce farklı düzey ve konularda yaratıcı dramının etkililiği üzerine yapılmış çalışmaların (Kırmızı, 2008; Aykaç, 2007) bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Öneriler

- Edebiyat dünyasında tanınmış ve güçlü bir yazar-şair ile ilgili bir çalışma içeriği ile oluşturulacak yaratıcı drama oturumlarının planlanmasında oldukça dikkatli ve özenli olunmalıdır.
- İçeriğin herkes tarafından bilinen bir yazar-şairin kendi öz yaşamını ele aldığı kitaplarından yararlanılarak oluşturulmuş bir yaratıcı drama süreci olacağından pasif bir okuma eyleminden farklı olarak katılımcıların birbirleriyle etkileşim içerisinde olacakları bir atölye ortamı titizlikle hazırlanmalıdır. Amacın çok net ortaya konduğu değerlendirme etkinlikleri planlanmalıdır.
- Sınırları çok net çizilmiş oturum planları yaratıcı drama yönteminin uygulandığı ortamlarda katılımcıların amaç doğrultusunda fikir yürütmelerini kolaylaştıracaktır.
- Katılımcıların çok rahat kendi yaşantılarına doğru yolculuk yapmalarına olanak veren böyle bir çalışma planında süreci yöneten liderin çeşitli duygusal anlara karşı katılımcılarını önceden uyuracak yönergeler ile süreci güvenli bir şekilde yönlendirebilmelidir.
- Birbirlerini hiç tanımayan katılımcıların birlikte güvenli ve uyumlu hareket edebilmeleri için planlamanın başında mutlaka katılımcıları birbirlerine ısındıracak ve güven duymalarını sağlayacak etkinliklere yer verilmelidir.
- Alanda çalışma yapacak araştırmacı uygulama yapılacak mekanın özelliklerini ve olanaklarını önceden bilmelidir.
- Araştırmacılar planlamaları doğrultusunda topladıkları veriler dışında sürecin getirdiği verilere karşı da hazırlıklı olmalıdır.
- Araştırmacılar uygulamaya başlamadan önce katılımcılarla planlanmış süreci tamamlamanın önemi hakkında görüşmeli ve tam katılımın önemini vurgulamalıdır.
- Araştırmacılar uygulama sırasında oluşturulacak çalışma gruplarını dikkatli gözlemlemeli ve aynı katılımcıların her seferinde aynı grupta yer almalarını önlemek için çeşitli gruplama yöntemlerini kullanmalıdır.
- Araştırmacılar uygulama yapacağı çalışma grubunu oluştururken katılımcı sayısını önemsemeli ve zamanla katılımcı sayısında oluşabilecek azalmayı kontrol altında tutmak için sayıyı yüksek tutarak çalışmalarını başlatmalıdır.

KAYNAKLAR

- Abalı, İ. G. (2005). *Murathan Mungan Oyunları'nda Postdramatik Ögeler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Adıgüzel, Ö. (2013). *Eğitimde Yaratıcı Drama* (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Ak, E. (2015, 13 Kasım). Murathan Mungan'dan 'Harita Metod Defteri'. *Cumhuriyet*. Erişim adresi: <http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/kitap/417251>
- Arman, A. (2011, 12 Nisan). Murathan Mungan: Erkekler Sekste Hikâye Aramıyor, Kadınlar Arıyor. *Hürriyet*. Erişim adresi: <http://www.hurriyet.com.tr/murathan-mungan-erkekler-sekste-hik-ye-aramiyor-kadinlar-ariyor-17523410>
- Arna, S. (2012, Haziran 17). Burası Benim Çocukluk Gökyüzüm Nereye Gitsem Başımın Üstünde. *Hürriyet*. Erişim adresi: <http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/burasi-benim-cocukluk-gokyuzum-nereye-gitsem-basimin-ustunde-20777092>
- Ataman, M. (2006). Yaratıcı Drama Sürecinde Yaratıcı Yazma. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 75-88. doi: 10.21612/yader.2006.006
- Aykaç, M. (2007). İlköğretim Sanat Etkinlikleri Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenci Memnuniyeti Açısından Değerlendirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(3), 27-43. doi: 10.21612/yader.2007.002.
- Baykal, N. (2012). Murathan Mungan'ın "Zamanımızın Bir Külkedisi"ni Marksist Kuram Çerçevesinde Okumak. *Millî Folklor*, 12(96), 137-147. Erişim adresi: <http://millifolklor.com>
- Can, G. (2012). *Murathan Mungan'ın Çador Adlı Eserinin Çözümleyici Yazın Eleştirisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya, Türkiye.
- Caner, F. (2002). *Bir İdeoloji Olarak Murathan Mungan Şiiri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Çevirme, H. (1999). *Murathan Mungan'ın Hikayelerinin Kültür Yapılarının Değerlendirilmesi ve Greimas Göstergebilim Metoduna Göre Yapısal Özelliklerinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, Türkiye.
- Çokluk, Ö., Yılmaz, K. ve Oğuz, E. (2011). Nitel Bir Görüşme Yöntemi: Odak Grup Görüşmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 4(1), 95-107. Erişim adresi: <https://keg.aku.edu.tr/>

- Dönmez, Ö. F. (2003). *Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosunda Geleneksel Anadolu Giysilerinin Yorumlamaları Ve Murathan Mungan'ın Mahmud İle Yezida Oyununun Kostümlerinin Tasarlanması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Dündar, B. L. (2001). *Murathan Mungan'ın Çağdaş Masallarında Cinsiyetçi Geleneğin Eleştirisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Erkan, G., ve Aykaç, M. (2014). Samet Behrengi'nin Kitaplarıyla Kurgulanan Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Öğrencilerin Yazma Becerisi ve Tutumlarına Etkisi. *Journal of International Social Research*, 7(31), 600-610. Erişim adresi: <http://www.sosyalarastirmalar.com>
- Glesne, C. (2013). *Nitel Araştırmaya Giriş* (A. Ersoy ve P. Yalçınoglu, Çev.). Ankara: Anı Yayınları. (2000)
- Gürey, B. ve Adıgüzel, Ö. (2013). Yaratıcı Drama ile Dans Devinim Becerisi ve Beden Farkındalığının Geliştirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 8(15), 1-27. doi: 10.21612/yader.2013.001
- İlhan, A. (2007). Yaratıcı Drama ile Örtüşen Çağdaş Sanat Akımları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(3), 139-157. doi: 10.21612/yader.2007.008
- Kara, Ö. T. (2013). Dramayla Oluşturulmuş Öykülerin Türkçe Eğitiminde Kullanılması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(11), 659-699. doi: 10.14520/adyusbd.471
- Kılıç, I. (2011). Müzik Öğretim Yöntemlerinin Yaratıcı Dramayla Birlikte Kullanılması: Diyafram Nefesi ve Ses Çalışmaları Alt Öğrenme Alanında Bir Uygulama Örneği. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2), 29-53, s. 49. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr>
- Kırmızı, F. (2008). Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Tutum ve Okuduğunu Anlama Stratejileri Üzerindeki Etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23). Erişim adresi: <http://pau.egitimdergi.pau.edu.tr>
- Köksal, G. H. (2010). *Peter Brook's dramaturgy on interculturalism and an application: "Mahmud and Yezida" by Murathan Mungan*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe University Graduate Institute of Social Sciences, İstanbul, Türkiye.
- Kurt, V. (2012). Murathan Mungan'ın Zamanımızın Bir Külkedisi Adlı Öyküsünün Metinlerarası İlişkiler Bağlamında Okunması. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 7(2), 761-768. doi:10.7827/TurkishStudies.3246
- Metinnam, İ. (2011). *Yaratıcı Drama Alanında Brian Way'in Drama Anlayışının İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.

- Mungan, M. (1997). *Paranın Cinleri*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Mungan, M. (2011). *Stüdyo Kayıtları*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Mungan, M. (2015). *Harita Metod Defteri*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Oğuz, A. (2013). *Yaratıcı Drama Yönteminin Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanata Yönelik İlgilerine ve Sanat Eğitimi Dersi Başarılarına Etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Özen, Z. ve Adıgüzel, Ö. (2017). Dorothy Heathcote'un Yaratıcı Drama Yaklaşımları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 12(1), 1-28. doi: 10.21612/yader.2017.001
- Özkan, S. (2012). *Murathan Mungan'ın "Yedi Kapılı Kırk Oda" Adlı Eserine Metinlerarası Bir Yaklaşım* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye.
- Sağlam, T. (2004). Dramatik Eğitim: Amaç mı? Araç mı? *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 17, 4-21. doi: 10.1501/TAD_0000000023
- Sağlam, T. (2006). Gavin Bolton Drama – Sanat – Öğrenme. *Yaratıcı Drama Dergisi*. 1(2), 57-66. doi: 10.21612/yader.2006.015
- Şabaş, P. E. (2014). *Murathan Mungan'ın Öykü ve Romanlarında Kadın* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman, Türkiye.
- Şahin, M. (2013). *Hasan Ali Toptaş, Murat Gülsoy ve Murathan Mungan'ın Hikâyelerinde Postmodern Unsurlar* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, Türkiye.
- Tekin, A. (2007). "On İki Gram Mutluluk" (Zwölf Gramm Glück) ve Murathan Mungan'ın "Erkeklerin Öyküleri" Adlı Eserlerinde Erkek İmgesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, Türkiye.
- Temel, T. (2010). Geyikler Lanetler Oyununa Postmodern Bir Yaklaşım. *Sanat Dergisi*, 4, 125-131. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr>
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ünlü, A. (2011). Değişen Tarih Ve Metin Anlayışı İçinde Biyografik Dram –I: Kuramsal Bir Çerçeve. *Dokuz Eylül Üniversitesi GSF Dergisi*, Sayı 5, 2011, Sayfa 9 - 17
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, H. B. (2013). *Masalların Dönüşü, Masalların Dönüşümü: Çağdaş Türk Edebiyatında Grimm Masallarının Metinlerarası Kullanımları (Murathan Mungan Örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye.

Yüksel, U. F. (2009). *Murathan Mungan'ın Aynalı Pastane Hikâyesinden Yola Çıkarak Melodramatik Kipte Bir Oyun Yazma Denemesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.





EK 1. Atölye Planları

Birinci Oturum

Ders: Yaratıcı Drama

Konu: Tanışma

Teknikler: Rol oynama, doğaçlama

Grup: 3 Erkek ve 11 Kadın, Yetişkin,

Araç-Gereç: Top, Paranın Cinleri, Harita Metod Defteri

Süre: 60+60+60 dk.

Kazanım:

1. Grup arkadaşlarını tanır.
2. İletişimin eğitim sürecine etkisini fark eder.
3. Murathan Mungan'ın yaşamındaki bazı dramatik durumları keşfeder.

Isınma-Hazırlık:

1. Etkinlik:

Grup çemberde toplanır. Liderin elinde bir top vardır ve katılımcılara elindeki topu yanındaki katılımcıya kendi ismini söyleyerek vereceğini bu şekilde topun elden ele isim söylenerek iletilmesi gerektiğini açıklar.

İkinci turda top verilen kişi ile göz teması kurularak isim söylenir ve etkinlik sürdürülür.

Üçüncü turda lider bu defa top verilen kişilerin ismi söylenerek oyuna devam edeceklerini açıklar.

Son olarak dördüncü turda lider topun bu defa ters yönde ilerletileceğini ve topu verirken top verilen kişinin ismi söylenerek oyuna devam edeceklerini açıklar.

2. Etkinlik:

Lider katılımcılara çantalarından kendilerine ait bir nesne alıp gelmelerini söyler. Ardından ellerinde o nesne ile mekanda yürümelerini ve karşılaştıkları kişilere “.....’in tokası” diyerek kendi isimlerini söylerken nesneyi de o kişilere vermelerini ve bu işlemi her karşılaştıkları kişi ile tekrar etmeleri aynı zamanda almış oldukları nesneyi de başkasına verirken kendilerine verilirken söylenen isim ile iletmelerini söyler. Oyun bir süre oynanır. Çemberde toplanılır. Lider “Şimdi elinizdeki nesneleri size verilirken söylenen isimleri söyleyerek çemberdeki sahibini bulmaya çalışalım” der ve çemberde sırasıyla nesneler gerçek sahiplerine verilir. Süreç içerisinde ismi değişen nesneler çemberde o şekliyle söylenir ve sahibi bulunmaya çalışılır.

3. Etkinlik:

Lider katılımcılara mekanda serbest yürümelerini ve az sonra vereceği yönergelerle uygun hareket etmeleri gerektiğini açıklar. “45 yaşından küçük olanlar ortada toplansın, evli olanlar, bir çocuğu olanlar, tiyatro izlemeyi sevenler, radyo oyunu dinlemiş olanlar, doğu görevi yapmış olanlar, Mardin’i görenler, Murathan Mungan’dan herhangi bir kitap okumuş olanlar...” şeklinde yönergelerle grubun birbirini tanıması sağlanır.

4. Etkinlik:

Lider katılımcılara mekanı bir Türkiye haritası gibi düşünmelerini ve az sonra vereceği yönergelerle uygun olarak bu haritadaki yerlerini bulmalarını söyler. Yönergeler “Doğduğunuz şehre gidin ve bekleyin, kökenimizin geldiği şehre gidin, büyüdüğünüz şehre gidin, en sevdiğiniz şehre gidin, yaşamak istediğiniz şehre gidin, üniversite okuduğunuz şehre gidin, Mardin’e gidin.” şeklindedir. Lider her yönergeden sonra katılımcıların yerleşmesini ve birbirlerini görmesini hatta ifade etmelerini bekler, onları dinler.

5. Etkinlik:

Lider katılımcılara “Mekanda müziğe uygun dans etmeniz ve müzik durduğunda en yakınınızdaki bir kişi ile eş olarak her seferinde verilecek yönergelere uygun sohbet etmeniz bekleniyor.” der. Yönergeler şöyledir; hobilerinizden söz edin, en son izlediğiniz filminden söz edin, en son izlediğiniz tiyatro oyunundan söz edin, en son okuduğunuz kitaptan bahsedin, en beğendiğiniz yazardan söz edin, en sevdiğiniz şairden söz edin. Lider her yönergeden sonra müzik verir ve her seferinde bir başkası ile konuşmalarını söyler.

6. Etkinlik:

Lider katılımcıları üç gruba ayırır. Onlara parazit oyunu oynayacaklarını söyler. Lider oyunu “Üç paralel sıra oluşturun ve grup arkadaşlarınız ile yan yana olacak şekilde durmanız bekleniyor. Her grup arasında üç adımlık mesafe olmalı. Grupların başındaki kişilere birer cümle söylenecek ve o grup o cümleyi üçüncü gruba söylemeye çalışacak, tabi bu esnada ortadaki grup olabildiğince gürültü yaparak iki grubun anlaşmasına engel olmaya çalışacak.” şeklinde açıklar ve oyun başlatılır. Lider gruplara Murathan Mungan’ın kitaplarından cümleler söyler. Rol değiştirilerek oyun tekrar oynanır.

Kullanılan cümleler;

“Ceyla’dan daha çok ağlamaya çalışıyorum.”

“Dayımın kızı Asuman, çok güzel film ve roman anlatıyor akşamları.”

“Bir gün ben de keşfedilecek miyim?”

“Fotoğraflar yitirilmiş anları belgeler.”

“Gözlerini koruyamayanların zamanla bakacak fotoğrafları da kalmaz.”

Ara Değerlendirme:

Lider çemberdeki katılımcılara “Şimdi tek tek her bir arkadaşınız ile ilgili neler öğrendiğinizi söylemeniz bekleniyor sizlerden. Sağdan başlayalım.” der ve katılımcıların paylaşımlarını dinler.

Canlandırma:

7. Etkinlik:

Lider üçerli gruplar oluşturur. Gruplara “Taşrada önemli bir görevde çalışan birisi olarak işiniz gereği bazı düşmanlar edindiniz. Eşiniz ve oğlunuzu başkente akrabalarının yanına göndereceksiniz çünkü hayatlarının tehlikede olduğunu düşünüyorsunuz. Oğlunuz henüz ilkokul ikinci sınıfa başlayacaktı ve apar topar gönderiyorsunuz. Oğlunuz ve eşiniz sizin de onlarla gitmenizi istiyor çünkü onlar da sizin için endişeleniyorlar.” açıklamasını yapar. Canlandırmalar izlenir ve üzerine konuşulur.

8. Etkinlik:

Lider katılımcılara ikili olmalarını söyler. Bir baba ve ortaokul çağlarında bir çocuk arasında geçen bir durum üzerine canlandırma yapacaklarını açıklar.

Dramatik durum: 1970 yılıdır. Çocuk babasından fotoğraf makinesi almasını istemektedir. Oysa babaya göre bu istek anlamsızdır. Ailenin ekonomik bir sıkıntısı yoktur. Canlandırmalar izlenir ve üzerine konuşulur.

9. Etkinlik:

Lider katılımcıları üçlü grup yapar. Gruplara “15 yaşlarında bir çocuk tek başına dışarı çıkmak ister, ne de olsa küçük bir kentte yaşamaktalar oysa ailesi yalnız çıkmasına izin vermez.” dramatik durumu verilir. Canlandırmalar izlenir ve bir çocuğun hangi koşullarda dışarı yalnız çıkmasına dair kaygı duyulur? sorusu etrafında durum tartışılır.

10. Etkinlik:

Lider katılımcılardan ikili oluşturmalarını ve aralarında A-B belirlemelerini söyler. A’ların üniversitede tiyatro bölümünde okumak isteyen genci B’lerin ise hukuk

dışındaki bölümlerin işe yaramaz olduğunu düşünen babalarını canlandırmaları söylenir. Canlandırmalar sırasıyla izlenir. Baba ve gencin durumu üzerine konuşulur.

Değerlendirme:

1. Arkadaşlarınızın adlarını öğrendiniz mi?
2. Sizce iletişim kurmanın öğrenme sürecine etkisi var mı, neler?
3. Murathan Mungan'ın yaşamına dair bu atölyede keşfettiğiniz bir olaydan söz ediniz.

Yazılı kağıtlar katılımcılara dağıtılır ve doldurmaları söylenir. Tek tek katılımcılardan kendi yazdıklarını okumaları söylenir. Üzerine konuşulur ve oturum sonlandırılır.

İkinci oturum

Ders: Yaratıcı Drama

Konu: Güven ve Uyum

Teknikler: Rol oynama, Doğaçlama, Eş zamanlı doğaçlama

Grup: 3 Erkek ve 11 Kadın, Yetişkin

Araç-Gereç: Kağıt, kalem, Paranın Cinleri, Harita Metod Defteri

Süre: 60+60+60 dk.

Kazanım:

1. Güven duygusunun grup çalışmalarına etkisini ifade eder.
2. Uyumun grup çalışmasına etkisini ifade eder.
3. Murathan Mungan'ın yaşamındaki bazı dramatik durumları keşfeder.

Isınma-Hazırlık:

1. Etkinlik:

Lider katılımcılara mekanda serbest yürümelerini söyler. Ardından “Birbirinizle uyumlu yürümeye çalışmalısınız. Bu esnada hiç konuşmamalı ve yalnızca gözlemleyerek uyumu yakalamaya çalışmalısınız. Yürüme hızınızı içinizden herhangi biri istediği zaman değiştirebilir şöyle ki; sizler hızla yürürken içinizden bir kişinin yavaşladığını gördüğünüz anda o kişiye uymaya çalışın ve aynı şekilde hızlanan bir kişi gördüğünüzde de hızlanın.” yönergelerini verir. Etkinlik bir süre devam eder.

2. Etkinlik:

Lider katılımcılara mekanda serbest yürümelerini ve bu sırada vereceği yönergelere uygun davranmalarını söyler. Liderin yönergeleri “Konuşmadan karşılaştığımız kişilere baş hareketi ile selam veriyoruz, dirseklerimizi dokundurarak, dizlerimizi dokundurarak, ayak ucumuzla, omuzlarımızla, ayak topuğumuzla selam vermeye devam ediyoruz.” şeklindedir.

3. Etkinlik:

Lider katılımcılara köpek balığı oyunu oynayacaklarını söyler. Oyunun kurallarını “Bir gönüllü ebe seçiyoruz, ebe bir köpek balığıdır, diğerleriniz müzikle dans eden küçük balıklarsınız müzik durduğunda ikili sırt sırta verenler yenilmekten kurtulacaklardır.” şeklinde açıklar. Lider “Dans ederken yönergeleri dikkatli dinleyelim ve yönergelere uygun davranalım.” açıklamasını yapar. Yönergeler “Kol kola girenler, üçlü eş olanlar, dörtlü sarılabilenler vb. kurtulur.” şeklindedir.

4. Etkinlik:

Lider katılımcılara ikili olmalarını söyler. Eşlerin A-B oluşturmalarını, A'ların gözlerini kapatmalarını, B'lerin de sağ elleri ile A'ların belinden sol elleri ile de A'ların sol elinden tutmalarını ve o şekilde mekanda dolaştırmalarını açıklar. Roller değiştirilerek oyun tekrar edilir.

5. Etkinlik:

Lider katılımcılara kurt-kuzu oyunu oynayacaklarını söyler. Bunun için tek bir sıra oluşturulacağını iki gönüllünün seçileceğini ve gönüllülerden birinin kurt olarak sıranın başına diğerinin ise kuzu olarak sıranın sonuna geçeceğini açıklar. Katılımcılar birbirlerinin bellerinden tutacaklardır. Görevleri hiç kopmadan kuzuyu korumaktır. Oyun bir kaç kez oynanır.

6. Etkinlik:

Lider katılımcılara mekanda serbest yürümelerini ve bu esnada vereceği yönergelere uygun hareket etmelerini açıklar. Yönerge “İkili olalım, A-B belirleyelim, A’lar B’lerde bir nokta belirleyerek o noktayı kaybetmeden yürüyeceklerdir.” şeklindedir. Oyun bir sonraki turda dörtlü, beşerli grup olarak ve son turda da tüm grup şeklinde oynanır.

7. Etkinlik:

Lider katılımcılara üçlü grup olmalarını ve bir “İş” bularak bu işi uyumlu bir biçimde yapmalarını söyler. Gruplara hazırlanmaları için yetirince süre verilir. Gruplar sırasıyla izlenir.

Ara Değerlendirme:

Lider katılımcılara neler hissettiklerini sorar. Etkinliklerde uyumlu hareket etmenin önemi konusunda neler düşündüklerini sorar. Yanıtlar alınır ve canlandırmaya geçilir.

Canlandırma:

8. Etkinlik:

Lider katılımcılara çemberde toplanmalarını ve en yakınlarındaki bir kişi ile eş olmalarını söyler. Lider gruplara “A’lar; sana güvenebileceğimi sanmıştım, diyerek canlandırmayı başlatacaklar. Kim olarak ne konuda çatışma durumu oluşturduğunuz sizler karar vereceksiniz.” açıklamasını yapar. Gruplar izlenir. Lider katılımcılara kişilerin hangi durumlarda birbirlerine güven duyma ihtiyacı duyduklarını sorar, bu soru etrafında tartışılır.

9. Etkinlik:

Lider katılımcıları ikili grup yapar. Gruplara “İlkokul çağlarında bir çocuğunuz. Taşrada küçük bir kentte yaşamaktasınız. Babanız size pahalı bir oyuncak tren aldı. Siz treni okula götürüp arkadaşlarınıza da göstermek istiyorsunuz. Oysa anneniz buna sıcak bakmıyor çünkü raylardan bir tanesi kaybolursa oyuncuğunuz bir daha kullanılamaz hale gelecektir.” durumunu canlandırmalarını söyler. Gruplar izlenir. Lider anne ve çocuk arasındaki bu durum ve olası sonuçları hakkında fikirlerini sorar. Durum üzerine tartışılır. Lider bu durumun Murathan Mungan’ın çocukluğunda yaşadığı ve üzerinde büyük etki bırakmış bir anısı olduğunu açıklar.

10. Etkinlik:

Lider katılımcıları ikili grup yapar. Gruplara doğaçlama durumlarını dağıtır.

Siz asil bir aileden gelen tanınmış bir hukukçusunuz. Bir süredir oğlunuzla dargınsınız. Tek çocuğunuz var ve onun tiyatro bölümünde okumasını istemiyorsunuz. Oğlunuzu gördünüz ve ona “Seninle konuşmak istediğim bir konu var” diyerek başladınız.

Siz bir süredir babanızla sıkıntılar yaşıyorsunuz ve dargınsınız. 18 yaşlarında bir gençsiniz. Üniversite için paraya ihtiyacınız var ve iş bulup çalışmaya karar verdiniz. Babanız asil bir aileden gelen tanınmış bir avukat. Karşılaştınız ve size “Seninle konuşmak istediğim bir konu var” diyerek başladınız.

Canlandırmalar izlenir ve lider katılımcılara baba ve genç olarak üniversite bölüm seçimi konusunda canlandırma yaparken neler hissettiniz? Bu soru etrafında tartışılır. Lider bu durumun yazarın yaşadığı önemli bir anısı olduğunu açıklar.

11. Etkinlik:

Lider katılımcılara altılı grup olmalarını söyler. Onlara “Sizler bir cezaevinde aynı hücrede kalan tutuklular ve onlardan sorumlu gardiyanlarsınız. İçinizden biri büyük bir aşiretin asil bir üyesi, hiç Türkçe bilmiyor, başka bir dilde konuşmak ise yasaklanmış. Sene 1925. Gardiyanlar ve mahkumlar arasında bir tartışma çıkıyor.” Dramatik durumunu verir. Grupların canlandırmaları izlenir ve lider katılımcılara “Hiç Türkçe bilmeyen, asil bir aileden gelen kişinin cezaevinde bulunma sebebi ne olabilir? Bu kişinin dil sorunu nedeniyle tartışmalara katılamamış olması onda nasıl bir duygu yaratmış olabilir? Sorularını sorarak tartışmalarını sağlar. Lider bu durumun yazarın dedesi Faris’in başına geldiğini ve gerçek bir olay olduğunu açıklar.

Değerlendirme:

12. Etkinlik:

Lider katılımcılara üzerinde,

- Etkinliklerde uyumlu hareket etmenin çalışmaya nasıl bir katkı sunduğunu düşünüyorsunuz?
- Grup içerisinde güven duygusunun size katkıları nelerdir?
- Murathan Mungan’ın yaşamındaki dramatik durumların yaratıcı drama sürecinde deneyimlemek konusunda neler söylersiniz?

13. Etkinlik:

Lider katılımcılardan bu oturumda yazar Murathan Mungan’a dair farkındalıklarını ikiye sessiz, sözsüz, hareketsiz bir beden formu ile göstermelerini söyler. Lider gruplara dokunarak düşünce izleme tekniği ile katılımcıların düşüncelerini de alır. Durum üzerine konuşulur.

Üçüncü Oturum

Ders: Yaratıcı Drama

Konu: Murathan Mungan’ın Çocukluğu

Teknikler: Rol Oynama, Doğaçlama, Fotoğraf karesi, Donuk İmge, Düşünce

İzleme Tekniği

Grup: 3 Erkek ve 11 Kadın, Yetişkin

Araç-Gereç: A4 kağıtlar, kalem, Paranın Cinleri, Harita Metod Defteri

Süre: 60+60+60 dk.

Kazanım:

- Murathan Mungan’ın çocukluğuna ilişkin bilgi sahibi olur.
- Murathan Mungan’ın çocukluğunun yazarlığına etkisini fark eder.
- Murathan Mungan’ın sinemaya ilgisini fark eder.
- Murathan Mungan’ın çocukluğunu tarihsel süreçler etrafında keşfeder.

Isınma-Hazırlık:

1. Etkinlik:

Grup çemberdedir. Liderin yönergesi ile katılımcılar mekanda serbest bir şekilde yürürler. Lider katılımcılara serbest yürürlerken çeşitli yönergeler vereceğini ve bu yönergelere uygun hareket etmelerini açıklar. Lider ilk olarak katılımcılara “Üç yaşlarındasınız ve yüzünüz duvara dönük bir biçimde hiç bilinmeyen bir dilde hiç durmadan konuşuyorsunuz.” yönergesini verir. Yeterince süre verir ve diğer yönergeyi vermeden önce serbest olarak yürümelerini söyler. İkinci olarak “Beş yaşlarındasınız ve karşınızda bir geyik var. Evinizin avlusundasınız ve hiç göz kırpmadan geyiğe bakıyorsunuz, aşk gibi kör olmuşçasına bakmaya devam ediyorsunuz.” yönergesini verir. Lider katılımcılara mekanda tekrar serbest yürümelerini söyler. Lider bu defa “Yürürken her alkış sesinde durmanız ve en yakınınızdaki kişiye “Bir şey olmaz oğlum, bir şey olmaz!” diyerek yürümeye devam etmeniz bekleniyor. Daha sonra lider katılımcılara

tekrar yürümelerini ve alkış sesi ile durmalarını ve kendilerine en yakın kişiye dönerek “Yangında ilk kurtarılacak değildim, demek anne!” diyerek yürümeye devam etmelerini söyler. Son olarak lider katılımcılara “Alkış sesini duyduklarında durmalarını ve kendilerine en yakın kişiye dönerek ellerini sanki gökyüzünü işaret ediyormuş gibi yukarı kaldırmalarını ve “Anne bak şu bulut bir benziyor değil mi?” diyerek yürümeye devam etmelerini söyler.

Ara Değerlendirme:

Lider katılımcılara bu etkinlikte kendinizi hangi yaşlarda hissettiniz? Hangi duygulara kapıldınız? Neler deneyimlediniz? sorularını sorarak her bir sorunun yanıtlarını dinler.

Canlandırma:

2. Etkinlik:

Lider katılımcılara “Küçük bir çocuk olduğunuzu ve eskiden yaşadığınız evin avlusunda bir su kuyusu olduğunu hayal edin. Şimdi sizlerden o kuyudan kendi çocukluğunuza ait hatırlayabildiğiniz, arkadaşlarınızla paylaşırken sizi rahatsız etmeyecek ilk anınızı, çekip çıkarmanız bekleniyor. İpi daha derinlere sarkıtmaya ve en dipteki anınızı bulmaya çalışın. Hatırlayanlar o anıya ait bir beden formu oluşturarak mekanda bekleyebilirler. Bu sırada oluşturduğunuz beden formuna uygun duygunuzu ifade eden bir cümle düşünmeniz ve sizlere dokunulduğunda o ifadeyi sesli olarak söylemeniz beklenmektedir. Lider katılımcılara dokunarak duygularını ifade etmelerini sağlar.

3. Etkinlik:

Lider katılımcılara mekanda herhangi bir yere oturabileceklerini söyler. Katılımcılara kağıt, kalem dağıtır ve “Bir çocuk olarak sinemaya çok düşkünsünüz, sinemaya ve film yıldızlarına dair hemen her şeyi yakından takip ediyorsunuz. Sık sık da film yıldızlarına mektuplar yazarak imzalı fotoğraflarını istiyorsunuz. Mektubunuza “Ben sizin binlerce hayranınızdan biriyim.” sözleri ile başlamalısınız.” yönergesini verir. Katılımcılara yeterince süre verilir. Mektuplar mekanın ortasına bırakılır. Lider katılımcılara “Mektuplardan istediğiniz bir tanesini alın ve mekanda serbestçe yürürken içinizden okuyun.” yönergesini verir. Bir süre sonra lider katılımcılara “Mektuplarınızı okudukça birbirinizle değiştirin.” yönergesini verir. Tüm mektuplar okunduğunda etkinlik sona erdirilir.

4. Etkinlik:

İkili gruplar oluşturulur. Gruplardan A- B olmaları istenir. A'lara “İlkokula giden bir çocuksunuz. Sinema ve tiyatroya tutkun bir çocuk olarak sevdiğiniz sanatçılara mektuplar yazıyor ve imzalı fotoğraflarını topluyorsunuz. Okuldan eve döndünüz ve pencerenin eşiğinde açılmış mektubunuzu gördünüz. Oysa mektuplarınızın açılmasından hiç hoşlanmıyorsunuz.

B'lere ise “Siz bir annesiniz ve ilkokula giden bir oğlunuz var. Oğlunuz sinemaya ve tiyatroya çok düşkün. Sevdiği film artistlerine mektuplar yazıyor ve onlardan gelen imzalı fotoğrafları sevinçle karşılıyor. Bu sevinci görmek çok hoşunuza gidiyor. Oğlunuz ise mektupları açmanızdan hiç hoşlanmıyor.

Grupların aynı anda eş zamanlı doğaçlama yapımları söylenir. Tüm gruplar izlenir ve etkinlik sona erdirilir.

5. Etkinlik:

Üçerli gruplar oluşturulur. Gruplara kağıtlara yazılı dramatik durumlar verilir. Verilen dramatik durum; Siz bir ailesiniz. Çocuğunuz ilkokul çağlarında ve sinemaya çok düşkün. Çocuk tüm aile olarak sinemaya gitmeyi çok istiyor ancak baba kabul etmiyor. Gruplara yeterince süre verilir. Her grup sırasıyla izlenir.

6. Etkinlik:

Grup çemberde toplanır. Lider katılımcılara iç içe iki çember oluşturmalarını ve çemberde karşılıklı olarak birbirlerinin yüzlerini görecektir. Lider katılımcılara “A’ların küçük bir ilkokul çocuğu olarak; Anne benim kimliğimde neden anne adım Muazzez?” sorusunu sorarak canlandırmaya başlamalarını söyler. Tüm grup eş zamanlı doğaçlar. Liderin işareti ile gruplar durur. Lider tek tek gruplara dokunarak o grubun canlandırmasını tüm grubun izlemesini sağlar. Tüm gruplar izlendiğinde etkinlik sona erdirilir.

7. Etkinlik:

Lider gruba “Mekanda birbirinize olabildiğince yakın durmanız beklenmektedir, mutlaka birilerine az da olsa temas etmeniz gerekiyor. Az sonra sizlere çeşitli yönergeler verilecek ve sizlerden o yönergelere uygun tepkiler vermeniz söylenecek.” der ve devam eder. “Bir ilkokul çocuğu olduğunuzu hayal etmeniz isteniyor. Çok istediğiniz bir şey için annenize ısrar ediyorsunuz. İzinizden biri öne çıkarak o çocuk olarak bir istekte bulunuyor diğerleri de birbirlerine temas edecek kadar yakın bir biçimde o isteğe uygun heykel formu oluşturuyor. Liderin her parmak şıklatma hareketi ile gruptan bir kişi öne çıkarak isteğini söyleyecek ve bu durum tüm grup öne çıkarak istekte bulunana kadar devam edecektir.” der ve etkinliği başlatır. Her istekten sonra tüm grubun heykel formu alması beklenir ve bir göz atılır.

8. Etkinlik:

Lider katılımcılara beşerli grup olmalarını söyler. Gruplara “Ford 58’ marka aracınızla babanızın işi için tüm aile kasabalara doğru yola çıktınız. Siz ilkokul çağınızdasınız. Birdenbire bir araç önünüzü kesiyor ve içinden babanızın düşmanlarının büyük oğlu Aziz çıkıyor.” dramatik durumunun yazılı olduğu kağıtları dağıtır. Lider tüm grupları dolaşarak her birine farklı bir kişinin gözünden bu dramatik anı canlandırmalarını söyler. Birinci gruba çocuğun gözünden, ikinci gruba babanın gözünden, üçüncü gruba annenin gözünden, dördüncü gruba da Aziz’in gözünden canlandırma yapmalarını söyler. Gruplara hazırlanmaları için yeterince süre verilir ve tüm gruplar sırasıyla izlenir.

9. Etkinlik:

Lider katılımcılara “Mardin’de bir parti konuşması için babanızın yanında kürsüde bekliyorsunuz. Tam o sırada güvenlik görevlileri gelerek sizi sahneden uzaklaştırıyorlar. Oysa siz o sahnede olmak ve alkışları selamlamak istiyordunuz.” açıklamasını yapar. Ardından “Tüm grup olarak bir fotoğraf karesi oluşturmanız bekleniyor sizden. Fotoğraf karesi için sırasıyla kendisini hazır hisseden katılımcıların gelerek fotoğrafa dahil olmasını ve fotoğrafı tamamlaması gerekiyor.” açıklamasını yapar. Lider tüm fotoğraf tamamlanana kadar bekler ve etkinliği sürdürür. Lider işaret verdiğinde fotoğraf canlanır ve katılımcılar doğaçlama yapar. Liderin ikinci işareti ile fotoğraf tekrar donar.

Değerlendirme:

10. Etkinlik:

Lider katılımcılara mekanda uygun bir yerlere oturabileceklerini söyler. Katılımcılara A4 kağıtlar ve kalemler dağıtır. Ardından lider katılımcılara “Siz Mardin’de yaşayan köklü bir ailenin tek çocuğusunuz. Babanızın işi sebebiyle sık sık köy ve kasabaları geziyorsunuz. Oralarda gördüğünüz, tanıklık ettiğiniz olaylardan esinlenerek bir tiyatro sahnesi yazmak istiyorsunuz.” yönergelerini verir. Tüm katılımcılar hazır olduklarında lider katılımcılara beşerli grup oluşturmalarını ve yazdıkları metinleri birleştirerek bir canlandırma oluşturmalarını söyler. Gruplara hazırlanmaları için yeterince süre verilir. Her grup sırasıyla izlenir ve üzerine konuşulur.

11. Etkinlik:

Lider beşerli gruplar oluşturmalarını ister. Mekanın ortasına bir biblo, süs eşyası bırakır ve katılımcılardan bu nesne üzerine fantastik bir öykü oluşturmalarını ve ardından bu öyküyü canlandırmalarını söyler. Gruplara hazırlanmaları için yeterince süre verilir. Tüm gruplar izlenerek üzerine konuşulur.

12. Etkinlik:

Lider gruptan üçerli gruplar oluşturmalarını ister. Lider gruplara “Tüm atölyeyi düşünerek Murathan Mungan’ın çocukluğuna ait deneyimlediğiniz dramatik durumların yazarın sanatına etkisini taşıyan izleri düşünmeniz ve bunu bir sanat dergisi için kaleme almanız bekleniyor sizden.” açıklamasını yapar. Tüm gruplar sırasıyla dinlenir. Oturum alkışlarla sonlandırılır.

Dördüncü Oturum

Ders: Yaratıcı Drama

Konu: Murathan Mungan’ın Babası İle İlişkisi

Teknikler: İç Ses Tekniği, Rol Oynama, Doğaçlama, Eş zamanlı Doğaçlama

Grup: 3 Erkek ve 11 Kadın, Yetişkin

Araç-Gereç: A4 kağıt, kalemler, Paranın Cinleri, Harita Metod Defteri

Süre: 60+60+60 dk.

Kazanım:

1. Murathan Mungan’ın babası ile ilişkisini fark eder.
2. Murathan Mungan’ın yaşamındaki dramatik durumların sanatına etkisini yorumlar.

Isınma-Hazırlık:

1. Etkinlik:

Tüm grup çemberdedir. Sağa dönük bir şekilde dururlar. Aralarında iki adımlık boşluk bırakarak çemberi genişletirler. Lider katılımcılara “Ona kadar sayılacak ve sayma işlemi tamamlanana kadar sizler hiç yerinizden kımıldamadan, adım atmadan öndeki arkadaşınızı yakalamak, bu sırada da arkadaki arkadaşınıza da yakalanmamak durumundasınız.” diyerek oyunu başlatır.

2. Etkinlik:

Grup çemberde toplanır. Ardından mekanda serbest yürüyüşlere geçilir. Lider katılımcılara “Sizlere çeşitli beden formları içeren yönergeler verilecek ve sizlerden bu yönergelere uygun beden formu oluşturmamızı beklenecektir.” der. Lider sırasıyla *Baba, ünlü, avukat, çocuk, kaçış, kovalamaca, küsme, kararlı, gidiyorsun işte o kadar!, güçlü, evden kovulma, sır, kinlenme, kelepçeli, postal sesleri, kucaklaşma, sokakta protesto yürüyüşleri, nefretle bakış, güç, kucaklaşma, bir oğlunuz oldu!, yönergelerini verir. Her sözcükten sonra katılımcıların hazırlanmaları için yeterince bekler.*

Ara Değerlendirme:

Lider katılımcılara “Yazarın yaşamında öne çıkan hangi durumlar irdeleniyor olabilir? sorusu etrafında tartışılır. Tüm katılımcılar dinlenir.

Canlandırma:

3. Etkinlik:

Lider katılımcılara beşerli gruplar oluşturmalarını söyler. Lider her gruba “Yıl 1962, Mardin’desiniz. Kentin tanınmış bir ailesinden ünlü bir avukatsınız. Hasta yatağınızda yatıyorsunuz. Sokaktan protesto sesleri yükseliyor. Kapı çalınıyor. Kapıda postalları ile rütbeli ve öfkeli askerler sizi götürmeye geliyorlar. Bu dramatik durumu 7 yaşında bir çocuğun gözünden canlandıralım.” yazılı kağıtları dağıtır. Lider gruplara canlandırmalarını önce sözlü ardından sözsüz canlandırmalarını söyler. Tüm gruplar izlenir ve canlandırmalar üzerine konuşulur.

4. Etkinlik:

Lider katılımcıları beşerli grup yapar ve gruplara “Kara Tren’desiniz. Babanız cezaevinden çıkar ancak bu kez de askere alınır. Mardin’den Edremit’e anneniz ve siz de iki yanında iki askerle elleri kelepçeli babanızla birlikte gidersiniz.” açıklamasını yapar. Lider gruplardan bu durumu yansıtan sessiz, sözsüz üç beden formu oluşturmalarını ister. Tüm gruplar sırasıyla izlenir. Canlandırmalar üzerine konuşulur.

5. Etkinlik:

Lider tüm grubu ikiye böler, karşılıklı dizilirler. İç ses tekniği kullanılarak bir kişinin karar vermesi için karşılıklı fikirler verilecektir. Lider dramatik durumu açıklar “Mardin’de sanat tutkunu bir genç, evinin balkonundan sarkmış günlük gazetelerin gelip gelmediğini öğreneceği sırada iki kişi görür; iki yabancı, biri ünlü yönetmen Halit Refiğ’dir, genç hemen tanır. Koşup tanışmak, keşfedilmek ister ama gururu ve çekingenliği engel olur, keşfedilmek için çay bahçesine kadar takip eder yabancıları. Bir masa ötedeler, genç etraflarında dolanır.” yönergesini vererek bir katılımcının ikiye bölünmüş katılımcıların görüşlerinin arasından geçerek konuşup konuşmamaya karar vermeye çalışır.

6. Etkinlik:

Lider katılımcılara ikili grup oluşturmalarını ve mekanda istedikleri bir yerde kalmalarını söyler. Lider katılımcılara “Urfa’dasınız. Evinizde uyuyorsunuz. Sabahın ilk saatleri ve babanız sobayı dolduruyor ancak yıllardır alışık olduğunuz biçimde değil kızgın ve gürültü çıkararak yapıyor. Bir süredir babanızla küssünüz. Bir an bakışlarınız karşılaşıyor.” açıklamasını yapar. Lider tüm grupların bu anı beden dilleri ile hiç sözcük kullanmadan canlandırmasını söyler. Tüm gruplara sırasıyla bakılır ve konuşulur.

7. Etkinlik:

Lider gruptan ikili olmalarını ister. Lider gruplara “17 yaşındasınız ve lise sondasınız. Okuldan eve geldiniz ve çalışma masanızdaki kilitli çekmecenin kırık olduğunu ve içindeki mektuplarınızın alınmış olduğunu fark ettiniz. Evde yalnızca anneniz var.” açıklamasını yaparak eş zamanlı doğaçlamalarını söyler. Lider işaret verdiğinde gruplar durur ve liderin dokunduğu grup canlandırmasına devam eder. Böylelikle tüm gruplar izlenir.

8. Etkinlik:

Lider katılımcılara üçerli gruplar oluşturmalarını söyler ve ardından gruplara “17’sinde bir gençsiniz, lise son sınıftasınız. Yıl 1972 ve siz bir süredir Urfa’da yaşıyorsunuz. Okuldan eve geldiniz. Bu sırada evde anneniz ve eskiden beri ailenizle husumeti olan bir kadın kahve içmekteler. Kadın bir anda “Buldunuz mu Muro’nun gerçek annesini?” diye sorar ve hızlıca evi terk eder. Çocuk ve annesi baş başadır ve çocuk annesinden bir açıklama bekler. O kadın ne söylemek istemiştir. Annem sen değil misin? diye soracaktır genç.” açıklamasını yapar. Tüm gruplar izlenir ve canlandırmalar üzerine konuşulur.

9. Etkinlik:

Lider katılımcılara dörderli grup oluşturmalarını söyler ve “Duygularınız bir sarkacın ucunda salınmakta gibi hissediyorsunuz. Küsmek ve hayata delice tutunmak arasında gidip geliyorsunuz. Sizlerden bu iç çatışma durumunu içeren bir canlandırma yapmanız beklenmektedir.” yönergesini verir. Tüm gruplar izlenir ve canlandırmalar üzerine konuşulur.

10. Etkinlik: (Rüya düzeni ile canlandırma)

Lider dörderli gruplar oluşturur ve gruplara “Mardin’lisiniz ve uzun yıllardır gidip göremediniz. Çocukluğunuzun geçtiği kenti çok özlediniz ve rüyanızda Mardin’in sokaklarında dolaştığınızı görüyorsunuz. Abbaralardan koşarak birini aradığınızı ve tam

karşı karşıya kaldığınızda onun size arkasını dönerek gittiğini gördünüz.” açıklamasını yapar. Gruplar canlandırmalarını yapar, canlandırmalar üzerine konuşulur.

11. Etkinlik:

Lider katılımcılardan altılı gruplar oluşturmalarını ister. Lider katılımcılara “İstanbul’a öz anneniz ile tanışmaya gideceksiniz. Anneniz Muazzez, teyzeniz ile birlikte anneannenizle yaşıyor. Uzun süredir psikolojik tedavi gören Muazzez’in sağlığı için bu ziyaretinizde kiracı olarak tanıştırlacaksınız. Sizlerden bu durumu üç aşamada canlandırmanız beklenmektedir. Sırasıyla tanışma öncesi, o an ve evden ayrıldıktan sonraki süreç. Canlandırmaları yaparken her katılımcının tek bir sözcük ya da cümle kurduğu bir çalışma olması gerekmektedir.” açıklamasını yapar. Canlandırma ilk turda tüm grupların tanışma öncesini canlandırması ve ardından yine tüm grupların tanışma anını canlandırması ve son olarak tüm grupların evden ayrıldıktan sonraki süreci canlandırması şeklinde ilerler. Gruplara hazırlanmaları için yeterince süre verilir ve her grup sırasıyla izlenir.

12. Etkinlik:

Lider katılımcılara beşerli gruplar oluşturmalarını söyler ve “Sanatseverler Derneği’nde ünlü yazarlar ile birlikte en genç konuşmacı olarak davet edildiniz. Salon tıka basa dolu. Konuşma başladığı sırada uzun süredir küskünlük yaşadığınız babanızı salona girerken gördünüz. Şimdi sizlerden iki tane sessiz, sözsüz ve hareketsiz heykel formu oluşturmanız beklenmektedir, birincisi baba gelmeden önceki bir ana ait olsun ikincisi ise tam babanın geldiği, genç yazar, şairin babasını gördüğü an olsun.” açıklamasını yapar. Her grup art arda iki donuk imgeyi canlandırır.

13. Etkinlik:

Lider katılımcılara altılı gruplar oluşturmalarını söyler ve “Acil servistesiniz. Babanız içerde ve anneniz, halanız, babanızın yeni eşi ve üvey oğlu da orada. Hemşire geldi ve yalnızca bir kişi girebilir dedi. Babanızın üvey oğlu kapıya doğru atıldı.” açıklamasını yapar. Gruplara hazırlanmaları için yeterince süre verilir ve her grup sırasıyla izlenir. Canlandırmalar üzerine tartışılır.

Değerlendirme:

14. Etkinlik:

Lider katılımcılara birer A4 kağıt ve kalem dağıtarak onlara

- Murathan Mungan’ın babası ile ilişkisine dair aklınızda kalanlar nelerdir?
- Dramatik durum: tanımını verilir. Yazarın yaşamındaki dramatik durumların sanatına etkisini kısaca tartışınız.
- Yazar ve babasının ilişkisi hakkında neler söylediniz?

Beşinci Oturum

Ders: Yaratıcı Drama

Konu: Murathan Mungan’ın Otobiyografik Kitaplarındaki Dramatik Anlar

Teknikler: Rol Oynama, Doğaçlama, Büyük Grup Doğaçlaması

Grup: Yetişkin, 3 Erkek ve 10 Kadın

Araç-Gereç: İp, A4 kağıtlar, kalemler, Paranın Cinleri, Harita Metod Defteri

Süre: 60+60+60 dk.

Kazanım:

1. Murathan Mungan’ın otobiyografik kitaplarındaki dramatik anları keşfeder.
2. Murathan Mungan’ın otobiyografik kitaplarındaki “yazmaya” dair düşüncelerini keşfeder.

Isınma-Hazırlık:

1. Etkinlik:

Lider katılımcılara mekanda serbestçe yürümelerini söyler ve “Taşrada bir kentin tek caddesinde yürüdüğünüzü düşünün. Henüz 15-16 yaşlarındasınız. O tek caddede arkadaşlarınızla turluyorsunuz. Kızlarla turlamanın ayıp sayıldığı zamanlardasınız. İlk turda tek başınıza, ikinci turda ikili, üçüncü turda üçlü ve dördüncü turda dörtlü tur atıyorsunuz. Başka bir caddesi olmayan küçük bir kenttesiniz.” yönergesini verir. Lider bir süre sonra yürüdükleri alanı daraltır. Biraz daha daraltır. Sonra tekrar alanı genişletir ve tekrar daraltır. Bu sırada “Bu genç başka bir şehirde olmayı hayal ediyor, sinemaya düşkün bir çocuk olarak sinemanın kandırdığı bir çocuksunuz, büyük kentlere dair hayalleriniz var ve yürürken hayal kurmaya devam ediyorsunuz.” yönergelerini verir.

2. Etkinlik:

Başlıyor, nelerden? oyunu oynanır. Grup çemberdedir. Lider katılımcılara “Taşrada yaşayan ve sinema ve tiyatroya düşkün lise çağlarındaki gençler olarak caddede turlamaktan sıkıldınız ve bir araya gelerek oyun oynayarak vakit geçirmeye karar verdiniz.” açıklamasını yapar. Lider oyunu üç kez el çırttıktan sonra iki kez parmak şıklatarak oynandığını hatırlatır. Hareketler yapılırken aynı zamanda “Başlıyor! Nelerden? Ankara’daki sinema salonlarından” yönergesini verir ve kendisi bir sinema salonu ekleyerek sıranın yanındakine geçtiğini ifade eder. Oyun ikinci turda “Ankara’daki tiyatro salonlarından” şeklinde devam eder.

3. Etkinlik:

Düğüm çözme oyunu oynanır. Lider katılımcılara “Taşradaki gençler olarak yeni oyunu oynamak üzere toplandınız. Televizyon ve internetin olmadığı, radyolu zamanlardasınız. Tüm grup alanın ortasında birbirinize yakın bir konumda duruyorsunuz, ilk önce sol ellerinizi havaya kaldırıyorsunuz ve bakmadan birileri ile rastgele el ele tutuşuyorsunuz, ardından sağ ellerinizi havaya kaldırarak bir başka el ile tutuşuyorsunuz. Sizden beklenen düğümü çözmenizdir.” açıklamasını yapar. Bir süre sonra lider katılımcılara hiç konuşmadan düğümü çözmelerini söyler.

Ara Değerlendirme:

Lider katılımcılara “Taşradaki gençlerin yaşadığı kısıtlanmışlık hissi, hayal kurmak, objeler ve yazarlık arasındaki ilişki üzerine düşünceleriniz nelerdir? Tüm katılımcılar dinlenir.

Canlandırma:

4. Etkinlik:

Lider katılımcılara serbest yürümelerini söyler. Ardından ikili olmalarını ve A-B belirlemelerini açıklar. “Geçmişten söz ediyorsunuz. Birlikte olduğunuz anlardan birinde yaşadığınız bir olay üzerine yıllar sonra tartışmaya başladınız. Aynı aileden kişilersiniz. Kim olduğunuza karar verin. Olaydaki “Gerçeklik” konusunda anlaşılamıyorsunuz çünkü ikiniz de hatırladığınız şeyin gerçekliğinden eminsiniz. Eşler rol değiştirerek tekrar canlandırılır.

Lider başka bir ikili oluşturulmasını söyler. A-B’ler belirlenir. Bu kez katılımcıların “Gerçeğin değişebilir doğası” üzerine tartışan iki kişi oldukları açıklanır. Tüm canlandırmalar izlenir. Canlandırmanın konusu üzerine konuşulur.

5. Etkinlik:

Katılımcılara üzerinde “Hayatın gezdiğim bütün sokaklarını kitaplarıma aldım.” cümlesinin yazılı olduğu kağıtlar dağıtılarak onlardan “Kendi hayatlarında gezdikleri sokaklardan, dramatik anlardan birini yazmaları söylenir. (Lider dramatik kavramının tanımını kağıtlara önceden yazmıştır.)

Katılımcılar yazmalarını tamamladıklarında kağıtları mekanın ortasına bırakırlar. Lider katılımcılara her birinin bırakılan kağıtlardan gelişigüzel birer kağıt almalarını ve

dörderli grup oluşturmalarını söyler. Gruplardan aldıkları kağıtları okumalarını ve o kağıtlarda yazılı olan dramatik durumlardan bir tanesini canlandırmalarını söyler. Gruplara yeterince süre verilir. Canlandırmalar sırasıyla izlenir.

6. Etkinlik:

Lider katılımcılara beşerli gruplar oluşturmalarını söyler. Her gruba üzerinde “Ankara Sanat Tiyatrosu’ndasınız. Ailenizle kendi yazdığınız Taziye oyununuzun galasını izliyorsunuz. Oyundan sonrada doğum gününüzü kutlayacaksınız. Oyun bitmek üzere iken oturduğunuz yere yakın yerde kapı açılır ve içeri bir görevli gelerek size çok kötü bir haber verir.” dramatik durumunun yazılı olduğu kağıtlar dağıtır. Gruplardan bu durumu üç farklı biçimde sessiz, sözsüz ve hareketsiz beden formu oluşturarak göstermelerini açıklar.

7. Etkinlik:

Lider katılımcıları üç gruba ayırır. Katılımcılara bir edebiyat programı için çağırılmış alanında uzman edebiyatçılar olduklarını ve ünlü bir yazarın “Hayattan kaçtım, sanata sığındım, yazıyı evlat edindim, okurları akraba.” sözlerini irdelemek ve yazarın sanat anlayışını yorumlamak üzerine tartıştıklarını açıklar. Lider katılımcılara “İçinizden bazılarınız sanat yapabilmek için sancılı bir çocukluğun yeterli olduğunu bazılarınız ise edebiyat için bunun önemli bir etken olmadığını düşünmektedirler.” açıklamasını yapar ve gruplara hazırlanmaları için yeterince süre verilir. Tüm gruplar izlenir ve üzerine konuşulur.

8. Etkinlik:

Lider katılımcıları beşerli gruplar yapar ve üzerinde “Mardin’desiniz. Bir arkadaşınız ile çocukluğunuzun geçtiği sokaklarda dolaşıyorsunuz, ona büyüdüğünüz kenti gösteriyorsunuz. Kentin bazı bakımlardan çok değişmiş olduğunu görüyorsunuz. Geçtiğiniz sokaklardan birinde bir evin kapısı açılıyor ve içerden 5 yaşlarında, sarışın, boynunda mavi boncuklu bir kolyesi olan güzel bir kız çocuğu çıkıyor. Onu sevmek için yeltendiğiniz sırada kız çocuğu sizin polis olduğunuzu düşünerek korkuyor ve geri geri kaçarken “Polis” diye bağırıyor.” yazılı kağıtları gruplara dağıtır. Gruplar sırasıyla izlenir ve küçük bir çocuğun düzgün giyimli erkeklere dair algısını bu denli etkileyen durumlar, koşullar üzerine tartışılır.

9. Etkinlik:

Lider katılımcılara “Siz edebiyata, sanata tutkun bir insansınız. Babanız Mardin’in tanınmış avukatlarından biri. Babanızın dava dosyalarında insanın içini kavuran hikayeler olduğuna tanıklık ediyorsunuz.” açıklamasını yapar.

İki grup oluşturulur. Birinci grup “Sünni bir ailenin kızı Ezidi bir gençle evlenmek istiyor. Ancak töreler bunu mümkün kılmıyor. Mardin’in köylerinden birinde yaşıyorlar. Tüm aile büyükleri meclisi oluşturuldu ve bu durum tartışılmaktadır. Ailede bazı üyeler var ki onlar bu evliliğe çok katı bakmıyorlar.”

İkinci gruba “Siz Ezidi mezhebine mensup bir ailesiniz. Oğlunuz Sünni bir kadın ile evlenmek istiyor ancak mezhebiniz bu konuda çok katı. Aile meclisiniz oluşturuldu ve kendi aralarında bu durumu tartışıyorlar.”

Gruplar sırasıyla izlenir. Üzerine tartışılır.

10. Etkinlik: (B planı)

Lider katılımcılara ikili grup olmalarını söyler. Lider katılımcılara “Ezidi kadın ile Sünni erkek yan yanadır. Evliliklerinin imkansızlığı ve aşklarını büyüklüğü üzerine konuşmaktadırlar. Kadın törelerin gücünden korkmaktadır. Erkek ısrarcıdır.” açıklamasını yapar ve canlandırmayı başlatır.

11. Etkinlik:

Lider gruba Ezidi geleneğindeki çemberin hikayesini anlatır. Ardından tüm gruptan çember oluşturmalarını ister. Lider elindeki iple büyük bir çember oluşturur.

Katılımcıların yarısı çemberin içine geçer. Kalanlar da çemberin dışındadır. Lider gruba “Çemberin içindekiler Ezidi mezhebinden kişilerdir. Bir sebeple Sünnilerle bir anlaşmazlık yaşamış ve bir anda kendilerini çemberin içinde bulmuşlardır. Çemberin dışındakiler ise Sünni ve Ezidiler için çemberin anlamını bildiklerinden onları bir mesele üzerine çembere alarak iktidar oluşturmaktadırlar.” açıklamasını yapar.

Sırasıyla çemberin dışındaki grup ve canlandırması izlenir. Ardından çemberin içindekilerin canlandırması izlenir. Üçüncü aşamada tüm grup karşı karşıya gelmiştir. Canlandırma izlenir ve üzerine konuşulur.

12. Etkinlik:

Lider tüm gruptan bir gönüllü ister. O artık kendi kendisini çembere almış Ezidi bir genç kadındır. Çemberin dışındakiler onu ikna etmek için uğraşırlar. Tüm grup canlandırır. Gruptan rollerine karar vermeleri ve rollerini sürdürmeleri istenir.

Yaşamımızdaki çemberler üzerine tartışılır. Yazarın dramatik sanatların kurgusu ile Ezidi çemberi arasındaki bağ üzerine düşünceleri konuşulur.

Değerlendirme:

13. Etkinlik:

Lider katılımcılara kağıt kalem dağıtarak onlara “Yazar Murathan Mungan’ın ‘yazıdan yaptığım aynada kendime bakıyorum’ sözünün etrafında onun yaşamında tanıklık ettiği olayların yazarlığına etkisini açıklayan bir yazı yazmanız bekleniyor sizlerden.” der. Yazılanlar okunur. Tartışılır.

14. Etkinlik:

Dramatik sanatlar düşünüldüğünde Murathan Mungan’ın yaşamındaki dramatik durumlar nelerdir? sorusu cevaplanır. Lider mekana iki büyük grafi kağıdı asar ve katılımcıların düşüncelerini grafi kağıdına madde madde yazmalarını söyler.

Altıncı Oturum

Ders: Yaratıcı Drama

Konu: Murathan Mungan Kadınları

Teknikler: Rol Oynama, Doğaçlama, Dedikodu Halkası, Akışkan Heykel, Fotoğraf Doğaçlaması

Grup: Yetişkin, 3 Erkek ve 10 Kadın

Araç-Gereç: Paranın Cinleri, Harita Metod Defteri

Süre: 60+60+60 dk.

Kazanım:

1. Murathan Mungan’ın hayatında iz bırakmış kadınları keşfeder.
2. Murathan Mungan’ın iki annesi ile ilişkisinin yazarlığına etkisini yorumlar.

Isınma-Hazırlık:

1. Etkinlik:

Lider katılımcılara mekanda serbest yürümelerini ve yürürken vereceği yönergelere uygun hareket etmelerini söyler. Yönergeler “Bir şizofreni hastası olduğunuzu düşünmeniz bekleniyor sizden. Kırılgan ve nazik bir yapınız var. Bir odadasınız ve kucağınızda birkaç aylık oğlunuz var. Onu sımsıkı tutuyorsunuz ve odanın içerisinde olduğunu düşündüğünüz başka hayali kimselerle tartışıyorsunuz. Hayali kişilerin oğlunuzu sizden alacaklarını düşündüğünüzden onu sımsıkı tutuyorsunuz. Anneniz, ablanız çocuğu sizden almak istiyorlar çünkü ona zarar vermenizden korkuyorlar. Ancak siz vermemekte kararlısınız.” şeklindedir. Ardından lider katılımcılardan oldukları yerde durmalarını ve derin nefes alarak sakinleşmelerini sağlar. Lider katılımcılara tekrar mekanda serbest yürümelerini söyler. “Şimdi yanınızdaki ile eş olun ve ondan bir şey almaya çalışın. Karşılıklı birbirinizden bir şey almaya çalışıyorsunuz. Daha sonra tekrar serbest yürümelerini söyler. Lider bu esnada

katılımcılara “Yürürken yanınızdan geçen kişilere onu ayıpladığınızı, istemediğinizi gösteren yüz ifadesi takınarak bakmalısınız.” der ve bir süre bu ifade ile yürümelerini bekler.

2. Etkinlik:

Dedikodu halkası uygulanır. Habibe; Murathan Mungan’ın üvey annesidir. Mardin’e gelin geldiği sırada M. Mungan henüz bir yaşındadır. Eşi İsmail Mardin’in tanınmış avukatlarından ve köklü bir aileden gelen annesi sultan Peyruze ve kız kardeşleri ile yaşamaktadır. Habibe Ankara’dan iki çocuğunu ardında bırakarak gelmiştir. Habibe’nin yakın çevresinin ne düşündüğü, onu nasıl etkilediği, sosyal çevresinin özelliklerini öğrenmeyi kolaylaştırmak için bu etkinlik yapılır (Adıgüzel, 2013). Lider katılımcılara mekanda dağınık bir biçimde durmalarını söyler aynı zamanda fısıltı ile ya da alçak sesle birbirleri ile Habibe hakkında konuşmalıdırlar. Katılımcıların birbirlerini dinleyerek seslerin birbirini perdelemesine engel olmaları açıklanır.

3. Etkinlik:

Lider katılımcılara üçlü gruplar oluşturmalarını söyler. Onlara “Bir evde yaşayan üç insan olarak birbirinize güvenmeniz gereken zamanları düşünerek bir oyun oynayacaksınız. Hacı yatmaz oyunu.” açıklamasını yapar. Eşler yer değiştirerek oyunu tekrar oynarlar.

4. Etkinlik:

Lider katılımcılara kulaktan kulağa oyunu oynayacaklarını söyler. Katılımcılar iki grup oluşturur. Yan yana iki sıra oluşturulur. Katılımcılar birbirlerinin sırtlarını görmemektedirler. Lider sıraların başındaki katılımcıların kulağına birer cümle (Murathan Mungan kitaplarından ifadeler olacaktır.) söyler. Katılımcılar kulaktan kulağa cümleyi son katılımcıya fısıldayarak ulaştırır. Doğru ve hızlı ileten grup kazanır. Oyun bir kaç kez oynanır.

Oyunda kullanılacak cümleler:

İklimin gerçeği herkesi kuşatırdı.

Kulak kabartmayı öğrendiğinizde şehir size sırlarını açar.

Adalet yerlere düşmüş bulma ümidimiz var mıdır?

Hafıza bir görüntü ister.

Dünyanın en mutlu aileleri balkonları yazlık sinemaya bakanlardır.

...

5. Etkinlik:

Lider katılımcılara ikili olmalarını ve A-B belirlemelerini söyler. A’ların B’lere “Sanki benden bir şey gizleniyormuş gibi hissediyorum.” diyerek doğaçlamaya başlatmaları gerektiğini ifade eder.

Ara Değerlendirme:

Lider katılımcılara “Etkinliklerde göze çarpan kişilerin kim oldukları hakkında neler söyleyebilirsiniz?” sorusunu sorarak katılımcılardan gelen yanıtları dinler.

Canlandırma:

6. Etkinlik:

Lider katılımcıları üç grup yapar ve bir fotoğraf göstererek gruplardan bu fotoğraftan yola çıkarak canlandırma yapmalarını söyler. Fotoğraf Muazzez’in çay bahçesindeki fotosudur.

1. Gruptan; fotoğraftan önce nerede, kiminle, neler yapıyordu? Fotoğraftaki kim olabilir?
2. Gruptan; fotoğraf anını düşünmelerini, neresi olabilir, kimdir, neden yalnızdır, ne düşünüyor olabilir, nasıl biridir? Sorularını düşünerek,
3. Gruptan; fotoğraftan sonra oradan kalkıp nereye gitmiş olabilir, kiminledir, ne yapıyordur?

Her grup kendi içinde tartışarak canlandırmalarını hazırlar. Tüm gruplar sırasıyla izlenir. Muazzez'in kısa süren Mardin yaşamı üzerine konuşulur.

7. Etkinlik:

Lider katılımcıları altılı grup yapar ve “Edremit’e giden kara trende 7 yaşında bir çocuk, annesiyle birlikte iki yanında jandarma ile elleri kelepçeli babasının askere götürülüşüne eşlik etmekte. Kadın kocasının kelepçeli yolculuk etmesine razı değildir. Hoş sohbet bir kadındır. Jandarmayı bir şekilde kelepçeleri çıkarması için ikna etmeye çalışmaktadır.” açıklamasını yapar. Tüm gruplar izlenir.

8. Etkinlik:

Lider beşerli gruplar oluşturur. Gruplara “Evli bir çift arasında tartışmalar yaşanır. Baba çocuğu dayısının evinden gizlice kaçıtır ve Ankara’da bir otel odasına getirir. Kadın oteli basar ve çocuğu geri alır. Kadın ve erkek karşı karşıyadır.” açıklamasını yapar ve yeterince süre vererek grupların canlandırma için hazırlanmalarını söyler. Tüm gruplar izlenir ve liderin “Bir üvey annenin bu davranışı üzerine neler söyleyebilirsiniz? Kadının çocuğu bu denli sahiplenmiş olmasını nasıl yorumlarsınız? soruları tartışılır.

9. Etkinlik:

Lider tüm gruba “1972 yılındasınız. 17 yaşında bir gençsiniz ve öz annenizin İstanbul’da yaşadığını öğrendiniz. Annenizi görmeye diğer anneniz ile gideceksiniz. Babanız bu işe yanaşmıyor. “*Timarhane* sözcüğünün şiddetine emanet edilmiş korkularınızla” baş başasınız. Öz annenizin yıllarca tımarhanede kaldığı anlatıldı size.” açıklamasını yapar ve bu durumu tüm grup ile birlikte Akışkan Heykel tekniği ile gerçekleştirmelerini söyler.

Akışkan Heykel; gruptan duygusal olarak kendisini hazır hissedenden hareketler ve kısa cümlelerle ya da sözcüklerle hareketli heykeli başlatır. Diğerleri hazır oldukça heykele katılır. Her bir katılımcı bu duygunun farklı yönlerini sergileyebilir. Ya da ilk başlatana katkıda bulunarak zenginleştirebilir. Heykelin yeteri kadar sahnede durması ve hareket etmesi gerekir. Son söz ilk katılımcındır. İsteyen başka bir heykel oluşturabilir (Adıgüzel, 2013).

10. Etkinlik:

Lider üçerli gruplar oluşturur. Gruplara “Genç, öz annesi ile tanışmak, görmek istemektedir. Baba bu sorumluluğu almaktan kaçmaktadır. Haboş çocuğu öz evladı gibi sevmekte ve onu İstanbul’a götürmeye karardır. Ancak öz annesinin ablası yani teyzesi annesinin çok kırılgan ve hassas bir hastalığı olduğundan fazla heyecanlanmasına razı değildir. Haboş telefonla aramaya ve teyzeyi ikna etmeye çalışır.” açıklamasını yapar. Gruplar sırasıyla izlenir ve durum üzerine konuşulur.

11. Etkinlik:

Lider katılımcıları üçerli grup yapar. Onlara “İstanbul’dasınız. 17 yaşınızdasınız ve bir süredir ailenizle sıkıntılarınız sebebi ile dayınızın evinde kalıyorsunuz. Sizi büyüten annenizle aranız pek iyi değil. O da dayınızın evine gelir. Dayınız ile aranızda geçen bir konuşma sırasında, yıllardır kimselere söylemediğiniz sırrınızı annenizin dayınıza anlatmış olduğunu fark edersiniz.” açıklamasını yapar. Canlandırmalar sırasıyla izlenir.

Değerlendirme:

12. Etkinlik:

Lider katılımcılara

1. Murathan Mungan’ın iki annesi ile ilişkisi hakkında neler düşünüyorsunuz. Açıklayınız.
2. İki annesi ile yaşadıklarının yazarlığına etkisi nasıl olmuştur? Açıklayınız. soruların bulunduğu kağıtları dağıtır ve gelen yanıtlar üzerine konuşulur.

Yedinci Oturum

Ders: Yaratıcı Drama

Konu: Murathan Mungan Otobiyografisi

Teknikler: Rol Oynama, Doğaçlama, Rol İçinde Yazma, Eş zamanlı Doğaçlama

Grup: Yetişkin, 3 Kadın, 10 Erkek

Araç-Gereç: A4 kağıtlar, kalemler, fotoğraf, Paranın Cinleri, Harita Metod Defteri

Süre: 60+60+60 dk.

Kazanım:

1. Murathan Mungan'ın babaannesinin yaşam öyküsünün yazara etkisini fark eder.
2. Murathan Mungan'ın ailesindeki kadınlarla ilişkisinin yazarın yazarlığına etkisini fark eder.

Isınma-Hazırlık:

1. Etkinlik:

Lider katılımcılara mekanda serbest yürümelerini söyler. Bu sırada “Masal kadar zengin bir ailenin, bir aşiretin kadını, sultanı olduğunuzu düşünün, şimdi o kadın gibi yürümeniz bekleniyor sizlerden. Hiç konuşmuyorsunuz. Arkadaşlarınızı o kadın gibi selamlıyorsunuz mesafeli ve ölçülü bir tavrınız var. Şimdi sanki görünmez bir güç sizi köklerinizden uzaklaştırmak istiyormuş gibi hissediyorsunuz, direniyorsunuz, şimdi en yakınınızdaki ile eş olun, A-B belirleyin, A’lar B’leri itiyor, B’ler gitmek istemiyor. Şimdi başka bir ikili olun, A-B belirleyin, A’lar bir şey yapmak istemektedir oysa B’ler A’lara engel olmak için uğraşıyor. Şimdi yeni bir ikili oluşturun. A’lar “O senin değil benim” diyerek başlayacaklar.” yönergelerini her yönerge için yeterli süre bekleyerek verir. Tüm grup izlenir.

2. Etkinlik:

Lider katılımcılara “İkili grup olun. A ve B olarak ayrılın. A’lar çocuk, B’ler yetişkin bir kadın, kadın çocuğun dadısı ve yalnızca çocuğun bilmediği bir dilde konuşabiliyor. Ancak kadının çocukla Türkçe dışında başka bir dil konuşması yasak.” yönergelerini verir. Eş zamanlı olarak tüm grup canlandırmasını yapar ve “Çocuk ile Türkçe dışında bir dil konuşulmasının yasaklanması ile tarihsel süreçler arasında ilişki kurmanız istenseydi bu durumu nasıl yorumlardınız? Sorusu üzerine tartışılır.

3. Etkinlik:

Lider katılımcılara çember biçiminde ikili olarak durmalarını söyler. Çemberin iç halkasında duran eşlerin sabit ve rahat bir biçimde durmalarını dış çemberdeki eşlerin ise bir yazar olduklarını ve iç çemberdeki eşlerine son yazdıkları öykünün kahramanı gibi istedikleri biçimi vermelerini açıklar. Bir süre sonra lider katılımcılara “Dış çemberdekiler iç çemberdeki eşlerine kim olduklarını söyleyecekler ve kendileri de öyküde geçen bir kadın kahraman olarak bir sebepten karşı karşıya gelerek çatışma durumu yaşadıkları anın içinde bulacaklar kendilerini.” diyerek canlandırma yapmalarını söyler. Canlandırmalar izlenir ve üzerine konuşulur.

Ara Değerlendirme:

Lider katılımcılara “Masal kadar zengin asil bir kadın için zamanından koparılacak, uzaklaştırılmak nasıl bir duygu oluşturdu sizlerde?” sorusunu sorar ve gelen yanıtlar dinlenir.

Canlandırma:

4. Etkinlik:

Lider katılımcıları iki grup yapar. Katılımcılara “Masal kadar zengin bir ailenin asil üyelerisiniz. Aşiret olarak nüfusunuz o kadar çok genişledi ki tehlikeli bir konuma düştünüz. Devlet sizi sürgüne gönderiyor. Sizlerden bu durumu yansıtan, üç farklı

biçimde sessiz, sözsüz ve hareketsiz olarak beden formu oluşturmanız bekleniyor.” açıklamasını yapar. Gruplar izlenir ve üzerine konuşulur.

5. Etkinlik:

Lider katılımcıları beşerli grup yapar, onlara “Adana’ya sürgün edildiniz, önce erkekler sonra kadınlar sürgün ediliyor, eşiniz Niğde cezaevinde. Kızlarınız ve oğullarınızlasınız, tam altı çocuk, altınlarınız tükeniyor. Hayatınızda hiç çalışmadınız ancak şimdi çalışmak zorunda kalıyorsunuz. Eşiniz altın bozdurup ona gönderdiğiniz paraları kesip kesip elmalara saklıyor; paranın cinlerini sakladığını düşünüyor, ruhsal dengesini yitirmeye başlıyor.” durumunu tek sözcük kullanarak canlandırmalarını söyler. Gruplar sırasıyla izlenir ve liderin “Murathan Mungan’ın babaannesi ve ailesini düşündüğünüzde tüm bu yaşadıkları için neler söyleyebilirsiniz? sorusu üzerine tartışılır.

6. Etkinlik:

Lider katılımcıları beşerli grup yapar, onlara “Memleketteki topraklarınız yağmalanmış, yeni iskan yasası çıkmış, yeni ağalar türemiş ve topraklarınıza el konulmuş. Peyruze sultan ve ailesinin bu haberi aldığı anı düşünmeniz ve bu durumu canlandırmanız bekleniyor sizden” der. Gruplar izlenir ve üzerine konuşulur.

7. Etkinlik:

Lider katılımcılara “Köyüne geri dönen Peyruze sultan peçesini ve çarşafını çıkararak aşiretin başına geçmek ister oysa akraba ve köy ileri gelenleri bu duruma karşı çıkmaktadırlar.” durumunu dörderli gruplar oluşturarak canlandırmalarını söyler. Canlandırmalar izlenir ve üzerine konuşulur.

8. Etkinlik:

Lider katılımcılara “Köydesiniz, sürgün edilmiş zengin aşiret ve yeni türemiş yağmacı ağalar ve köy muhtarı karşı karşıyadır. Aşiret topraklarını ister, kadın ve oğulları oradadır.” durumunu canlandırmalarını söyler. Tüm grup canlandırma yapacaktır. Canlandırma izlenir ardından lider katılımcılara “Kadının (Peyruze) küçük oğlu muhtarı vurur.” açıklamasını yapar ve bu durumu tüm grup olarak canlandırmalarını ifade eder. Canlandırmalar izlenir.

9. Etkinlik:

Lider katılımcılara yine tüm grup olarak bir canlandırma yapacaklarını açıklar. Bir fotoğraf (EK B’de yer almaktadır. Opera fotoğrafı; Peyruze ve kızları masada oturmaktadırlar.) gösterilir ve bu fotoğraf üzerine konuşulur. Ardından lider tüm gruptan bu masadaki kadınlar ve diğer misafirleri de ekleyerek bu anı sessiz, sözsüz beden formu ile göstermelerini söyler.

10. Etkinlik:

Lider katılımcıları dörderli grup yapar ve onlara “Peyruze’nin eşi Faris ölür. Küçük oğlu cezaevindedir, bir oğlu Suriye’ye kaçmıştır, diğer oğlu ise tek başına bir yaşam kurmak için evden uzaklaşmıştır. Kızlarından bir tanesi verem olmuştur. Peyruze dağılan ailesini bir arada tutmaya çalışmaktadır.” durumunu açıklar ve bu durumu bir yazar ve en yakın arkadaşları arasında geçen bir fikir danışma durumu gibi tartışmalarını söyler. Yazarın bu öyküde fazla dramatik anlar oluşturduğunu düşünen arkadaşları bu durumun okuyucuyu sıkma ihtimalinden tedirgin olmaktadır. Oysa yazar öyküsünün gerçeğe yakınlığından ve Anadolu gerçeklerinden beslendiğini düşünmektedir. Gruplar izlenir üzerine konuşulur.

11. Etkinlik:

Lider katılımcıları dörderli grup yapar ve onlara “Çekirdek bir aile olarak ayrı eve çıkmak istiyorsunuz oysa anneniz Peyruze buna karşı gelmektedir çünkü ona göre aile bir arada olmalıdır aşiret geleneği bunu öğretmiştir ona. Oysa oğlu Mardin’in tanınmış avukatlarından ve çok gelenekçi bakmayan bir kişiliğe sahiptir.” durumunu canlandırmaları istenir.

Değerlendirme:

12. Etkinlik:

Lider katılımcılara birer kağıt kalem dağıtır ve onlara bir edebiyat eleştirmeni olarak “Tanımadığı bir dünyada kaybolmuş asil bir kadın, Peyruze’nin hikayesini anlatan ünlü bir yazarın son romanını okudunuz ve bu haftaki köşenizde kitaba dair düşüncelerinizi paylaşacaksınız.” der ve hazır olduklarında okumalarını ister. Üzerine tartışılır.

13. Etkinlik:

Lider katılımcılara “Peyruze’nin yaşam öyküsündeki dramatik durumların Murathan Mungan’ın yazarlığına etkisi nasıl olmuştur? açıklayınız.” sorusunun yazılı olduğu kağıtlar dağıtarak cevaplamalarını ister. Yazılanlar okunur, üzerine tartışılır ve oturum sonlandırılır.

14. Etkinlik:

Lider mekanın ortasına yazarın otobiyografik kitapları olan “Paranın Cinleri” ve “Harita Metod Defteri” kitaplarını bırakır. Katılımcılara tüm atölye sürecinin bu kitaplardaki yazılanlardan alıntılanarak yaratıcı drama uygulaması şeklinde planlandığını açıklar. Katılımcılara beşerli grup olmalarını ve tüm atölyeleri kapsayacak biçimde yazarın yaşamındaki anların sanat anlayışına etkisini tartıştıkları bir metin oluşturmalarını söyler. Gruplara yeterince süre verilir. Yazılanlar okunur ve üzerine tartışılır.

Ek 2. Etik Kurul Kararı

ANKARA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ALT ETİK KURULU KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 12/07/2019

Toplantı Sayısı : 09

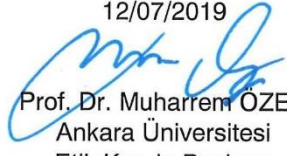
Karar Sayısı : 264

264- Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi **Senem Demir**'in "Murathan Mungan Otobiyografisinin Yaratıcı Drama Yoluyla İncelenmesi" başlıklı tezi ile ilgili 03/07/2019 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelendi.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi **Senem Demir**'in "Murathan Mungan Otobiyografisinin Yaratıcı Drama Yoluyla İncelenmesi" başlıklı tezinin, araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

ASLININ AYNIDIR

12/07/2019


Prof. Dr. Muharrem ÖZEN
Ankara Üniversitesi
Etik Kurulu Başkanı

BENZERLİK BİLDİRİMİ

“Murathan Mungan Otobiyografisinin Yaratıcı Drama Yoluyla İncelenmesi” başlıklı tezimin ana bölümü (ön bölüm, kaynaklar ve ekler hariç) Turnitin İntihali Engelleme Programı aracılığıyla incelenmiş ve ilgili rapor danışmanım tarafından da kontrol edilmiştir. Kontrol sırasında (1) “Kapak, Önsöz, Özet, İçindekiler, Kısaltmalar/ Simgeler Sayfası, Tablolar Dizini, Şekiller Dizini, Dipnotlar, Kaynaklar, Ekler, Özgeçmiş” (2) “Tırnak içinde ve blok olarak verilen (doğrudan) alıntılar” (3) “Yedi sözcüğe kadar olan benzerlik/örtüşme içeren metin kısımları” (4) “Öğrencinin lisansüstü tezi ile ilgili yapmış olduğu yayınlar ile yararlandığı mevzuat metinleri” dışarıda tutulmuştur. Benzerlik kontrolüne ilişkin rapordan elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Rapor Tarihi	: 02/07/2019
Gönderim Numarası	: 1148658193
Sayfa Sayısı	: xiii+95
Sözcük Sayısı	: 25679
Karakter Sayısı	:
Benzerlik Oranı	: %9
Savunma Tarihi	: 16/07/2019

Yukarıda belirtilen sonuçları gösteren Turnitin İntihali Engelleme Programı’na ilişkin orijinal raporu, sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmaksızın bu bildirimin ekinde Enstitüye teslim ettiğimi, tezimin %10’dan fazla benzerlik oranı içerdiğinin ve tek bir kaynakla eşleşme oranının %2’yi geçtiğinin belirlenmesi durumunda, bundan doğabilecek tüm yasal sorumluluğu kabul ettiğimi bildirir, saygılarımı sunarım.

Öğrencinin Adı Soyadı : Senem DEMİR

Tarih : 02/07/2019

İmza

: 

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Senem DEMİR
E-Posta Adresi : snmdmr01@gmail.com

İş Deneyimi :

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Öğretmen	Nasrettin Hoca Ortaokulu	2019
Öğretmen	Ş.İlker Aydın Ortaokulu Yenimahalle/ANKARA	2012-2019
Öğretmen	Beşikkaya İlköğretim Okulu Altındağ/ANKARA	2009-2012
Öğretmen	Kafaca İlköğretim Okulu Milas/MUĞLA	2007-2009
Öğretmen	Çavuşlar Yeni Yerleşim İlköğretim Okulu	2005-2007

Akademik Bilgiler

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Fen Bilgisi Eğitimi	Hacettepe Üniversitesi	2001-2005